

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ

**ANTALYA KEPEZ İLÇESİNDEKİ KENTSEL DÖNÜŞÜM PROJELERİNİN
İRDELENMESİ VE HALKIN YAKLAŞIMLARININ BELİRLENMESİ**

Feyzanur DEMİR

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

PEYZAJ MİMARLIĞI

ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZİRAN 2021

ANTALYA

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ

**ANTALYA KEPEZ İLÇESİNDEKİ KENTSEL DÖNÜŞÜM PROJELERİNİN
İRDELENMESİ VE HALKIN YAKLAŞIMLARININ BELİRLENMESİ**

Feyzanur DEMİR

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

PEYZAJ MİMARLIĞI

ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZİRAN 2021

ANTALYA

**T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**ANTALYA KEPEZ İLÇESİNDEKİ KENTSEL DÖNÜŞÜM PROJELERİNİN
İRDELENMESİ VE HALKIN YAKLAŞIMLARININ BELİRLENMESİ**

Feyzanur DEMİR

PEYZAJ MİMARLIĞI

ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Bu tez 25/06/2021 tarihinde jüri tarafından Oybirliği ile kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Sibel MANSUROĞLU (Danışman)

Prof. Dr. Ahmet Tuğrul POLAT

Dr. Öğr. Üyesi Emrah YILDIRIM

ÖZET

ANTALYA KEPEZ İLÇESİNDEKİ KENTSEL DÖNÜŞÜM PROJELERİNİN İRDELENMESİ VE HALKIN YAKLAŞIMLARININ BELİRLENMESİ

Feyzanur DEMİR

Yüksek Lisans Tezi, Peyzaj Mimarlığı Ana Bilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Sibel MANSUROĞLU

Haziran 2021; 101 Sayfa

Yıllar içerisinde fiziksel, sosyal, ekonomik alanlardaki değişimler, kentlerin şekillenmesinde önemli bir rol oynamıştır. Ülkemizin üretim yapısının değişmesi, kırdan kente göç, nüfus artışı gibi etmenler konut ihtiyacını arttırarak kentlerin plansız büyümesine, kent içerisinde ve çevresindeki açık ve yeşil alanların azalmasına neden olmuştur. Zamanla bozulan kent dokularının fiziksel ve sosyal açıdan yaşama uygun hale getirilmesi, ulaşım ağının yeniden düzenlenmesi, sosyal ve ekonomik dengenin sağlanabilmesi ve doğal çevrenin korunması amacıyla kentsel dönüşüm projeleri uygulanmaktadır.

Araştırma kapsamında, Kepez ilçesinin doğal, kültürel ve sosyal özellikleri ile çalışma alanında uygulanan projeler hakkında rapor, tez, ilgili yasalar incelenmiş, yapılan gözlemler sonucunda projelerin etkisi ve bu projelerin kentsel sürdürülebilirlik açısından önemi ortaya koyulmuştur. Çalışma alanında yapılan 390 adet kullanıcı anketi verileri doğrultusunda halkın kentsel dönüşüm algısı, yaklaşımı ve beklentileri tespit edilmiştir. Çalışma sonunda elde edilen veriler ile alanın sorunlarına yönelik problemlerin azaltılması ya da ortadan kaldırılması ve başarılı bir kentsel dönüşüm projesi için öneriler sunulmuştur. Anket sonuçlarına dayanarak, katılımcılar yaşadıkları alana ilişkin verdikleri yanıtlarda zaman içerisinde doğal ve kültürel anlamda bozulmaların yaşandığını ve yaşanmaya devam ettiğini belirtmişlerdir. Aynı zamanda bu problemlere kentsel dönüşüm projelerinin çözüm olamayacağı aksine bu durumun devam edebileceği görüşündedirler. Bu çalışmayla, kentsel dönüşümle ilgili kavramlar ile dünyada ve ülkemizde yapılan kentsel dönüşüm projeleri tez kapsamında ele alıp irdelenmiş, halkın kentsel dönüşüme yaklaşımlarını ortaya koyulmuş, Antalya Kepez ilçesinde uygulanan projelerin mevcut durumunu peyzaj mimarlığı açısından irdelenerek öneriler geliştirmiştir.

ANAHTAR KELİMELEER: Kentsel Dönüşüm, Kentsel Sürdürülebilirlik, Kepez, Antalya

JÜRİ: Prof. Dr. Sibel MANSUROĞLU

Prof. Dr. Ahmet Tuğrul POLAT

Dr. Öğr. Üyesi Emrah YILDIRIM

ABSTRACT

STUDY OF URBAN TRANSFORMATION PROJECTS IN ANTALYA KEPEZ DISTRICT AND DETERMINATION OF PUBLIC APPROACHES

Feyzanur DEMİR

MSc Thesis in Landscape Architecture

Supervisor: Prof.Dr. Sibel MANSUROĞLU

June 2021; 101 pages

Over the years, physical, social and economic changes have played an important role in shaping cities. Factors such as the change in the production structure of our country, migration from rural to urban, population sample increased the need for housing, causing unplanned growth of cities and a decrease in green spaces in and around the city. Urban transformation projects are implemented in order to make the socially and physically deteriorated areas suitable for life, to reorganize the transportation network, to provide social and economic balance, and to protect the natural environment.

Within the scope of the research, the natural, cultural and social characteristics of the Kepez district and the reports, theses and related laws on the projects implemented in the study area were examined and the effects of the projects and the importance of these projects in terms of urban sustainability were revealed as a result of the observations. In line with the data of 390 user surveys conducted in the study area, the urban transformation perception, approach and expectations of the people were determined. With the data obtained at the end of the study, some suggestions are presented for reducing or eliminating the problems of the area and for a successful urban transformation project. According to the results of the survey, in the answers they gave about the area they lived in, they stated that natural and cultural deteriorations were experienced and continued to be experienced over time. At the same time, they are of the opinion that urban transformation projects cannot solve these problems, on the contrary, this situation may continue. With this study, the concepts related to transformation in the environment and in our country were analyzed with the concepts related to transformation in the world and in our country, the rapid transformation of the people was revealed, and the current situation of the projects implemented in Antalya Kepez district was examined in terms of landscape architecture and suggestions were made.

KEYWORDS: Urban Regeneration, Urban Sustainability, Kepez, Antalya

COMMITTEE: Prof. Dr. Sibel MANSUROĞLU

Prof. Dr. Ahmet Tuğrul POLAT

Asst. Prof. Dr. Emrah YILDIRIM

ÖNSÖZ

Kentsel dönüşüm projeleri doğal afetlere karşı daha dayanıklı, fen ve sanat kurallarına uygun yapıların oluşturulmasıyla, yaşam kalitesi ve konforunun iyileştirilmesi, açık ve yeşil alanların arttırılması, alt yapı sisteminin yenilenmesi, plansız yapılaşmanın yerini daha planlı kentsel gelişim sağlanması, ulaşım ağının yeniden düzenlenmesi, şehir merkezine ulaşımı kolaylaştırması yönüyle insanlara güvenli ve sağlıklı yaşam olanağı sunmaktadır.

Özellikle peyzaj mimarlarının kentsel dönüşüm sürecine en başında dahil edilmesi, halkın sürece katılımının sağlanması, kentsel dönüşüm alanlarının doğal, kültürel ve sosyal özelliklerinin saptanması ve kentlere özgü dönüşüm projelerinin oluşturulması önem taşımaktadır. Bu açıdan çalışmanın, başta Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Antalya Büyükşehir Belediyesi, olmak üzere diğer ilçe belediyelerine, hazırlanacak yeni kentsel dönüşüm projelerine bilgi kaynağı oluşturmasını ve gelecekteki kentsel dönüşüm projelerine katkısı olmasını dilerim.

Bu çalışmanın her aşamasında bilgi, destek, değerli görüş ve yardımlarından faydalandığım, çok kıymetli hocam Prof. Dr. Sibel MANSUROĞLU'na gönülden teşekkür ederim.

Hayatımın her anında beni cesaretlendiren, maddi manevi desteklerini esirgemeyen aileme ve canım anneanneme, anket sürecinde desteğini esirgemeyen canım arkadaşıma ve her daim beni motive eden biricik dostuma sonsuz teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER TABLOSU

ÖZET.....	i
ABSTRACT	ii
ÖNSÖZ	iii
AKADEMİK BEYAN	vi
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	vii
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	viii
ÇİZELGELER DİZİNİ	ix
1. GİRİŞ	1
2. KAYNAK TARAMASI.....	4
2.1. Kentsel Dönüşüm Kavramı	4
2.2. Kentsel Dönüşümün Tarihsel Gelişimi	5
2.2.1. Türkiye'de kentsel dönüşümün tarihi.....	8
2.3. Kentsel Dönüşümün Amaçları	9
2.4. Kentsel Dönüşümün Boyutları	10
2.5. Kentsel Dönüşüm Yöntemleri	11
2.6. Kentsel Dönüşüm Projelerinden Örnekler	15
2.6.1. Dünya’da kentsel dönüşüm projelerinden örnekler.....	15
2.6.1.1. Hiroşima – Danbara kenti kentsel dönüşüm projesi (Japonya)	15
2.6.1.2. Guangzhou Pearl nehri kentsel dönüşüm projesi (Çin)	16
2.6.1.3. Solidere (Beyrut tarihi kent merkezi) kentsel dönüşüm projesi (Lübnan)	16
2.6.1.4. Rio Kenti gecekondü sağıklaştırma programı (Brezilya)	17
2.6.2. Türkiye’de kentsel dönüşüm projelerinden örnekler.....	18
2.6.2.1. Kuzey Ankara kentsel dönüşüm projesi	18
2.6.2.2.İstanbul Sulukule kentsel dönüşüm projesi.....	19
2.6.2.3. İzmir-Bayraklı kentsel dönüşüm ve gelişim projesi	21
2.6.2.4. Bursa Doğanbey kentsel dönüşüm projesi.....	22
2.7. Önceki Çalışmalar	23
3. MATERYAL VE METOT	29
3.1. Materyal.....	29
3.2. Metot	29
4.BULGULAR.....	33
4.1. Antalya Kepez İlçesine Yönelik Bulgular.....	33

4.2. Antalya Kepez İlçesindeki Kentsel Dönüşüm Projeleri	36
4.2.1. Kepez ve Santral Mahalleleri kentsel dönüşüm projesi.....	37
4.2.2. Gülveren mahallesi kentsel dönüşüm projesi	40
4.2.3. Güneş mahallesi kentsel dönüşüm projesi.....	40
4.3. Yasal Durum.....	41
4.4. Anket Bulguları	43
4.4.1. Sosyo-ekonomik durum.....	43
4.4.2. Yaşanılan yere ilişkin görüşler	45
4.4.3. Açık ve yeşil alan kullanım alışkanlıkları	47
4.4.4. Kentsel dönüşüme ilişkin görüşler.....	49
4.5. Anket Sonuçlarının Değerlendirilmesi	52
4.5.1. Yaşanılan yerin geçmişten günümüze durumunun değerlendirilmesi	52
4.5.2. Kentsel dönüşüme ilişkin görüşlerin değerlendirilmesi.....	67
5. TARTIŞMA	88
6. SONUÇLAR	92
7. KAYNAKLAR	97
8. EKLER.....	102
ÖZGEÇMİŞ	

AKADEMİK BEYAN

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Antalya Kepez İlçesindeki Kentsel Dönüşüm Projelerinin İrdelenmesi ve Halkın Yaklaşımlarının Belirlenmesi” adlı bu çalışmanın, akademik kurallar ve etik değerlere uygun olarak yazıldığını belirtir, bu tez çalışmasında bana ait olmayan tüm bilgilerin kaynağını gösterdiğimi beyan ederim.

25 / 06 /2021

Feyzanur Demir

SİMGELER VE KISALTMALAR

Simgeler

D	: Örneklem Hatası
N	: Evren Birim Sayısı
n	: Örneklem Büyüklüğü
P	: Evrendeki X'in Gözlenme Oranı
Q	: X'in Gözlenmeme Oranı
Z_{α}	: $\alpha = 0.05, 0.01, 0.001$ için 1.96, 2.58 ve 3.28 Değerleri
σ	: Evren Standart Sapması
χ^2	: Ki kare

Kısaltmalar

ABB	: Antalya Büyükşehir Belediyesi
ADNKS	: Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi
TOKİ	: Toplu Konut İdaresi
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 2.1. Kuzey Ankara kentsel dönüşüm projesi	19
Şekil 2.2. İstanbul Sulukule kentsel dönüşüm projesinden görünüm a) Kentsel dönüşüm öncesi ve b) Kentsel dönüşüm sonrası	20
Şekil 2.3. İzmir Bayraklı kentsel dönüşüm projesi	21
Şekil 2.4. Bursa Doğanbey kentsel dönüşüm projesinden görünüm a) Kentsel dönüşüm öncesi ve b) Kentsel dönüşüm sonrası	22
Şekil 3.1. Kepez ilçesi konumu.....	29
Şekil 3.2. Çalışmanın akış diyagramı	32
Şekil 4.1. Kepez ilçesi ve yakın çevre ilçelerinin 2/B arazileri dağılımı.....	34
Şekil 4.2. Antalya ili Kepez ilçesi kentsel dönüşüm projeleri	36
Şekil 4.3. Kepez ve Santral mahalleleri kentsel dönüşüm projesi a) Kentsel dönüşüm öncesi ve b) Kentsel dönüşüm sonrası	37
Şekil 4.4. Kepez ve Santral mahalleleri kentsel dönüşüm projesinden görünüm a) Üç boyutlu görseli ve b) Projenin inşa hali.....	38
Şekil 4.5. Antalya Kepez ve Santral Mahalleleri kentsel dönüşüm amaçlı 1/5000 ölçekli nazım imar planı revizyonu sentez paftası	39
Şekil 4.6. Gülveren Mahallesi kentsel dönüşüm projesinden görünüm a) Yıkım öncesi ve b) Yıkım sonrası.....	40
Şekil 4.7. Güneş Mahallesi kentsel dönüşüm projesinden görünüm a) Yıkım sonrası ve b) Yapımı planlanan projenin üç boyutlu görseli	41
Şekil 4.8. Kepez'den başka bir yere taşınma isteği (%)	47
Şekil 4.9. Açık ve yeşil alanlardan faydalanma durumu (%)	48

ÇİZELGELER DİZİNİ

Çizelge 2.1. Dünya’da kentsel dönüşüm süreçleri	7
Çizelge 2.2. Ülkemizde kentsel dönüşüme ilişkin peyzaj mimarlığı ana bilim dalında hazırlanan tezler	27
Çizelge 4.1. Katılımcıların demografik özellikleri	44
Çizelge 4.2. Yaşam alanına ilişkin memnuniyet.....	45
Çizelge 4.3. Yaşanılan yerin geçmişten günümüze durumuna ilişkin görüşler	46
Çizelge 4.4. Açık ve yeşil alanların kullanılma amacı.....	48
Çizelge 4.5. Açık ve yeşil alanların kullanımını etkileyen unsurlar	48
Çizelge 4.6. Kentsel dönüşüm ilan edilmesi istenilen öncelikli alanlar	49
Çizelge 4.7. Kentsel dönüşümü gerçekleştirmesi istenilen kurumların dağılımı.....	49
Çizelge 4.8. Kentsel dönüşüm hakkındaki görüşlere katılım düzeyleri.....	51
Çizelge 4.9. Cinsiyete göre yaşanılan yerin geçmişten günümüze durumu	53
Çizelge 4.10. Yaş gruplarına göre yaşanılan yerin geçmişten günümüze durumu.....	57
Çizelge 4.11. Eğitim durumuna göre yaşanılan yerin geçmişten günümüze durumu	61
Çizelge 4.12. Gelir durumuna göre yaşanılan yerin geçmişten günümüze durumu	65
Çizelge 4.13. Cinsiyete göre kentsel dönüşümün değerlendirilmesi	69
Çizelge 4.14. Yaş durumuna göre kentsel dönüşümün değerlendirilmesi.....	74
Çizelge 4.15. Eğitim durumuna göre kentsel dönüşümün değerlendirilmesi	79
Çizelge 4.16. Gelir durumuna göre kentsel dönüşümün değerlendirilmesi.....	84

1. GİRİŞ

Yıllar içerisinde fiziksel, sosyal, ekonomik alanlardaki değişimler, kentlerin şekillenmesinde önemli bir rol oynamıştır. Özellikle sanayileşmenin başladığı 1950’li yıllar bu değişimin başlangıcı sayılabilir. Köylerden kentlere başlayan göç süreci, beraberinde konut, sosyokültürel, ekonomi gibi birçok problemi beraberinde getirmiştir. Bu denetimsiz göç, kent merkezinden kent çeperine olmak üzere kentin bütününe etkileyerek yıllar içerisinde kent dokusunu tahrip etmiş ve kentsel çöküntü alanlarının ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Zamanla kentsel çöküntü alanları haline gelerek toplumsal ve fiziksel açıdan bozulan ya da doğal afetler sonucu hasar gören konut alanları, yıpranan tarihi kent dokuları, terk edilen sanayi alanları gibi bozulan mekanların kente kazandırılması için dönüşüm projeleri uygulanmaktadır. Bu alanlarda yaşanan fiziksel, sosyal, ekonomik problemlere çözüm amacıyla gerçekleştirilen, alanın ihtiyacına göre belirli müdahale yöntemleri içeren süreç “Kentsel dönüşüm” olarak adlandırılmaktadır. Ayrıca kentsel dönüşüm projeleri sürdürülebilirlik hedefi doğrultusunda, kentin büyümesini sınırlandırarak, doğayla bütünleşik alanların oluşturulmasına öncülük etmektedir.

Ülkemizde 1950’lerden bugüne metropoliten kentlerde kentsel dönüşümün üç farklı döneme göre farklılaştığı gözlemlenmektedir. İlk dönem ekonomik büyüme politikasının yaygınlaştırıldığı ve sanayileşmenin yaşandığı 1950 ve 1980 yılları arası dönemdir. Ekonomik büyüme ve göç büyük kentlerin hızla büyümesine ve gecekondulaşmasına neden olmuştur. Bu dönemde en önemli kentsel dönüşüm kent çeperindeki boş arazilerin gecekondulaşma mahallelerine dönüşmesi ve daha sonra bu mahallelerin sağlıklaştırılması, apartmanlaşarak yeniden yapılandırılması veya temizlenerek farklı nüfus gruplarına yönelik yenilenmesi şeklinde olmuştur. En kısa sürede en ucuz biçimde yapıp bitirilmeleri zorunluluğu, yapıların çok yetersiz nitelikte yapılmasına yol açmıştır (Ataöv ve Osmay 2007; Keleş 2017). Ardı ardına çıkarılan imar afları, sorunu daha da kötüye götürmüş özellikle yoğun göç alan büyük kentlerimizde en üst düzeylere ulaşan plansızlık sağlıklı giderek yoğunlaşan kent dokularının hızla artmasına neden olmuştur (Özden 2016).

Kent dokusunun tahrip ya da işgal olmasına yol açan faktörler gecekondulaşma ve kaçak yapılaşmayla sınırlı kalmamıştır. Özellikle küreselleşmeyle, 90’lı yıllarda artan ve yeni büyük bir rant kapısı açan lüks konut üretimi, kent makro-formu için büyük tehlike oluşturan diğer bir faktördür (Özden 2016). Küreselleşme ve dolayısıyla neo-liberalizm, ağırlıklı olarak 1980li yıllarda uygulamaya geçirilmiştir. Yerelin evrenselleşmesi, bilginin serbest dolaşımı, sermayenin akışkanlığı, dünyada ortak dil birliği oluşturulması şeklinde gelişmiştir (Yaylı 2012). Küreselleşme, ülkede kimi kentleri “dünya kenti” durumuna getirebilmek için bu kentlerin beş yıldızlı otellerle, gökdelenlerle, büyük iş ve ticaret merkezleriyle doldurulmasını amaçlamakta ve bu amacı gerçekleştirmenin önünde “engel” oluşturan bütün kentsel ve çevresel değerleri hiçe saymakta sakınca görmemektedir (Keleş 2017).

Özellikle 1980 sonrası büyük ölçekli ulusal ve uluslararası sermayenin kar güdüsünün ön planda olduğu konut projeleri, kentlerin yayılmasına, kültürel, tarihi ve doğal zenginliklerin tahribine, ekonomik, toplumsal ve çevresel sürdürülebilirlik ilkesine

karşı, kamu kaynaklarının verimsiz kullanımına, aynı zamanda israfına, yerele özgü olmayan, toplumsal eşitsizliği, dışlamayı ve kutuplaşmayı artıran kentsel mekanların türemesine yol açmıştır (Akkar 2006). Ülkemizin büyük kentlerinin dışa açık liberal ekonomiden ve küreselleşmeden etkilendiği ikinci dönem 1980 ve 2000 yılları arasındadır. Bu dönemde metropoliten kentlerde iki önemli gelişme gözlemlenmiştir. Bir yandan kent içinde ruhsatlı ve ruhsatsız yapılanma meydana gelmiş, öte yandan yerleşim alanları merkez dışına yayılmıştır. Dönüşüm kentiçi konut alanlarının yanı sıra, sanayi, merkez ve kıyı alanlarında da gözlemlenir. Yaşam kalitesi düşmüş ve riskli alanların yenilenmesi, sağlıklılaştırılması veya yeniden canlandırılması şeklinde olmuştur. Son dönem, yani 2000’li yıllar, yerel yönetimin özel sektörle işbirliğinin hız kazandığı ve ilk defa dönüşümün strateji olarak tanımlandığı dönemdir (Ataöv ve Osmay 2007).

1950’lerden başlayarak Antalya’yı içerilere, Akdeniz Bölgesindeki öteki yerleşmelere bağlayan karayolları yapılmıştır. Bu dönemde kent özellikle doğu-batı yönünde genişlemiştir. 1970-1985 yılları arasında sanayileşme döneminin başlamasıyla başlaması ile birlikte göç hareketleri hızlanmış, Antalya en fazla göç alan kentlerden biri haline gelmiştir. Özellikle 1983 yılında yürürlüğe giren 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunuyla kentteki yatırımlar artmış, buna bağlı olarak turistik yatak kapasitesi büyük artış göstermiştir. 1985 yılından sonra hız kazanan turizm yatırımlarının etkisiyle kentin sosyal, kültürel, mekansal yapısında yapmış olduğu değişiklikler kente sağladığı ekonomik gelişmenin (ticaret, ulaşım, hizmetler, eğlence) yanında fiziksel anlamda çevrenin bozulmasına yol açmış, doğal ve kültürel yapı, açık ve yeşil alanlar, su kaynakları, kıyılar üzerinde olumsuz etkileri olmuştur. Ulaşım sisteminin gelişmesiyle açılan yeni güzergahlar, kentin genişlemesini hızlandırmış hizmetlerde çeşitlilik ve farklılaşma, kentin geniş alanlara yayılması kente metropoliten bir kimlik kazandırmıştır (UTTA 1996).

Antalya’da yaşanan göç hareketleri, özellikle kentin kuzey kesimlerinde, gecekondulaşmaya sebep olmuştur. Bu alanlar yıllar içinde artarak genişlemiş ve günümüzde kent merkezinin yayılma alanına yapay bir bariyer oluşturmuştur. Göç hareketlerinin yıllar içinde artarak devam edebileceği düşünülürse, kent merkezine yerleşecek olan nüfusun konut ihtiyacının karşılanması için ihtiyaç duyulacak yeni imar alanlarının oluşturulabilmesi amacıyla yapay bariyer durumundaki bu bölgelerin, kentsel dönüşüm mevzuatı kapsamında tasfiye edilmesi, yapıların fen ve sanat kurallarına ve standartlarına uygun inşa edilmesi, sağlıklı ve yaşanabilir kentsel yaşam alanına dönüştürülmesi gerekmektedir (Bayraktar ve Bayraktar 2019).

Antalya ili Kepez ilçesinde, 6306 sayılı Kanunun kapsamında üç adet kentsel dönüşüm alanı ilan edilmiştir. Bu alanlar; Kepez ve Santral Mahalleleri Kentsel Dönüşüm Projesi, Gülveren Mahallesi Kentsel Dönüşüm Projesi ve Güneş Mahallesi Kentsel Dönüşüm Projesidir. Bu alanlar, yıllar içerisinde bulundukları çevreyle organik bir bağ kurmuş olsa da birçoğunun barınma için sağlıklı olmayan tekniklerle inşa edildiği, altyapı, ulaşım, sosyal ve kültürel bakımından problemlerinin olduğu bilinmektedir. Bu projelerden beklenen; yapıların afetlere karşı dirençli hale getirilmesi, yaşam kalitesinin yükseltilerek sağlıklı ve yaşanabilir çevreler inşa edilmesi, sosyal ve kültürel bağların güçlendirilmesi, kent ekosisteminin doğal çevrenin koruma-kullanma dengesi içerisinde, peyzajın devamlılığının sağlanabilmesidir. Bu bakımdan Antalya Kepez ilçesindeki kentsel dönüşüm projeleri kentteki problemlere çözüm üretebilmesi, kentsel

sürdürülebilirliğin sağlanması açısından paha biçilmez bir fırsattır. Bu amaçla uygulanacak projeler sadece bugünün ihtiyaçlarını değil geleceğe yönelik uzun vadeli yararları da hedeflemelidir.

Kentsel dönüşüm, fiziksel mekânın dönüşümü ile birlikte, sosyal gelişim, ekonomik kalkınma, ekolojik ve doğal dengenin korunması ve sürdürülebilirliğinin sağlanması ile birlikte kapsamlı ve bütünlüklü bir yaklaşımla ele alındığı takdirde başarıya ulaşabilir. Bu nedenle, kentsel dönüşüm projelerinin geliştirilmesinde, fiziksel çevrenin dönüşümüyle birlikte, kentsel çöküntü alanları olarak tanımlanan mekanlarda toplumun eğitim ve sağlık ihtiyaçlarına yönelik projelerin başlatılması; istihdam olanaklarının artırılması ve ekonomik imkanların sağlanması; buna yönelik teşvik programlarının geliştirilmesi; yerel girişimciliği destekleyen kredi programlarının oluşturulması; vasıfsız emeğin kalitesinin artırılmasına yönelik eğitim merkezlerinin açılması; mekansal ve toplumsal güvenliği artırıcı önlemlerin alınması; doğal ve enerji kaynakların hem korunması, hem de etkin ve verimli kullanılmasına yönelik stratejilerin geliştirilmesi gibi toplumsal, ekonomik ve çevresel değerleri ön plana çıkaran politikaların da bulunması gerekmektedir (Akkar 2006).

Ülkemizde kentsel dönüşümü tek bir süreç ya da problem alanı olarak gören yaklaşımlarla geliştirilen yasal ve yönetsel düzenlemeler, birbirinden farklı alanların, problemlerine çözüm üretmede yetersiz kalacaktır. Ayrıca, ülkemizde kentsel dönüşümüne yönelik problem alanlarının açık bir biçimde tanımlanması ve bu problem alanları içerisinde öncelikli olanların belirlenmesi gerekmektedir. Yasal, kurumsal düzenlemeler ve finansal kaynakların sağlanması ile bu tür öncelikli alanların kentsel dönüşüm kapsamında ele alınması gerekmektedir (Akkar 2006).

Bu çalışmada kentsel dönüşümün çok boyutlu (planlama ve tasarım, sosyal, ekonomik, yasal-yönetsel boyut) bir kavram olduğunun, özellikle peyzaj mimarlarının sürece en başında dahil edilmesi ile disiplinlerarası bir çalışmayla ilgili meslek gruplarının planlama ve tasarım sürecinde yer alması gerekliliği, halkın sürece katılımının sağlanması ve bilinç düzeyinin artırılmasının gerekliliği, doğal peyzaj, sosyal ve kültürel yapı üzerindeki baskının azaltılmasının ve bu etkilerin göz önüne alınmasıyla, kentsel dönüşüm projelerinden uzun vadede olumlu sonuçların alınabileceğinin ortaya konulması hedeflenmiştir. Bu açıdan çalışmanın, başta Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Antalya Büyükşehir Belediyesi, olmak üzere diğer ilçe belediyelerine, hazırlanacak yeni kentsel dönüşüm projelerine bilgi kaynağı oluşturacağı düşünülmektedir.

2. KAYNAK TARAMASI

2.1. Kentsel Dönüşüm Kavramı

Kentler nüfusu belli bir büyüklüğü aşan, ekonomisi tarım dışı etkinliklerde yoğunlaşan, kırsal hayattan ayrılmış yerleşmelerdir. Aynı zamanda, insanın hayatını düzenlemek üzere meydana getirdiği en önemli ve en büyük fiziki ürünü ve insan hayatını çerçeveleyen, toplumsal hayata, insanlar arasındaki ilişkilere biçim veren, sosyal mesafelerin en aza indiği, bu ilişkilerin en çok yoğunluk kazandığı mekandır (Cansever 2010). Dönüşüm sözcüğü ise, “Olduğundan başka bir biçime girme, başka bir durum alma, şekil değiştirme” olarak tanımlanmaktadır (TDK 2020).

Kentsel dönüşüm, insanı merkeze alarak fiziksel, sosyal ve ekonomik özelliklerin iyileştirilmesi, bozularak işlevini kaybeden kent alanlarının yeniden işlev kazandırılmasıdır. Literatürde kentsel dönüşümün birçok tanımı bulunmaktadır. Bu tanımlar amaç, yöntem ve stratejilere göre farklılık göstermektedir. Lichfield tarafından, kentsel dönüşüm, kent sorunlarının çözümünü sağlayan, değişime tabi olan bir alanın ekonomik, fiziksel, sosyal ve çevresel koşullarını sürekli iyileştiren, kapsamlı ve bütünlük (entegre) bir vizyon ve eylem olarak tanımlanmıştır. Donnison’a göre ise, kentsel dönüşüm, kentsel çöküntü alanlarındaki sorunlara ve bu sorunların kaynağına yoğunlaşarak problemleri koordineli bir şekilde çözmektedir (Roberts 2000).

Yıldırım (2006) kentsel dönüşümü “Değişime uğrayan kentsel bir bölgenin ekonomik, fiziksel, sosyal ve çevresel sorunlarına kalıcı bir çözüm sağlamaya çalışan kapsamlı bir bakış (vizyon) ve eylem” olarak tanımlamış ve kentsel dönüşümün temel yapısal özelliklerini aşağıda sıralandırmıştır:

- Somut göstergeleri fiziksel yapı, işlev ve sosyal tabaka değişimleri olan dönüşüm, fiziksel yönünün yanı sıra sosyal, ekonomik, yasal, yönetsel, politik vb çok yönlü dinamikler içermektedir.
- Kentsel dönüşüm ihtiyacını doğuran başlıca kentsel bozulma türleri, yapı stoğunun eskimesi ve yapısal dayanıklılığını yitirmesine bağlı fiziksel işlevlerin nitelik veya kent içindeki konum açısından uygun olmayışından doğan işlevsel ve çevresel kalitenin düşmesine bağlı oluşan imaj sorunlarını kapsamaktadır.
- Kentsel dönüşüm, kendiliğinden olabildiği gibi sosyal, ekonomik ve politik amaçlarla bir plana bağlı olarak da gerçekleştirilebilir. Ekonomik yükü azaltması, kaynak israfının önüne geçilmesi amacıyla planlı yaklaşım tercih edilmektedir (Keleş 2017).
- Kentsel dönüşüm, yapıların ekonomik ömrü, korunması gerekli tarihi, kültürel ve sembolik değerleri, kentsel yer değiştirmenin maliyetleri ve imar haklarının sınırlandırılması gibi dönüşüm hızını denetleyen çeşitli direnç unsurları ile karşılarak bir mücadele konusu olabilmektedir (Tekeli 2003).

Son yıllarda dünyanın birçok ülkesinde olduğu gibi, ülkemizde de kentsel dönüşüm kavramı üzerinde çeşitli tartışmalar yapılmaktadır (Şişman ve Kibaroglu 2009). Kentsel dönüşüm, kentsel bozulma süreçlerini daha iyi anlama ihtiyacından doğan ve gerçekleştirilecek dönüşümde elde edilecek sonuçların üzerinde bir uzlaşmadır. Bir başka deyişle, yitirilen bir ekonomik canlanmanın sağlanması, kentsel sürdürülebilir

kalkınmanın desteklenmesi, toplumsal dışlanmanın önüne geçilerek toplumsal bütünleşmenin sağlanması, çevresel kalitenin veya ekolojik dengenin kaybolduğu alanlarda, bu dengenin tekrar sağlanmasıdır (Roberts 2000).

2.2. Kentsel Dönüşümün Tarihsel Gelişimi

Kentsel dönüşüm uygulamaları ilk olarak, 19. yüzyılda Avrupa’da yaşanan kentsel büyüme hareketleri sonucunda, bazı bölgelerin yıkılıp-yeniden yapılması (kentsel yenileme) şeklinde ortaya çıkmıştır. Bu dönemde kamu sektörü yönetimli liderlik modeli ile gerçekleştirilen kentsel dönüşüm süreçleri iki farklı temele dayanmaktadır. Bunlar 1851’de İngiltere’de çıkarılmış olan ve kentsel politikalar üreten Konut Kanunu ve 1851-1873 yılları arasında Fransa’da, Paris kenti için gelişim müdahaleleri gerçekleştiren Haussmann’ın operasyonlarıdır (Gürler 2003; Polat ve Dostoğlu 2007).

19.yy’da başlayan ve günümüzde halen devam eden kentsel dönüşüm politikaları ve müdahale biçimleri zaman içerisinde çeşitlilik göstermiştir. 1800’lerin ortalarından 1945’lere kadar, kentlerdeki fiziksel ve toplumsal bozulmaya karşı en önemli müdahale biçimi, “kentsel yenileme (urban renewal)” dır. Endüstri Devrimiyle birlikte, fabrikalar etrafına göç alarak büyümüş düzensiz, yaşam kalitesi düşük, altyapıdan yetersiz kentlerin oluşmasına neden olmuştur. Bu nedenle temiz, sağlıklı ve yaşanabilir kentlerin geliştirilmesi amaçlanarak ilk kentsel yenileme projeleri kamusal alanlarda gerçekleştirilmiştir.

19. yy’ın ikinci yarısında ‘Park Hareketi’ kente doğayı getirmeyi amaçlamış; bunun sonucunda 1844’te Liverpool’da Birkenhead Parkı, 1845’te Londra’da Victoria Parkı ve 1863’te de New York’ta Central Park yapılmıştır. Park Hareketini, kent merkezlerinde geniş, bulvar ve caddelerin açılmasını kapsayan kentsel yenileme projeleri izlemiştir. Bu tür projelerin başında, Paris’te 1850-1860 yılları arasında Baron Haussmann öncülüğünde gerçekleştirilen kentsel yenileme projesi gelir. Bu proje ile birlikte, Paris’in merkezinde büyük yıkımlar yapılmış; orta çağ yapıları ve sokaklar yıkılarak, trafik akışına izin veren geniş bulvarlar ve caddeler açılmış ve ulaşım, kent merkezi dışındaki Bois de Boulogne ve Bois de Vincennes gibi parklara bağlanmıştır. Avrupa’da bu dönemdeki kentsel yenileme projelerine paralel olarak, Kuzey Amerika’da yaşam koşullarını iyileştirmek, toplumsal problemleri çözmek amacıyla ‘Güzel Kent Hareketi’ gelişmiştir. Kentlerde geniş bulvar ve caddeler açılmış, büyük parklar ve anıtsal yapılar, kütüphane, müze gibi önemli kamusal kullanımlar inşa edilerek kent merkezlerinin yenilenmesi sağlanmıştır (LeGates ve Stout 1998; aktaran Yüksel 2007).

Zaman içinde kentsel dönüşüm sürecinin politik ve ekonomik yapısı, ulusal gelişimden, küreselleşme hedefine yönelerek, kentsel planlama sürecini de değiştirmiştir. Bu nedenle, dünyadaki kentsel dönüşüm yaklaşımları farklı dönemlere ve sistematik temellerine göre dört grupta incelenebilir (Gürler 2003; Polat ve Dostoğlu 2007):

Modernizm ve kentsel yenileme (1910-1940): Birinci Dünya Savaşı sonrasında kentler, Fordist ekonomi sistemi (kitle üretimi) doğrultusunda gelişme göstermiş, 1910’larda güzel kent kavramı yönelimli kentsel yenileme yaklaşımı, tek merkezli ideal kent planlama ilkeleri, 1920’lerde tarihi miras kaygısı taşımayan yenileme uygulamaları, modern kentlerin planlanması ve mimarisine yönelik gelişim programlarının önemi

1930’larda modern kentlerin planlama ilkelerinin önemini vurgulamıştır. İşlevsel olarak bölgeleme ve koruma kavramları öne çıkmıştır.

Endüstriyel gelişme ve kentsel rehabilitasyon (1940-1960): İkinci Dünya Savaşı sonrasında, Avrupa kentlerinin büyük bir kısmı harabe haline gelmiştir. Yüzyıllardır ayakta duran tarihi anıtlar moloz yığınlarına dönüşmüş; konutların, okulların, hastanelerin, ulaşım tesislerinin hasar görmesi, kent merkezlerinin hayatta kalışını tehdit etmeye başlamıştır. Büyük çaplı kentsel bir rehabilitasyon olarak adlandırılabilen bu dönemde Almanya, Avusturya, Polonya, Fransa ve daha birçok ülke savaşın izlerinden kurtulmak üzere kentleri yeniden inşa etme çabası içine girmişlerdir (Özden 2016). Bu dönemde kentler, kapitalist ekonomi sistemi doğrultusunda gelişme göstermiş, sermaye birikimine ve bölgesel endüstriye bağlı kentsel gelişim nedeniyle, merkez dışına taşınarak boşalan kent içi endüstri alanlarının rehabilitasyonu ve toplu konut programları önem kazanmıştır.

Postmodernizm ve kentsel yeniden canlandırma (1960-1980): 1960’lar ve 1970’lerin başlarında ise kentsel iyileştirmeye öncelik verilerek, fiziksel bozulma ile toplumsal bozulma arasındaki doğrudan bağlantı artık kabul edilmiş ve projelerde daha toplumsal bir strateji izlenmeye başlanmıştır. Bu dönemde dönüşüm projelerinde yoksul mahalleler ve kent çeperlerine öncelik verilmiştir. Merkezi yönetimin önderliğinde geliştirilen ve etkileri az olan bu projeler, kentsel dönüşümün yalnızca fiziksel değil toplumsal yönlerini ele alan yapılarıyla büyük önem kazanırken, kent merkezleri ve yoksul mahallelerin iyileştirilmesi ve yenilenmesini merkezi yönetimin öncelikli politikası haline getirmiştir. 1970’lerin sonlarına doğru, kent merkezlerindeki bozulmanın tek nedeninin sosyal faktörler olmadığı, ekonomik ve yapısal nedenlerde, kent merkezi ve çevresindeki kentsel dönüşüm projelerinde aktörler çeşitlenmeye başlamıştır (Karadağ 2008).

Endüstri sonrası gelişim ve kentsel rönesans (1980-Günümüz): Bu dönemde kentler küreselleşmenin etkisiyle yeniden yapılanma sürecine girmiştir. Kentlerdeki yaşam koşullarının mevcut ve yeni yasal dayanaklarla geliştirilmesi, kentlerin mevcut ve gelecekteki durumunun tanımlanması, kentsel sorunlarla ilgili yasal, yönetsel ve teknik yöntemlerin oluşturulması gibi temel ilkeleri içeren kentsel rönesans hareketiyle, 1980’lerde kent içi endüstriyel alanları, 1990’larda tarihi ve kültürel nitelikli alanları yeniden geliştirme programları öne çıkmıştır. Yerel yönetimler parçacıl projelerle kentsel dönüşümü yönlendirmeye başlamış, dönüşümün amacı kamu yararından, ticarileşme ve maksimum kar elde etme amacına kaymıştır (Polat ve Dostoğlu 2007).

2000 sonrası dönemde ise, Avrupa’da giderek daha fazla toplum odaklı yenileme uygulamaları göze çarpmaktadır. Özel sektörün rolü seksenlerden itibaren artmaya devam etmiştir. Ancak küresel sermayenin baskıları, tarihi Avrupa kentleri üzerinde de olumsuz etkiler oluşturmıştır (Özden 2016). Avrupa kentlerinin kentsel dönüşüm deneyimi, Çizelge 2.1’de kapsamlı bir bakış açısıyla ortaya koyulmuştur (Roberts 2000; Özden 2016).

Çizelge 2.1. Dünya’da kentsel dönüşüm süreçleri (Roberts 2000; Özden 2016)

Dönem Politika Türü	1950’ler Yeniden İnşa Etme	1960’lar Yeniden Canlandırma	1970’ler Yenileme	1980’ler Yeniden Geliştirme	1990’lar Yeniden Üretme
Temel Strateji ve Yönleniş	Kentlerin köhne alanlarının genellikle mastır plana dayalı olarak yeniden inşası ve genişletilmesi, banliyölerin büyümesi	1950’lerin anlayışının devam etmesi, banliyölerin büyümesi, saçaklanmalar, ilk esenleştirme çabaları	Yenileme ve semt projelerinde yoğunlaşma, yakın çevre gelişimlerinde devam	Birçok temel gelişim ve yeniden gelişim projeleri, donanma projeleri, kent dışı projeleri	Politika ve uygulamalarda daha etraflı yaklaşımlara yöneliş, bütünlüğü eğitime daha fazla önem
Temel Aktörler ve Finansman Sahipleri	Merkezi ve yerel hükümet, özel sektör gelişimcileri ve müteahhitler	Kamu ve özel sektör alanında denge sağlamaya yöneliş	Özel sektörün artan rolü ve yerel yönetimlerde yerinde yönetim, merkezden yönetilmeme	Özel sektör ve uzman birimlere önem verilmesi, artan ortaklıklar	Ortaklıkların hakimiyeti
Eylemin Alansal Boyutu	Yerel ve mevzi düzeyin vurgulanışı	Eylemlerde bölgesel düzeyin ortaya çıkışı	Önce bölgesel ve yerel düzey, sonra yerel düzeyin öne çıkışı	1980 başlarında mevzi ölçekte, ardından yerel ölçekte yoğunlaşma	Stratejik perspektifin yeniden sunumu, bölgesel eylemlerin gelişimi
Ekonomik Odak	Az miktarda özel sektör yatırımı, genelde kamu sektörü yatırımları	1950’lerin devamında özel sektörün artan önemi	Kamunun zorunlu kaynakları ve özel yatırımlarda artış	Seçici kamu fonları ile özel sektörün hakimiyeti	Kamu, özel sektör ve gönüllü fonlar arasında giderek artan denge
Sosyal İçerik	Konut ve yaşam standartlarının iyileştirilmesi	Sosyal koşulların ve refahın geliştirilmesi	Toplumsal temelli eylemler ve artan yetkiler	Son derece seçici devlet desteği ile toplumun kendi işini kendi görmesi	Toplumun rolünün önem kazanması
Fiziksel Durum	İç bölgelerin ve yakın çevre gelişimlerinin tekrar önem kazanması	Mevcut alanların, 1950’lerin esenleştirme eylemleri paralelinde iyileştirilmesi	Köhne kentsel alanların yaygın olarak yenilenmesi	Yerine geçme ve yeni gelişim temel projelerinin hazırlanması	1980’lere göre daha alçakgönüllü koruma
Çevresel Yaklaşım	Peyzaj ve yeşillendirme	Seçici iyileştirmeler	Yeni buluşlarla yapılan çevresel iyileştirmeler	Daha geniş açılı çevresel yaklaşımlar	Geniş kapsamlı sürdürülebilir çevre fikrinin sunumu

2.2.1. Türkiye'de kentsel dönüşümün tarihi

Türkiye’de metropoliten kentsel dönüşüm kavramı son elli yılda farklı dönemlerde farklı yapısal, bağlamsal, sosyo-ekonomik, yönetsel ve fiziksel dinamiklere bağlı olarak değişim göstermiştir. Türkiye’de kentsel dönüşüm deneyimi, plan ve programların, politik müdahale biçimlerinin doğrudan sonucundan çok, ekonomik koşullara, toplumun anlık çözümlerine, merkezi ve yerel yönetimin karşılıklı etkileşimine dayanmaktadır. Elli yıllık bu dönem sonunda Türkiye’de gerçekleşen kentsel dönüşüm, fiziksel yapının dönüşmesi olmakla beraber, toplumsal ve ekonomik dönüşümün de bir sonucudur (Ataöv ve Osmay 2007).

Ataöv ve Osmay (2007) çalışmalarında, 1950’li yıllarda başlayan hızlı kentleşme ile yaşanan değişimi 3 dönemde değerlendirmiştir. Kentlerin yaşadığı değişim aşağıda özetlenmiştir:

1950-1980’li Yıllar (Hızlı Kentleşme ve Gecekondu Apartmana): 1950’li yıllar ülkemiz için yeni bir başlangıç dönemi olmuştur. Çok partili siyasi hayata geçiş ve liberal ekonomiye dayalı büyüme ve sanayileşme politikasının benimsenmesi; bir yandan sanayi kentlerini ortaya çıkarırken, diğer taraftan kırdan kente göçü ve hızlı kentleşmeyi beraberinde getirmiştir (Yenice 2014). Kentlerimizdeki kontrolsüz gelişimin önemli etkenlerinden biri de hızlı kentleşmeye cevap verecek miktarda konutun bulunmamasıdır. Bu nedenle kırdan göçen nüfus kendi konut ihtiyacını kent çeperinde hazine veya özel araziler üzerine gecekondu inşa ederek karşılamıştır. Bu dönemde, büyüme politikasının uygulanması merkezi bir planlama anlayışını da beraberinde getirmiştir. Buna paralel olarak yerel yönetimler kentleşme sorunlarına duyarlılık göstermeye ve çözüm arayışında kısıtlı düzeyde rol almaya başlamıştır (Ataöv ve Osmay 2007). 1970’lerde büyük Türk kentlerinde bir taraftan kentleşme devam ederken bir taraftan da uydu kentler oluşmaya başlamıştır. 1980’lere gelindiğinde ise, sanayi ve ticaret alanlarının kent dışına çıkması, kent merkezleri ve gecekondu alanlarının dönüşümü, Türk kentlerinde de gözlemlenmeye başlamıştır (Uzun 2006).

1980-2000’li Yıllar (Kentiçi Ruhsatlı ve Ruhsatsız Yapılaşma): 1980’lerden sonra Türk ekonomisi uluslararası pazara açılmış, böylece yurtdışına üretim yapan birimlerin sayısı ve bununla birlikte kaliteli işçi talebi artmıştır. Sanayi birimleri büyük ölçekli organize üretim birimlerine dönüşmeye başladıkça kent dışına çıkmış, küçük ölçekli üretim yerleri kent merkezinde yer seçmeye devam etmişlerdir. Organize sanayi kuruluşları ihtiyacı olan kaliteli işçi talebini çevresinde kurulan ve bir bölümü ruhsatsız konutlardan oluşan yeni yaşam alanlarından karşılarken, kent içindeki küçük üretim birimleri çöküntü alanlarında yaşayan düşük kaliteli eğitimsiz nüfusu istihdam etmeye devam etmiştir. Böylece, bir yandan kent dışında çalışma ve yaşam alanlarını içeren yeni yerleşmeler oluşurken, diğer yandan kent merkezi çevresindeki çalışma birimleri çöküntü alanlarında yaşayanlarla bir bağımlılık ilişkisi içerisine girmiştir. Bu dönemde sanayi ve merkez gelişimlerine paralel olarak, gecekondu alanları, apartman-gecekondu ve tek katlı konutlar şeklinde farklı biçimlerde dönüşmeye devam etmiştir. Bunun yanında, kent içinde dönüşemeyen ruhsatlı ve ruhsatsız konut alanlarına da rastlamak mümkündür (Ataöv ve Osmay 2007).

2000 Sonrası (Kentsel Dönüşümün Yasallaşması): Bu dönemde küreselleşmenin kent mekânı üzerindeki etkisinin artması, uluslararası sermayenin kent mekanının her geçen gün daha fazla baskılayan talepleri ve 1999 yılında gerçekleşen Marmara Depremi, 2000’li yılları başından itibaren bir yeniden yapılanma zorunluluğunun ipuçlarını vermiştir (Özden 2016).

2000 sonrası dönemde kentsel dönüşüm yasalarda yer almaya başlamıştır. Buna paralel olarak daha önce yerel girişimlerle uygulanmaya başlanan katılımcı yaklaşım ve katılım araçları kentsel planlama gündeminde tartışılmaya başlanmıştır. Stratejik planlama yaklaşımı, katılımcı koruma politikaları, bununla birlikte çok aktörlü karar alma süreçleri, sivil güçlenme gibi çabalar yaygınlaşmaya başlamıştır. Kentsel planlama gündemindeki ve dolayısıyla kentsel dönüşüm uygulamalarına yansiyacak olan katılımcı yaklaşımı küresel ve ulusal etkenler tetiklemiştir. Sürdürülebilirlik, eşitlik ve demokratikleşme gibi kavramları öne çıkartan küresel akımlar, AB’ye uyum müzakereleri ve uluslararası ortaklıklar kapsamındaki uygulamalar ve kamuda özelleşmenin yoğunluk kazanması bu etkenler arasındadır. Ayrıca kentlere göçün devam etmesi, mekânsal ve toplumsal ayrışmalar kentsel dönüşümün gerekçelerini oluşturmuştur. Bu gelişmeler ana ulaşım ağları boyunca kent sınırlarının dışına doğru gelişmesi, kentin parçalar halinde yeniden gelişmesi, merkezde ve çeperde eskien mevcut kentsel dokunun yenilenmesi ve sağlıklılaştırılması gereğini doğurmuştur (Ataöv ve Osmay 2007).

Bu yıllarda sosyo-ekonomik yapıda da değişimler yaşanmaktadır. Nitelikli işgücü talebi artarken, becerili, yarı becerili ve düşük eğitimli gruba talep azalmıştır. İşsizlik ve yoksullaşma ile bağlantılı olarak sağlık, eğitim ve sosyal hizmetlere ulaşma sorunu artmış, bununla birlikte, kent içi çöküntü alanlarında suç oranları, toplumsal problemler artış göstermiştir (Ataöv ve Osmay 2007).

2.3. Kentsel Dönüşümün Amaçları

Kentler karmaşık ve dinamik sistemlerdir. Fiziksel, çevresel, sosyal ve ekonomik geçişi yönlendiren birçok süreci yansıtır. Kentsel dönüşüm, bu pek çok etki kaynağı arasındaki etkileşimin bir sonucudur ve daha da önemlisi kentsel yozlaşmanın belirli bir yerde belirli bir zamanda ortaya çıkardığı fırsatlara ve zorluklara da bir yanittir (Roberts 2000). Kentsel dönüşüm kentlerin ihtiyaçlarına çözüm üreterek aşağıdaki beş amaca hizmet etmektedir. Bunlar (Roberts 2000, Akkar 2006);

1. Kentin fiziksel koşulları ile toplumsal problemleri arasında doğrudan bir bağlantının kurulmasıdır. Kentsel alanların çöküntü alanı haline gelmesindeki en önemli nedenlerden birisi toplumsal çökme ya da bozulmadır. Kentsel dönüşüm projeleri, bozulmanın nedenlerini araştırır ve bu bozulmayı önleyecek önerilerde bulunarak, problemlere çözüm üretir.
2. Kent dokusunu oluşturan birçok öğenin fiziksel olarak sürekli değişim ihtiyacına cevap vermektir. Bir başka deyişle, kentsel dönüşüm projeleri kentin hızla büyüyen, değişen ve bozulan dokusunda ortaya çıkan yeni fiziksel, toplumsal, ekonomik, çevresel ve altyapısal ihtiyaçlara göre, kent parçalarının yeniden geliştirilmesi amacını taşır.

3. Kentsel refah ve yaşam kalitesini artırıcı başarılı bir ekonomik kalkınma yaklaşımını ortaya koymak, kentsel dönüşümün üçüncü hedefidir. Fiziksel ve toplumsal bozulmanın yanı sıra, kentsel alanların çöküntü bölgeleri haline gelmelerinin en önemli nedenlerinden birisi, bu alanların ekonomik canlılıklarını yitirmesidir. Kentsel dönüşüm projeleri fiziksel ve toplumsal çöküntü alanları haline gelen kent parçalarında ekonomik canlılığı yeniden getirecek stratejileri geliştirmeyi ve böylece kentsel refah ve yaşam kalitesini artırmayı amaçlar.

4. Dönüşüm projelerinin diğer amacı ise, kentsel alanların en etkin biçimde kullanımına ve gereksiz kentsel yayılmadan kaçınmaya yönelik stratejilerin ortaya koyulmasıdır. Günümüzde ‘sürdürülebilirlik’ hedefi ile bağlantılı olarak, kentlerde daha önce kullanılmış ve âtil olan alanların tekrar kullanımını sağlayan ve kentsel büyümenin ve yayılmanın sınırlandırılmasına yönelik kentsel dönüşüm projelerinin geliştirilmesi, doğrudan bu amaçla ilintilidir.

5. Son olarak, kentsel dönüşüm, toplumsal koşullar ve politik güçlerin ürünü olarak kentsel politikanın şekillendirilme ihtiyacını karşılamayı amaçlamaktadır. Günümüzde kentsel alanların üretilmesi ya da yeniden geliştirilmesi çok paydaşlı bir planlama ve tasarım süreciyle gerçekleştirilmektedir.

Kentsel dönüşüm mevcut dokunun doluluk ve boşluk oranlarının değerlendirilerek yenilenmesi, mevcut ve yeni yapılacak yapılara ilişkin kararların alınması, korunacak yapılara ilişkin koruma kriterlerinin saptanması, ulaşım ağının gözden geçirilmesi, alanın yeniden işlevlendirilmesi, sosyal profile ilişkin politikaların belirlenmesi gibi son derece önemli ve kapsamlı hedefleri olan bir uygulamadır (Özden 2016).

2.4. Kentsel Dönüşümün Boyutları

Kentsel dönüşüm çok boyutlu bir kavramdır dolayısıyla yalnızca bir boyutunu ön plana çıkarıp diğer boyutlar gözardı edilmemelidir. Kentsel dönüşüm, mevcutta bulunan nüfusuyla, nüfusun sosyo-ekonomik ve kültürel özellikleriyle, yapılan işin ekonomik çerçevesiyle, alanda ortaya çıkan yasal-yönetimsel sorunlarıyla planlama ve tasarım boyutuyla, son derece geniş kapsamlı bir uygulamadır. Yenileme uygulamasının içerisinde ekonomik beklenti de vardır; sosyal yapının geleceğiyle ilgili beklentiler de vardır. Tüm bu çok boyutlu sorunların bir arada ele alınmasıyla ortaya çıkan yasal sorunlar da oldukça fazladır (Özden 2016).

Sosyal Boyut: Kentsel dönüşümün en önemli faktörlerden biri, yenilenecek olan alanda yaşayan yerel halktır. Yerel halkın gelmiş olduğu yer, bu yere bağlı olarak edindiği alışkanlıklar, eğitim durumu, kültürel özellikleri, gelenek ve görenekleri, yaşadığı yerden duyduğu memnuniyet, bilinçlilik düzeyi, kullanıcı türünün çeşitliliği gibi faktörler yenileme alanında alınacak kararları etkiler, biçimlendirir ve yönlendirir. Alan mevcut halk ile birlikte korunup korunmayacağı, alana yapılacak yatırımların niteliği ve kapasitesi, doğrudan halkın nitelikleriyle ilişkilidir. Kasım 2004’te İstanbul’da gerçekleştirilen Uluslararası Kentsel Dönüşüm Uygulamaları Sempozyumuna konuşmacı olarak katılan İngiliz konuklar kentsel dönüşüm projelerinde sosyal boyutun önemini şöyle belirtmişlerdir: ‘Biz İngiltere’de kentlerin dönüşümünü gerçekleştirirken yıllarca hata yaptık. Fiziksel yapıyı yenilerken sosyal yapıyı göz ardı ettik. İşte bu nedenle, o

dönemde elverişsiz koşulları nedeniyle dönüşüme konu olan alanlar, bugün hala İngiltere'nin en sorunlu alanlarıdır" (Özden 2016).

Ekonomik Boyut: Kentsel dönüşüm başlangıçta oldukça maliyetli bir iş olsa da başarılı bir kentsel dönüşüm projesi bulunduğu alana ve çevresine değerini arttırarak bu maliyeti geri kazandırabilmektedir. Proje alanına uygun planlama ve tasarım yaklaşımlarıyla, sürecin işleyişini ortaya koymak, fayda-maliyet analizleri yapmak, maliyetin kesin hesabını çıkartmak ve elde edilecek rantın da projeksiyonunu ortaya koymak bir zorunluluktur (Özden 2016).

Yasal-Yönetmelik Boyut: Ülkemizde kentsel dönüşüm adıyla anılan bir kanun olmasa da kentsel dönüşüm projelerinin gerçekleştirilmesini sağlayacak olan yasal düzenlemeler mevcuttur. Bu yasal düzenlemeler kentsel dönüşüm kavramına doğrudan yer vermemekle birlikte dolaylı olarak kentsel dönüşüm projelerine dayanak teşkil etmektedirler. Bu kanunlar; 3194 Sayılı İmar Kanunu, 775 Sayılı Gecekondu Kanunu, İmar Affı Kanunları, 2985 Sayılı Toplu Konut Kanunu, 5272 Sayılı Belediye Kanunu, 5393 Sayılı Belediye Kanunu, 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu, 5104 Sayılı Kuzey Ankara Kentsel Dönüşüm Projesi Kanunu, 5366 Sayılı Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanun, 6306 Sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun'dur.

Tasarım ve Planlama Boyutu: Kentsel dönüşümün bir diğer önemli boyutu da planlama ve tasarım boyutudur. Kentsel dönüşüm, bir noktaya kadar kararlar ve stratejiler bütünü olarak karşımıza çıksa dahi, onun, bu kararlar ile stratejiler bütünüünün bir ifadesi olarak planlara yansıyan bu fiziksel-mekansal boyutunun önemi de yadsınamaz. Bunun nedeni, kent yenilemenin planlamanın temel unsurlarından biri olması ve ondan bağımsız düşünülememesidir. Hükümetlerin yenileme politikaları ve programlarının uygulanma aracı olarak planlama, kentsel yenilemeyi somuta indirgeyen bir olgudur (Özden 2016). Bir alan kentsel dönüşüm sürecine girmeden önce incelenmeli, fiziksel, çevresel, doğal, ekonomik, kültürel ve sosyal özellikleri saptanmalıdır. Planlama aşamasında bu özelliklere uygun projeler üretmelidir.

2.5. Kentsel Dönüşüm Yöntemleri

Kentlerin modern hayat kalitesine ulaşmasını sağlamak amacıyla gerçekleştirilen kentsel dönüşüm üç amacın gerçekleşmesine yardımcı olarak kullanılmaktadır. Keleş (2017)'e göre bunlardan biri, yoksulluk yuvalarının temizlenmesi (slum clearance), ikincisi, kent merkezlerinin, ana kentlerin öteki kesimleri ve yöre kentler ile aralarındaki ekonomik canlılık ayrımlarını gidermek üzere bu kesimlerin yenilenmesi, üçüncüsü de kent merkezlerindeki yerel yönetimlerin akçal (finans) olanaklarının artırılmasıdır.

Kentsel dönüşüm, kentin kendi dinamiklerine ve içinde barındırdığı çeşitli özelliklerine göre farklı müdahale türlerini gerektirmektedir. Kentte ekonomik anlamda bir çöküş yaşıyorsa, ekonomik kalkınma hedefine yönelik tedbirler alınmaktadır. Sosyal anlamda bir bozulma söz konusu ise sosyal yapıyı iyileştirici yöntemlere başvurulmaktadır. Fiziksel anlamda çöküntü, eskimişlik durumunda ise teknik tedbirlerle yenileme sağlanmaya çalışılmaktadır. Çoğu zaman da bunların birkaçı birden aynı alanda çözümlenmek durumundadır (Özden 2016).

Kentsel Yenileme-Yenilenme (Renewal - Renovation): Keleş (1980)'e göre kentsel yenileme, “kamu girişimi ya da yardımıyla, yoksul mahallelerin temizlenmesi, yapıların onarılması, korunması ve daha iyi barınma koşullarının oluşturulması, ticaret olanakları, kamu yapıları sağlanması amacıyla, yerele özgü tasarım ve izlenceler uyarınca, kentleri ve kent merkezlerinin tümünü ya da bir bölümünü, değişen koşullara daha iyi yanıt verebilecek duruma getirmek” şeklinde ifade edilmekte ve bu ifadeyle, yenileme uygulamalarında kamunun önemli rolü de vurgulanmaktadır (Özden 2016).

Yenileme daha çok fiziksel müdahaleyi içeren bir kavramdır. Açık alanların iyileştirilmesi, trafik düzenlenmelerinin yapılması ve kentsel altyapının geliştirilmesi gibi düzenlemeler bu kavramın içinde yer almaktadır. Yenileştirme alanının (Renovation Area) tanımı ise şöyledir: “Gerek yerleşme düzeni gerekse mevcut yapıların durumu bakımından yaşama ve sağlık koşullarının iyileştirilmesi olanağı bulunmayan ve bu nedenler, düzenlenecek bir tasarlamaya göre, yapılarının ve öteki kolaylıklarının tümü ya da bir bölümü ortadan kaldırılarak yeniden imar edilmesi öngörülen alan” (Keleş 1998, Özden 2016).

Alansal Temizleme (Urban Clearence): Alansal temizleme, çöküntüye uğrayan bir kentsel alan parçasındaki fiziksel dokunun tümüyle yıkılıp yerine yeni bir doku getirilmesi olarak tanımlanabilir. İngiltere’de son çare olarak, ancak rehabilitasyonun mümkün olmadığı durumlarda başvurulmuş bir yöntem olarak kabul edilmektedir (Özden 2016). 1950’lerden 1980’lere kadar geçen dönemde, kentlerde egemen olan değişim olan alansal temizleme, kentlerde yeni konut üretmek için kullanılan temel araçlardan biri olmuştur. Ancak bu aracın yarattığı sosyal ve ekonomik sonuçlar nedeniyle 1980’lerde yeni yaklaşım olan “kentsel yeniden canlandırma” benimsenmeye başlamıştır. Kentlerdeki değişim sadece fizik mekân odaklı eylem alanı olmaktan çıkıp, yerini sosyal, ekonomik ve çevresel sorunları ele alan ve çözümler üreten bir yaklaşımla ele alınmaya başlanmıştır (Erzene 2013).

Temizleme yönteminde genellikle başvurulmuş yasal yöntem, arazinin ve yapıların kamulaştırılmasıdır. Kamulaştırma kararı kesinleştikten sonra, alandaki tüm yapıları yıkıp ya alanın kendisini yeniden geliştirmek ya da yeniden gelişim için satmak veya kiralamak yerel yönetimin yükümlülüğündedir; yerel yönetim bunu olabildiğince çabuk bir şekilde gerçekleştirmek durumundadır. Ancak “temizleme” eylemi, yasal açıdan güçlükleri bulunması, kamulaştırma ve satın alma bedelleri açısından yüksek maliyetli bir eylem olması, yerlerinden çıkarılanlar için yeni yerleşim alanları temin etmek durumunda bulunması, yerlerinden uzaklaştırılan sakinlerin sosyal sorunlar yaşaması gibi nedenlerle bugün artık benimsenmeyen bir yaklaşımdır. Fakat yine de gerekli olduğu ve başka bir yol bulunamadığı durumlarda, küçük ölçekli kısmi uygulamalar şeklinde başvurulabilecek bir yöntem olarak kabul edilmek durumundadır (Özden 2016).

Eski Haline Getirme (Rehabilitation): Rehabilitasyon, bozulmaların, sağlıksız ve niteliksiz gelişmelerin başladığı, ancak özgün niteliğini henüz kaybetmemiş olan kentsel alanın yeniden eski haline kavuşturulmasıdır. Bu yöntemde, kentsel alanın özgün niteliğine zarar veren, aykırı tüm oluşumlar temizlenir. Tüm kentsel alanda uygulanması oldukça zor bir yöntemdir; ancak alt ölçeklerde başarılı sonuçlara ulaşabileceği söylenebilir (Özden 2016).

Yeniden Canlanma-Canlandırma (Revival-Revitalization): Kentsel yeniden canlandırma, ekonomik, sosyal ya da fiziksel açılardan bir çöküntü dönemi yaşayan ya da bu çöküntü dönemi sonucunda terk edilmiş, başıboş bırakılmış kent parçalarının, özellikle de kent merkezlerinin, çöküntünün kaynağı olan faktörlerin ortadan kaldırılması ya da değiştirilmesiyle tekrar hayata döndürülmesidir (Özden 2016).

Kenndy ve Leonard (2001), yeniden canlandırma kavramını, mahallenin fiziksel sosyal ve ticari bileşenlerinin iyileştirilmesi ve sakinlerinin, özel sektör ve/veya kamu sektörünün çabaları karşısındaki geleceğe yönelik beklentileriyle tanımlamaktadır. Onlara göre fiziksel bileşenler, konut stoku ve sokak dokusunun kalitesinin yükseltilmesini, ticari bileşenler, toplu içinde yaşanabilir iş ve hizmet alanları oluşturulmasını, sosyal bileşenler ise iş oranında artışı ve suç oranında düşüşü içermektedir (Özden 2016).

Kentsel Yeniden Üretim-Yenileşme (Urban Regeneration): Yeniden üretim, yok olmuş bozulmuş, çöküntüye uğramış alanlarda yeni bir dokunun oluşturulması anlamına gelmektedir. Yeni dokunun üretimi esnasında ıslah edilebilecek alanların iyileştirilmek suretiyle yeni dokuya kazandırılması da yeniden oluşum sürecinin bir parçasıdır. Dilimizde de “Kentsel Dönüşüm” anlamında kullanılan kavram budur (Özden 2016).

Kentsel yenileşme (Urban Regeneration), değişim içinde olan bir alanın problemlerinin çözümüne yönelik olarak ekonomik, fiziksel, sosyal ve çevresel koşullarının gelişmesini amaçlayan bütüncül ve bütünleştirici vizyon ve eylemler bütünüdür. Kentsel yenileşme her kenti kendi fiziksel, sosyal, politik ve ekonomik şartları içinde ele alır ve karmaşık bir süreç içerdiği ve çok disiplinli olduğu için, sosyal ve ekonomik güçleri dikkate alan çeşitli politikaları gerektirmektedir. Kentsel yenilenme politikaları ve geliştirilen stratejiler, bir kent içindeki farklı fonksiyonel bölgeler ve farklı mekanlar için değişkenlik gösterirken tüm Avrupa’ya yayılan bir politika olmasına karşın, her ülkede şehircilik politikalarına göre farklılık gösteren öncelikler, farklı örgütlenmeler ve modeller içerir (Roberts 2000; Erbey 2004).

Kentsel yenileşme, farklı ölçeklerde ve farklı düzlemlerde mekansal politikalar içermektedir. Ancak yenileşme kapsamında müdahale edilen alanın sınırları ne olursa olsun, en temel ortak özellik her ölçekteki alanda, yenilenmenin bütüncül yaklaşım içinde ele alınmasıdır. Bir diğer özellik ise uygulanan kararların etkilerinin, her ölçekte değerlendirilmesi gerekliliği ve oluşturulan politikaların mekansal, sosyal ve ekonomik etkilerinin sınırlarının, etki alanının sınırları olarak belirlenmesi gerekliliğidir. Bu sınır, alanın boyutlarının çok üstünde bir alana yayılabilir (Erbey 2004).

Yeniden Geliştirme (Redevelopment): Keleş (1998), kentsel yeniden geliştirme eylemini “Ekonomik ve yapısal özellikleri, iyileştirilmesine olanak vermeyecek ölçüde kötüleşmiş olan yoksul konutlarının yıkılması ve bunların oluşturduğu kent bölümlerinin yeni bir tasarlama düzeni içinde bayındırılması” olarak tanımlamaktadır.

Soylulaştırma (Gentrification): “Gentrification” kavramı İngiliz kökenli bir sözcük olan ve “orta sınıf, aydın tabaka” anlamındaki “gentry” sözcüğünden gelmektedir. İlk kez 1964 yılında Ruth Glass tarafından, Londra’daki işçi mahallesi konutlarının orta ve üst sınıf tarafında, Londra’daki işçi mahallesi konutlarının orta ve üst sınıf tarafından satın alınması ve bunların yerine yüksek standartlı konutlar yapılması ve böylelikle

mahallelerin sosyal karakterinin değişmesi sürecini anlatmak üzere kullanılmıştır (Ergun 2006; Özden 2016). Kennedy ve Leonard (2001), soylulaştırmanın üç temel özelliği üzerinde durmaktadırlar (Özden 2016):

- İlk olarak, soylulaştırma düşük gelir grubuna ait nüfusun alandan çıkarılmasını gerektirmektedir. Nüfusun alandan çıkarılması, bazen zorla bazen de alanda soylulaştırma sonrası artan kira ve mülk değerleri nedeniyle konutu, eski sakinler açısından ulaşılmaz hale getirdiği için, kendiliğinden de gerçekleşebilmektedir.
- Soylulaştırmanın ikinci özelliği, mahalledeki konut stokunun kalitesinin yükselmesine yol açan, fiziksel olduğu kadar sosyo-ekonomik bileşenleri de bulunan bir kavram oluşudur.
- Üçüncü özelliği ise, soylulaştırmanın, mahallenin değişen karakteriyle sonuçlanmasıdır.

Soylulaştırma, kavram olarak “alandan çıkan” nüfusu değil, “alana yeni gelen” nüfusu işaret eden ve tanımlayan bir içeriğe sahiptir. Alana yeni gelen nüfus açısından bakıldığında, alanın kimliğinin değişip gelişmesi, nitelikli konut kullanıcısının alana gelmesi, konutların sürekli bakımı ve çevresel niteliklerin, yaşam kalitesini değişmesi gibi olumlu birçok gelişmeyi çağrıştırırken, alandan gidenler için ise yalnızca yerinden edilme, belirsizliğe gitme, toplumsal ayrışma, dışlanmışlık gibi duygusal süreçlere karşı gelen bir kavramdır. İşte bu nedenle de soylulaştırma, kavramsal anlamda çift taraflı düşünölmek zorundadır. Ancak kentsel dönüşümün amacı hiçbir zaman, rant kaygısıyla çöküntüye sürüklenmiş alanları gerçek sahiplerini yerlerinden ederek yüksek gelir grubuna pazarlamak olamaz ve olamamalıdır (Özden 2016)

Ankara’da uygulanan kentsel dönüşüm projeleri üzerinde yapılan incelemede, %50-%90 arasında soylulaşma olarak adlandırabileceğimiz bir nüfus değişimi tespit edilmiştir. Ankara’da yapılan kentsel dönüşüm uygulamaları incelendiğinde, “mekânın biçimlendirilmesine asıl etkenin, alanda yaşayanlara dair sosyal kaygılar değil; alanın artan değeri ile üzerindeki dayanıksız, düşük kalitedeki yapı arasındaki rant aralığının en karlı şekilde kullanımı ve bu artı değerin kentsel arsa pazarında paylaşımı” olduğu belirtilmiştir (Dündar 2006; Ertaş 2011).

2.6. Kentsel Dönüşüm Projelerinden Örnekler

2.6.1. Dünya’da kentsel dönüşüm projelerinden örnekler

Dünya’da gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerdeki dönüşümler sahip oldukları ekonomik olanaklar ve sosyal oluşuma göre farklılık göstermiştir. İngiltere, Fransa, Almanya gibi gelişmiş ülkelerde büyük çoğunlukla kentsel dönüşümler sürdürülebilir kalkınma için II. Dünya savaşı ve sanayi devrimi sonrasında yapılmışken, Brezilya, Arap ülkeleri, Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde, halen devam etmektedir. Gelişmekte olan ülkeler kentsel dönüşümlerini gerçekleştirirken gelişmiş ülkelerin tecrübe ettiği dönüşüm modellerini örnek almaktadırlar. Gelişmiş ülkeler geçmişte konut bölgelerinin soylulaştırmasına yönelik dönüşümler yapmışken, günümüzde az yıkım daha çok sağlıklılaştırma ve yenilemeyle tarihi bölgelerin korunması ve sanayi bölgelerinin sürdürülebilir özelliklere sahip olması yönünde çalışmalar yürütmektedir (Işıkcevhair 2017).

2.6.1.1. Hiroşima – Danbara kenti kentsel dönüşüm projesi (Japonya)

6 Ağustos 1945’te Hiroşima şehri üzerine, dünyanın ilk atom bombası atılması 140.000 kişinin ölümü ve 13 kilometrekarelik bir alanın tamamen yerle bir olmasına sebep olmuştur. Böylesi bir yıkım bölgeyi kaçınılmaz bir yeniden yapılandırma ile karşı karşıya bırakmıştır. Hiroşima kentsel dönüşüm projesi hem dünyanın en güzel hem de endüstriyel olarak üretici şehrini oluşturmak için uygulanmıştır. Açık ve yeşil alanları ve kültürü ile örnek bir yerleşim yeri oluşturulmak istenmiştir. Danbara yeniden gelişim projesi, şehrin en eski bölgelerinde çok iyi planlanmış, küçük ölçekli bir yeniden doğuş hareketinin başlangıcıdır. Danbara projesi, bölgeye sadece fiziksel ve çevresel gelişim değil, aynı zamanda endüstriyel ve kültürel bir gelişim sağlamak için planlanmıştır. Projenin temel amacı bölgeyi yeniden yaşanabilir kılmak ve çalışmak için çekici hale getirmektir (Şişman ve Kibaroglu 2009).

Proje 1973 yılında onaylanmış, 1983 yılında başlatılmış ve 1995 yılında tamamlanması hedeflenmiştir. Proje, kamu, özel sektör ve yerel halk işbirliği ile gerçekleştirilmiştir. Dönüşüm alanındaki 461 bina özel sektör tarafından inşa edilmiştir. Bu binalar genel olarak ana yollar üzerinde, 7 ila 10 katlı, yerleşim yeri olarak veya ticari amaçlı kullanılan binalardır. Projenin toplam maliyeti 283.800.000 dolardır. Maliyetin %38’i yerel yönetimlerden, %57’si Hiroşima şehrinden ve %5’i diğer özel kaynaklardan sağlanmıştır (Şişman ve Kibaroglu 2009).

Danbara bölgesi yerel halkının, konut ve ticaret alanları kadar önemli diğer ihtiyaçları, sosyal alanlardır. Bu eksiklik hedef olarak belirlenmiş ve Danbara genç, yetişkin ve çocukların dinlenip hoş vakit geçirebilecekleri birçok park ve yeşil alanlardan oluşan kamusal alana kavuşmuştur. Tasarlanan bu dinlenme ve oyun alanları geleneksel mimariyi yansıtmaktadır (Işıkcevhair 2017). Projeye halk tarafından kurulan örgütler de dahil olmuş, planların karar aşamasında etkin rol oynamışlardır. Karar aşamalarında halk örgütlerinin yer alması, özellikle fakir yerleşim alanlarında yapılan çalışmalara estetik katmıştır (Şişman ve Kibaroglu 2009).

2.6.1.2. Guangzhou Pearl nehri kentsel dönüşüm projesi (Çin)

Guangzhou kenti kentleşme hızı dünyadaki her yerden çok daha fazla olan Pearl Nehri deltasının merkezinde yer alır ve dünyadaki birçok endüstriye ev sahipliği yapar. Bu endüstrileşmiş bölgeye doğru hızlı bir dönüşüm oluşmuştur. Bu dönüşümün sonucunda kentte arazi kullanımı ve çevresel kaynaklar açısından büyük bir baskı oluşturmaktadır. Bu baskıya karşılık devlet burada bölgesel bir planlama safhası oluşturmıştır. Böylece deltanın gelişimi daha iyi koordine edilecektir. Bu safha sonucunda kentin Güneydoğusunda 370 kilometrekarelik bölgede 65 kilometre uzunluğundaki Pearl Nehri boyunca tarım alanları, köyler, tarihi bölgeler ve adalar oluşturulmuştur (Sasaki 2002; aktaran Demirsoy 2006).

Bu alanda uygulanan proje öncelikli olarak koruma ve sürdürülebilirlik olguları üzerine kurulmuştur. Proje, Guangzhou kentinin kültürel birikimini ve tarihsel zenginliğini vurgulamak için hazırlanmıştır. Projenin hedefleri aşağıdaki gibidir (Epöztürk L. 2004; aktaran Demirsoy 2006):

- 21. yy için sürdürülebilir kent oluşturmak üzere hedeflerin belirlenmesi,
- Çin'in (Asya'nın) en modern stilini kurgulamak,
- 21. yy endüstrisi için yeni bir merkez oluşturmak. Buradaki ekosistem üzerine araştırmalar yapabilecek ve bunları kullanabilecek şirketleri buraya çekmek,
- Nehir, dağ, orman ve çeltik ekosistemlerinin birbiriyle bağlantılı, dünyanın en büyük eko-koridorunu oluşturmak ve bunu sunmak,
- Nehir kenti olgusunu, Pearl River ve çevresindeki nehirleri kullanarak geliştirmek ve yaymak, dünyanın birinci botanik bahçe ekosistemini ve su ekosistemini oluşturmak, tarımcılık ve kent arasındaki ortak yaşamı teşvik etmek,
- Geleneksel çeltik, balık çiftlikleri, su yolları ve nehir boyunca uzanan yerleşim alanlarının bütünlüğünü ve önemini vurgulamak.

Bölgede uygulanacak kentsel dönüşüm konseptinin örgütlenme modelinde kamu önderlikli kentsel dönüşüm modeli benimsenmiştir. Kamu önderlikli kentsel dönüşüm modelinin benimsenmesi ile oluşturulan sürdürülebilir kentsel dönüşüm modelinin içeriğine bakıldığında ise; yeni gelişim bölgesi, turizm bölgeleri, tarım alanları, kültürel ve tarihi bölgeleri birbirine bağlayan yeşil akslar, halkı bölgeye çekecek metro, otobüs, feribot yolları ve yeni endüstri alanlarından oluşmaktadır (Demirsoy 2006).

2.6.1.3. Solidere (Beyrut tarihi kent merkezi) kentsel dönüşüm projesi (Lübnan)

Lübnan'da yıllarca süren iç savaş sonrasında, yıkılan kentin yeniden canlanması ve halkın savaş psikolojisinden uzaklaşarak, savaşın bittiğine inandırmak için ilk adımlar atılır. Bunun yolu da savaş öncesinde Beyrut'un geleneksel olarak idari, ticari, kültürel çekirdeğini oluşturan Merkez bölgesinin yenilenmesinden geçmektedir. Bunun için 1994'te Beyrut merkez bölgesinin geliştirilmesi ve yeniden yapılanması amacıyla bölgedeki mülkiyet hakkı sahipleriyle yatırımcıların ortaklığında oluşan SOLIDERE (The Lebanese Company for Development and Reconstruction of the Beirut Central District s.a.l) adında bir Lübnan anonim şirketi kurulur (Tadmori 2006). Projenin temel hedefleri aşağıdaki gibidir (SOLIDERE 2020):

- Modern altyapının kurulmasıyla kamusal alanın kalkınmasını sağlar,

- Mimari yapıda eski ve yeni, gelenek ve yenilikçilik, kontrol ve yaratıcılık arasında iyi bir entegrasyon ile yeni inşaat ve korunmuş ve tarihi binaların restorasyonu için kentsel bir tasarım çerçevesi sağlar.
- Bahçeler, meydanlar, gezinti yolları ve yollar gibi kamusal alanlar oluşturur.
- Şehir merkezinin tarihi katmanlarını ortaya çıkarır. Ticari ve kurumsal alanlardan konut, kültür ve dinlenme tesislerine kadar çok çeşitli arazi kullanımlarını barındıran şehir ve mahalle yapılarını yeniden kurar.
- 24 saat yaşayan bir şehir merkezi oluşturur.
- Sürdürülebilir bir ortamın ortaya çıkmasını teşvik eden esnek, pazar odaklı bir kalkınma çerçevesi sunar,
- Şehir merkezinin yenilenmesi için cazibe alanları oluşturur.

Solidere kentsel dönüşüm projesi ile tarihi kent merkezi ve yeni liman bölgesi birbirine bağlanmış ve bu yeni bölgede güçlü bir finans özelliği oluşturulmuştur. Hem bu özelliği ile hem de örgütlenme modelinde kullanılan sistem nedeniyle, proje kendi kendini finanse ederek kamuya herhangi bir ek yük getirmemiştir. Proje hem bu özelliği hem de kaybedilen kimlik değerlerinin yeniden kazanılmasının zorluğunu göstermesi açısından dünya çapında önemli bir örnektir (Şişman ve Kibaroglu 2009).

Bu örnek proje, iç savaşın etkilerini silmeye çalışırken, 4 Ağustos 2020 günü Beyrut Limanında gerçekleşen patlama sonucunda büyük bir hasar almıştır. Halkın bozulan sağlığını iyileştirmek, kentin yeniden ayağa kalkmasının sağlanması için disiplinlerarası çalışmalarla kent için gerekli plan ve projelerin yapılması gereklidir.

2.6.1.4. Rio Kenti gecekondu sağıklaştırma programı (Brezilya)

Rio de Janerio, 6,6 milyonluk nüfusuyla, Brezilya'nın ikinci büyük kentidir (Anonim 1). Nüfusun yaklaşık üçte biri zor şartlarda gecekondu alanlarında (favelas) yaşamaktadır. Gecekondu alanlarının büyük çoğunluğu, şehrin en merkezinde bulunmakta ve dağların yamaçlarında konumlanmaktadır. Bu alanlarda yaşayan halkın bir kısmı su, elektrik gibi ihtiyaçlarına ulaşabilmektedir. Gecekondu alanlarında, kanalizasyon alt yapısı olmaması, çöplerin toplanmaması gibi nedenlerden dolayı önemli bir çevre kirliliği problemi yaşanmaktadır. Gecekondu alanlarında yaşayan halkın gelir ve eğitim düzeyinin düşük olması çeşitli sosyal problemleri de beraberinde getirmektedir. Halk yoksullukla mücadele etmesi, iş imkanının kısıtlı oluşu, eğitim, sağlık, sosyal ve kültürel imkanların yetersizliği, bölgede suç oranlarını arttırmakta, toplumsal dışlanmışlığa, sosyal eşitsizliğe neden olmaktadır. Bununla birlikte bu alanlarda uyuşturucu çeteleri ve ticareti çoğalarak birçok problem yaşanmaktadır (Şişman ve Kibaroglu 2009).

Yaşanan problemler, çeşitli sosyal ve ekonomik sorunlar, fiziksel dokunun bozulması, şehrin en değerli alanında oluşan görüntü ve çevre kirliliği, bölgede bir sağıklaştırma hareketini kaçınılmaz hale getirmiştir. Projenin amacı, program çerçevesinde, konut alanların sağlıklı ve yaşanabilir bir hale getirilmesi ve nüfus artışı da düşünülerek kapasitelerinin oluşturulması, sosyal problemlerinin azaltılması, fırsat eşitliği sağlamak için iş ve eğitim olanaklarının artırılması ve bütün bunların sonucunda bölgede yaşam şartlarının iyileştirilmesidir. Ayrıca halkın örgütlenmesi sağlanarak, onların kapasitesinden yararlanmak da projenin amaçları arasındadır. Öncelikle temel

altyapı, kanalizasyon, su ve elektrik dağıtımı gibi halkın temel ihtiyaçlarının karşılanması, çöp toplanmasıyla çevre kirliliğinin ortadan kaldırılması hedeflenmiştir. Kamusal mekanlar, sosyal ve kültürel faaliyetler için merkezler, çocuk bakım merkezleri inşa ederek sosyal imkanları geliştirilecektir. Bölgede yaşayan halk kendi paralarıyla veya banka kredisi alarak kendi evlerinin inşaatını gerçekleştirecektir (Şişman ve Kibaroglu 2009).

Program, bu bağlamda kamu ve yerel halk işbirliği ile gerçekleştirilmektedir. Ayrıca programın sosyal bileşenin ağır basması çeşitli ortaklıkların kurulmasına da neden olmuştur. Özel sektör ve çeşitli yerel örgütler programın çeşitli aşamalarında, programa dahil olmuştur. Program, İnterAmerikan Bankası ve yerel yönetimler tarafından finanse edilmektedir (Şişman ve Kibaroglu 2009).

2.6.2. Türkiye’de kentsel dönüşüm projelerinden örnekler

Zaman içerisinde kentlerimizin uğradığı değişim kentsel dönüşüme olan ihtiyacı arttırmıştır. Ancak ülkemizdeki kentsel dönüşüm projeleri incelendiğinde, fiziksel mekânın dönüştürülmesi ön plana çıkarken çevresel, sosyal ve ekonomik boyutların göz ardı edildiği görülmektedir. Oysa kentsel dönüşüm projeleri, fiziksel mekânın dönüşümünün yanı sıra, sosyal ve kültürel gelişim, ekonomik kalkınma, ekolojik ve doğal dengenin korunması ile birlikte kapsamlı ve bütünlüklü bir yaklaşımla ele alındığı sürece başarıya ulaşabilir (Şişman ve Kibaroglu 2009).

2.6.2.1. Kuzey Ankara kentsel dönüşüm projesi

Kuzey Ankara Kentsel Dönüşüm Projesi Planlama Alanı, Altındağ ve Keçiören Belediyesi sınırları içinde, Ankara Çevre Otoyolu güneyinde, Esenboğa yolunun (Protokol Yolu) doğu ve batısında yer alan bir alanı kapsamaktadır. 1950’li yıllarda kullanıma açılan Esenboğa Havaalanı kentin kuzey aksının önemini arttırarak Esenboğa havaalanından başlayan, Çankaya Köşküne kadar uzanan “Protokol Yolu” oluşmuştur. 1983 yılında Esenboğa Protokol yolunun çift şeritli yol haline getirilmesi bu aksın önemini daha da arttırmıştır. Bu tarihten itibaren bu yol üzerinde yapılan tüm plan çalışmaları, kent girişine kimlik kazandırılması, başkent imajının vurgulanması ve çağdaş kent görüntüsüne kavuşturulması çalışmalarını içermiştir. Ancak 1970’li yıllarda gecekondulaşma sonucu başlayan çarpık kentleşme fiziksel ve estetik görüntüyü bozmuş, sağlıklı çevre koşulları artarak günümüze kadar devam etmiştir (Öz 2009).

2004 yılında 5104 sayılı Kanunun çıkmasıyla Kuzey Ankara Girişi Kentsel Dönüşüm Projesi başlamıştır. 5104 sayılı Kanun, kentsel dönüşüm kavramının doğrudan yer aldığı ilk kanundur. Proje kapsamında Ankara Büyükşehir Belediyesi ile Toplu Konut İdaresi yetkilendirilmiştir. Kanunun amacı, “Kuzey Ankara girişi ve çevresini kapsayan alanlarda kentsel dönüşüm projesi çerçevesinde fiziksel durumun ve çevre görüntüsünün geliştirilmesi, güzelleştirilmesi ve daha sağlıklı bir yerleşim düzeni sağlanması ile kentsel yaşam düzeyinin yükseltilmesi” olarak belirtilmiştir. Doğrudan kentsel dönüşüme ilişkin ilk kanun olması, belirli bir alana özgü olması gibi özellikleriyle farklılaşan 5104 sayılı Kanun, sadece fiziksel dönüşümü öngörmesi ve parçacı yaklaşımların önünü açması sebebiyle tartışmalara konu olmuştur (Uzun 2006)

Proje geneli için, “havalimanından şehir merkezine giden yol boyunca kentsel görüntünün geliştirilmesine yönelik bir projenin uygulanması, insanlara sağlıklı ve yaşanabilir bir mekan oluşturacak, çevresel değerleri artıracak ve Ankara’nın Dünya başkentleri arasında dikkat çekmesine katkı sağlayacaktır, bununla birlikte, Ankara’nın kent omurgasını, ulusal ve uluslararası giriş kapısını oluşturan ve tarihsel kimliğini yansıtan bu bölgeyi, Başkentimizin simgesi ve modern bir yerleşim yeri haline getirecektir” görüşü vardır. Ancak projenin kent bütününden ayrı olarak planlanması, kent kimliğiyle örtüşmeyen bir fiziksel dokuyu meydana getirmiştir (Yüksel 2007).

Kentsel dönüşüm projelerinde ana hedef kapsamında yapı standartları yükseltilip, yapı kalitesi artırılırken, ülkemizde gerçekleştirilmekte olan Kuzey Ankara Kentsel Dönüşüm Projesinde, TOKİ ve belediye eliyle yapılan konut alanlarında tek tip yapıların ortaya çıkmasının önüne geçilememiştir (Şekil 2.1). Bu da zaman içerisinde hem kullanıcı hem de çevre açısından sorunlara neden olabilecek bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır (Öz 2009).

Şekil 2.1. Kuzey Ankara kentsel dönüşüm projesi (Anonim 2)

2.6.2.2.İstanbul Sulukule kentsel dönüşüm projesi

Sulukule olarak bilinen Hatice Sultan ve Neslişah Sultan mahalleleri yüzyıllardır Roman kökenli vatandaşlarımızın yaşam alanı olmuştur. Anne-babalarından, dedelerinden kalan evlerde yaşayan Romanlar, buraya Fatih’in orduları ile birlikte geldiklerini ifade etmektedirler (Somersan ve ark. 2011).

Sulukule, Fatih İlçesi’nin kuzeybatısında yer almaktadır. İlçenin, batısında Zeytinburnu, kuzeybatısında ise Eyüp ilçeleri yer alırken, kuzeyinde Haliç’e, doğusunda ve güneyinde de Marmara Denizi’ne kıyısı bulunmaktadır. Sulukule, ağırlıklı olarak 1-2 katlı müstakil sıra evlerden ve yer yer 4-5 katlı apartmanlardan oluşmaktaydı (Şekil 2.2). Bölge, yakın döneme kadar piyasa ortalamalarının çok altında seyreden mülk ve kira değerleri ile yoksullar için ucuz konut stoku işlevi görmekteydi. Sulukule’de yenileme süreci 5366 sayılı yasanın çıkmasının hemen ardından başlatılmıştır. Proje kamu-kamu ortaklığına dayanmaktadır. İlk olarak Fatih Belediyesi ile TOKİ (Toplu Konut İdaresi) ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi arasında 2005 yılında bir protokol imzalanmış; ardından 2006 yılında bu protokol geliştirilerek yenilenmiştir (İslam 2009).

Şekil 2.2. İstanbul Sulukule kentsel dönüşüm projesinden görünüm (Anonim 3) **a)** Kentsel dönüşüm öncesi ve **b)** Kentsel dönüşüm sonrası

Binlerce yıllık geçmişe sahip olan Tarihi Yarımada, Doğu Roma, Bizans ve Osmanlı İmparatorluğu gibi büyük medeniyetlere başkentlik yapmış ve bu medeniyetlerin etkisinde değişen mekansal oluşumlar ile günümüze ulaşmıştır. Ancak kentsel dönüşüm sonrasında fiziksel, sosyal, çevresel boyutta değişimler yaşanmıştır. Bu değişimlerden birkaçı aşağıda sıralanmıştır (Mansuroğlu ve Ark. 2019a):

- Kentsel dönüşüm öncesindeki fiziksel yapı yok sayılmış, alan boş bir arazi gibi kabul edilerek yeniden tasarlanmıştır. Bu durumda geleneksel mahalle dokusu ve yapı adası düzeni bozulmuş, tarihten günümüze gelen parselizasyon ortadan kaldırılmış, avlu, cephe, sokak, meydan yapısı, yapı ölçeği ve bölgenin karakteristik kullanım şekli değiştirilmiştir.
- Kentsel dönüşüm, alanda yaşayan Roman halkın genel sosyo-demografik özellikleri göz önüne alınmadan uygulandığından, halk değişen yaşam koşullarına ayak uyduramamış, arazi ve emlak değerlerinin yükselmesiyle soylulaştırma kaçınılmaz olmuştur,
- Proje fiziksel yapıya etkileri açısından ele alındığında, bölgeye getirilen doku çevresinde duvarlar olmayan bir kapalı site niteliğindedir ve üst sınıfın konut beklentilerine yönelik bir fiziksel çevre olarak tanımlanabilir. Sulukule'nin fiziksel yapısındaki bu değişim, yüzyıllardır kendine özgü bir dokuyu barındıran mahallenin kentsel ve mimari mirasının ortadan kaldırılması anlamını taşımaktadır. Sivil mimarlık örneklerinin ortadan kaldırılmasının yanı sıra İstanbul'un Dünya Miras Listesi'ndeki alanlarından olan Kara Surları'nın hemen yanında ve sur koruma bandını da içine alacak şekilde önemli bir inşaat faaliyeti gerçekleştirilmiştir.
- Ortaya çıkan tek tip yapılarla, alanda öncesinde var olan kimlik zarar görmüştür.

Şüphesiz projeden en fazla etkilenen mahalle sakinleri olmuştur. Öncesinde düşük standartlı fiziki çevre ve ekonomik yapılanmanın içerisindeki yaşamları yapılan projede yer bulamamış projenin asıl muhatapları projeye entegre edilememiştir. Bu kapsamda proje uygulama hedeflerinden yaşam kalitesinin artırılması ve bölgenin kültürel ve mimari öz değerlerinin korunması hedefi doğrultusunda tartışmaya açık hale gelmiştir (Atik 2014).

2.6.2.3. İzmir-Bayraklı kentsel dönüşüm ve gelişim projesi

Bayraklı Kentsel Dönüşüm ve Gelişim Projesinin gerçekleştirilebilmesi için, 01.03.2010 tarihli Bayraklı belediye meclisi kararı ile kentsel dönüşüm ve gelişim alanı sınırları belirlenmiş, büyükşehir belediye meclisinin 10.05.2010 tarih ve 01.718 sayılı kararı ile kentsel dönüşüm ve gelişim alanı sınırları kesinleşerek proje hazırlık aşamasına geçilmiştir. İzmir Büyükşehir Belediyesi kentsel dönüşüm daire başkanlığı tarafından yürütülen çalışmalar kapsamında alanda geniş çaplı sosyo-demografik araştırmalar ve mevcut durum analizleri yapılmış, proje başlangıç sürecinden itibaren halkın sürece katılımının sağlanabilmesi için toplantılar düzenlenmiş, halkın beklentilerinin saptanması için kentsel dönüşüm alanında anket çalışmaları gerçekleştirilmiş ve sonuçlar Bayraklı Kentsel Dönüşüm Proje Raporunda sunulmuştur (Önaç 2017).

Bayraklı Kentsel Dönüşüm ve Gelişim Proje alanı 60 hektar olup, 2037 adet parsel, 3208 adet hak sahibi proje kapsamındadır. Bayraklı Kentsel Dönüşüm ve Gelişim Projesi; mevcut planlarda yaklaşık 20.000 m² olan, fakat tamamı aktif yeşil alan olarak kullanılmayan açık yeşil alan miktarını, çoğunluğu aktif yeşil alan olacak şekilde yaklaşık 83.000 m² ye ulaştırmayı hedeflemektedir. Kentsel dönüşüm projesi program elemanları; konut alanları, ulaşım ağı elemanları, çocuk oyun alanları, rekreasyon alanları ve mahalle parkları olarak belirlenmiştir. Ayrıca proje dahilinde su toplama çanakları, yay yolları ve toplanma alanları (meydan) da tasarlanmıştır. Mevcut durumu kentsel yaşam standartlarının çok altında olan bölgede, gecekondulaşmanın yanı sıra çok katlı kaçak yapılaşma sorunu bölge geneline hakimdir. Belediye proje kapsamında, alanda yapısal dokuyu ve yayılmayı azaltma, açık yeşil alan ve sosyal donatıları artırma hedefiyle arazi koşullarının elverdiği ölçüde dikeyde yapılanma çözümü önermektedir (Şekil 2.3) (Önaç 2017).

Şekil 2.3. İzmir Bayraklı kentsel dönüşüm projesi (Anonim 4)

Bayraklı Kentsel Dönüşüm ve Gelişim Projesinin tamamı alanın tümüyle köhneleşmiş kentsel çöküntü halindeki yapılarından yıkılarak temizlenip yeniden inşa edilmesi mantığıyla hazırlanmıştır (Önaç 2017).

2.6.2.4. Bursa Doğanbey kentsel dönüşüm projesi

Bursa Osmangazi İlçesi'ndeki Doğanbey, Tayakadın, Kiremitçi ve Kırcaali Mahalleleri'ni kapsamakta ve proje alanı toplamda 28,2 ha'dan oluşmaktadır. Dönüşümün gerçekleştirildiği bölgede Bursa Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından tescil altına alınmış anıtsal yapılar ve sivil mimarlık örnekleri yer almaktadır. Doğusunda Ördekli Hamamı Çevresi Kentsel Sit Alanı'nın bulunduğu bölgenin kuzey ve batısından ağırlıklı olarak çok katlı yapılar yer alırken, alandaki binalar çoğunlukla 1 ve 2 katlıdır (Şekil 4a) (Gür ve Dostoğlu 2016).

Bursa'nın en eski yerleşimlerinden biri olan alandaki parçalı ve çoklu mülkiyetin yanı sıra hukuksal nedenler, sosyal problemler, mülkiyet hakları gibi çalışmaları zorlayacak girdiler nedeniyle belediye, kendi tasarladığı model doğrultusunda plan, mülkiyet ve fonksiyon değişikliği yapılmasını uygun görmüştür. 28.11.2006 tarihinde TOKİ, Bursa Büyükşehir Belediyesi ve Osmangazi Belediyesi arasında imzalanan protokol ile sürecin başladığı ve kamusal otoritenin idari anlamda önemli bir rol üstlendiği Doğanbey dönüşümü, TOKİ'nin prestij projeleri arasında gösterilmektedir (Gür ve Dostoğlu 2016). Proje öncesindeki yatay yapılaşma proje sonucunda dikey yapılaşmaya dönüşmüştür. Alanın yarıya yakın bölümü 3-4 katlı, çoğunluğu 22-23 katlı binalardan oluşmaktadır (Şekil 2.4b). Farklı inşaat firmalarının uyguladığı binalar alandaki görüntüyü bozmakta, blokların yükseklikleri arasındaki dengesiz görünüm kullanıcıyı rahatsız etmektedir (Gür ve Dostoğlu 2016).

Şekil 2.4. Bursa Doğanbey kentsel dönüşüm projesinden görünümeler (Anonim 5) **a)** Kentsel dönüşüm öncesi ve **b)** Kentsel dönüşüm sonrası

Kentsel dönüşüm sonrasında Doğanbey, yüksek bloklardan oluşan konut alanı haline gelerek ve geleneksel mahalle dokusunu kaybetmiştir. Az katlı yapılardan apartman bloklarına geçiş, yaşam biçimini değiştirerek gündelik hayatın daire içerisinde, çekirdek ailede sürdürülmesine, komşuluk ilişkilerinin zayıflamasına, güvensizlik hissinin artmasına neden olmuştur. Uygulanan projenin mevcut halkın yaşam biçimine uygun olmaması, dönüşüm sonrasında kullanıcı yaşam kalitesini ve projeden memnuniyet oranını düşürmüştür. Fiziki çevrenin değişmesi, kentsel donatı eksikliği, yüksek katlı yapılar, komşuluk ilişkilerinin azalması kullanıcılarda güvenlik algısını olumsuz yönde etkilemiştir. Aynı zamanda Doğanbey'de yaşayan halkın bölgenin güvenlik duvarları ile çevrelenmesini istemesi, Doğanbey'in kente ne fiziksel ne de sosyal anlamda entegre olduğunun göstergesidir. Kentsel dönüşüm sonrasında erişim ve ulaşım iyileştirilmiş, ancak alana gelen ek nüfusla kalabalıklık düzeyi yükselmiş, trafik yoğunluğu artmış, otoparklar yetersiz hale gelmeye başlamıştır (Gür ve Dostoğlu 2016).

2.7. Önceki Çalışmalar

Bu araştırma kapsamında yapılan literatür taraması, kentsel dönüşüm, kentsel dönüşümde sürdürülebilirlik, halkın kentsel dönüşümle ilgili bakış açılarını temel alan çalışmalar incelenerek yapılmıştır. Bu çalışma kapsamında incelenen çalışmalar aşağıda sunulmuştur;

Cameron ve Doling (1994), şehir merkezlerindeki fiziksel ve ekonomik yapılandırmaya yönelik politikaların, şehir merkezini çevreleyen semtlerde yaşayanların yerlerinden çıkarılması ve bu alanların sosyo-ekonomik yenilenmesine neden olduğunu belirtmişlerdir. Bu konuyu Birmingham ve Newcastle-upon-Tyne şehirleri örneğinde incelemişlerdir. Çalışma düşük gelirli bölgelerde yaşayanların ekonomik fırsatlara erişimini ne tür politikaların iyileştirebileceğini ve bunların konut politikalarıyla nasıl ilişkili olduğu tartışmaktadır.

Roberts (2000), kentsel dönüşümün tanımını, amaçlarını, tarihsel sürecini ve işleyişini yönlendiren ilkelerini açıklamıştır. Kentsel dönüşümü, kentsel sorunların çözümüne imkân sağlayan ve değişime uğramış bir bölgenin ekonomik, fiziksel sosyal ve çevresel durumunda kalıcı bir değişiklik getirmeyi amaçlayan kapsamlı ve bütünlük bir eylem olarak tanımlamıştır.

Akkar (2006) çalışmasında, kentsel dönüşüm kavramı, amaçları ve müdahale yöntemlerini açıklamış, Batı'daki başarılı kentsel dönüşüm projelerini incelemiş ve ülkemizdeki uygulamalarla benzerlik ve farklılıkları ortaya koymuştur. Birçok ülkede olduğu gibi, Türkiye'de özellikle 1980 sonrası büyük ölçekli ulusal ve uluslararası sermayenin kâr amacının ön planda olduğu dönüşüm projelerinin, kentlerin yayılmasına, kültürel, tarihi ve doğal zenginliklerin tahribine, ekonomik, toplumsal eşitsizliği arttıran kentsel mekanların oluşturulmasına yol açtığını belirtmiştir.

Ataöv ve Osmay (2007), Türkiye'deki kentsel dönüşümü anlayabilmek ve müdahale edebilmek için bağlamsal bir çerçeve oluşturmuştur. Bu bağlamsal çerçevenin üç vurgusu yapılmıştır. Birincisi kentsel dönüşüm olgusu irdelenmiş; ikincisi günümüzdeki kentsel dönüşüm uygulamalarına yol gösterebilmek için dönüşümün fiziksel ve sosyal boyutlarını dikkate alan çok boyutlu tarihsel süreç değerlendirilmiş; üçüncüsü müdahaleyi yönlendirecek öneriler geliştirilmiştir. Dönüşüm uygulamalarının "her duruma uygun" hazır çözümler yerine "duruma uygun" çözümlerin üretilmesine yönelik katılımcı bir planlama yaklaşımı ile farklı aşamaları kapsayacak şekilde yönetilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Polat ve Dostoğlu (2007), kentsel dönüşüm kavramını tanımlamış, nedenleri, gelişimi, uygulama biçimleri ve boyutlarını irdelenmiştir. Kükürtlü Kentsel Dönüşüm Projesi ve Eski Mudanya Gar Binası Restorasyonu ve İskele Meydanı Düzenleme Projesi hakkında bilgi verilmiş ve değerlendirilmiştir. Sonuç olarak, kentsel dönüşüm projesi kapsamında ele alınan Kükürtlü örneğinde eski gar binasının restorasyonu yakın çevredeki fiziksel çöküşü durdurmuş aynı zamanda bölgedeki ekonomik yaşam canlanmıştır.

Öner (2007), kentsel yenileme ve kentsel dönüşüm kavramlarını tanımlamış, bu konuda yapılan örnek projeleri incelemiştir. İstanbul ili, Küçükçekmece ilçesinden pilot

bölgeler seçerek, kentsel yenileme ve dönüşüm konuları bakımından irdelemiş ve ‘Küçükçekmece Kentsel Dönüşüm Projesi’ çalışmasının, dünyadaki ve ülkemizdeki diğer dönüşüm çalışmalarına benzer politikalarla yürütüldüğü sonucuna ulaşmıştır.

Bramley et al. (2009), farklı kent formlarının sosyal yapı üzerindeki etkilerini beş İngiliz şehiri ile ilişkilendirerek kapsamlı bir analizini yapmışlardır. Toplumsal sürdürülebilirliğin toplum ve mekân ilişkisi bağlamında sağlanması için; Kimlik/Aidiyet, toplumsal katılım, güvenlik, doğal çevre, toplumsal denge, toplumsal etkileşim, yaşanan yerden memnuniyet göstergelerini belirleyici kriter olarak sıralamıştır. Elde edilen verilere göre, açık ve yeşil alan varlığı deneklerin toplumsal katılım, toplumsal etkileşim, aidiyet duygusu ve çevre algılarını olumlu yönde etkilemektedir.

Gümüşboğa (2009), “Katılım ekseninde kentsel dönüşüm: Altındağ Aktaş Mahallesi Örneği” isimli çalışmada kentsel dönüşümü kavramsal olarak açıklamış, ülkemizdeki gelişimini irdelemiştir. Çalışmada bölge halkının, altyapının iyileştirilmesinden ve yeni evlerinden memnun oldukları belirtilmiştir. Ancak proje süreciyle ilgili yeterince bilgi sahibi olmadan uygulamanın yapıldığı, sosyal donatıların eksikliğinden memnun olamadıkları ifade edilmiştir.

Öz (2009) çalışmasında, kentsel dönüşümü peyzaj mimarlığı bakış açısıyla değerlendirmiş, açık ve yeşil alanların önemini vurgulamıştır. Bu kapsamda “Kuzey Ankara Kentsel Dönüşüm Projesini” irdelenmiş ve kentsel dönüşüm projesinde planlanan yeşil alanlar ile proje alanının nasıl daha yaşanabilir bir alan olabileceği tartışılmıştır. Kuzey Ankara Kentsel Dönüşüm Projesini, Avustralya ve İspanya’daki kentsel dönüşüm proje örnekleriyle karşılaştırarak daha yaşanabilir kentler oluşturma amacıyla, peyzaj mimarlığı ve yeşil alanlar açısından projelerin olumlu ve olumsuz yönleri belirlenmeye çalışılmıştır.

Yaylı (2012) çalışmasında, küreselleşme ve küreselleşmenin kentlere etkisini ve İstanbul’un küreselleşme karşısındaki durumunu açıklamış, küreselleşmenin kentlerin değişim ve dönüşümünde büyük bir rol oynadığı belirtilmiştir. Küreselleşme sürecinde lüks, kapalı konut sitelerinin sosyal ve mekânsal ayrışmaya neden olduğu, tüketim kültürünün bir yaşam tarzı haline gelmesiyle üretim mekanları olan kentlerin tüketim mekanlarına dönüşmesine neden olduğunu belirtmiştir. İstanbul’da gerçekleştirilen kentsel dönüşüm projelerinin çoğu zaman soylulaştırmaya dönüştüğünü özellikle Sulukule Kentsel Dönüşüm Projesinin adalet sorununu gündeme getirdiğini hem de kentin özgün kimliğinden uzak yapay tarihsel kent merkezi oluşturduğunu belirtmiştir.

Yazgı (2013), Adana kenti örneğinde kentsel dönüşüm ve yenileme projelerinde, peyzaj planlamanın gerektirdiği üzere üst ölçekten bakmak ve seçilen örnek projeleri, açık ve yeşil alanların nitel ve nicel özelliklerini ortaya koyacak ölçütlere göre peyzaj mimarlığı ilkeleri açısından değerlendirmiştir. Bu amaçla örnek olarak seçilen dönüşüm projelerinin performansı; belirlenen ölçütler dikkate alınarak değerlendirilmiştir. Kentsel dönüşüm projelerinin çevresel boyutunun değerlendirilmesinde toprak, su, iklim, biyotop zenginliği, altyapı sistemleri, kentsel açık yeşil alanlar ölçüt olarak belirlenmiştir.

Çetinkaya (2013) Kayseri İli, Melikgazi Belediyesi, Yıldırım Beyazıt Mahallesi sakinlerine uygulanan anketler sonucunda kentsel dönüşümün karakteristiğini ortaya

koymuştur. Aynı zamanda halkın dönüşüme ilişkin memnuniyet düzeyi saptanmış ve artırılmasına ilişkin öneriler getirilmiştir. Uygulanan anket çalışmasında, ankete katılanların %79,8’lik büyük bir kısmı mahalledeki kentsel açık yeşil alanların sayısını ve kalitesini nicel ve nitel yönden yetersiz bulmaktadır.

Gür ve Dostoğlu (2016) çalışmasında, Doğanbey Kentsel Dönüşüm Projesini yaşanan çevre ile ilişkili olarak yaşam kalitesini oluşturan boyutların ortaya konulması ve dönüşen çevrenin yaşam kalitesi üzerindeki etkilerinin belirlenmesi amacıyla bir yaşam kalitesi ölçeği geliştirmiştir. Bu çerçevede yapılan yaşam kalitesi ölçümünde konut ve konut alanına ilişkin nitelikler, ulaşım-erişilebilirlik, komşuluk ilişkileri, güvenlik, bağlılık, aidiyet ve ekonomik bileşenler ile birlikte katılım boyutu incelenmiştir.

Özden (2016), çalışmasında kentsel yenileme kavramını, tarihsel sürecini, ülkemizdeki durumunu açıklamış ve öneriler geliştirmiştir. Ülkemizin son elli yıldır kentleşme sorunlarıyla mücadele ettiğini, kentlerde toplumsal ve mekânsal anlamda bir “kalitesizleşme” sürecinin yaşandığını ifade etmiştir. Kentlerin doğal rezerv alanları olan ormanlar ve su havzalarının kontrolsüz kentsel yayılmadan zarar gördüğünü hem kent merkezlerinde hem de çeper yerleşmelerde kalitesiz, niteliksiz ve kimliksiz mekanlar ortaya çıktığını belirtmiştir. Ülkemizde sağlıklı bir kentsel yenileme sistematüğını yerleştirebilmek için planlama, mevzuat ve yönetim tabanlı, bütünleşik stratejilere ihtiyaç duyulduğu önerisini getirmiştir.

Keleş (2017) “Kentleşme Politikası” kitabında, dünyanın ve ülkemizin karşı karşıya olduğu çarpık kentleşme, konut, gecekondu, imar ve çevre sorunlarını, nedenleri ve çözüm yollarıyla birlikte ele alınmaktadır. Plana dayanmayan kentsel dönüşüm çalışmalarının konut açığının kapanmasına yardımcı olmadığı gibi, bireysel kentsel ve ulusal ekonomi açısından da türlü sakıncalar doğurduğu; aynı yolların sık sık genişletilmesi, kaldırımların daraltılması, ağaçların kesilmesi, su, elektrik, kanalizasyon ve telefon tesisleriyle ilgili boru ve kabloların yenilenmesi için toprağın sık sık kazılması kentlerin halkını rahatsız ettiğini, bu durumun düzenli gelişmeyi aksattığı belirtilmiştir.

Önaç (2017) çalışmasında değişen toplumsal, ekolojik, ekonomik ve kültürel normlar temelinde günümüz kentlerinin kentsel peyzaj değerlerini, Delphi Tekniği aracılığıyla uzman görüşünü alarak belirlemiştir. Uzman anketleriyle birlikte kentsel dönüşüm alanında uygulanan kullanıcı anketi verileri ışığında kentsel dönüşüm uygulamalarının kentsel peyzaj değerleri üzerindeki olası etkilerini İzmir Bayraklı Kentsel Dönüşüm ve Gelişim Projesi örneğinde saptamıştır. Delphi Tekniği ile uzman anketlerinden edinilen verilere göre kentsel dönüşümün kentsel peyzaj değerleri üzerindeki olası olumlu etkilerinden bazıları; mevcut yapıların yenilenerek daha sağlıklı ve güvenli yapılarda yaşam kalitesi ve konforunun iyileştirilmesi, planlı kentsel gelişme ve tarihi değerlerin korunmasıdır. Olumsuz etkilerinden bazıları ise; kentlinin sosyo-ekonomik yapısını dikkate almaması, araç trafiğinin yoğunlaşması, doğal ve kültürel peyzaj değerlerinin bütünlüğünün bozulması, ortadan kaldırılması ve bu değerlerin zarar görmesidir.

Cesur (2017) çalışmasında, kentsel yenileme projelerinde ön plana çıkan fiziksel düzenlemelerin dışında; yaşanabilir, sağlıklı ve estetik kalitenin sağlandığı bütüncül peyzaj mekân düzenlemelerine dikkat çekmiştir. Isparta kent ölçeğinde alan kriter analizi

doğrultusunda Karaağaç Mahallesi örnek alan olarak seçilmiş ve çalışma alanında anket çalışması uygulanmıştır. Anket çalışması ve GZFT analizi ile mevcut sorun tespiti yapılmış, hedef ve amaçlar doğrultusunda alana yönelik örnek bir kentsel yenileme konsepti geliştirilmiştir. Sonuç olarak, Türkiye ve Isparta kenti ölçeğinde kentsel yenileme çalışmalarında özellikle mevzuat, projelendirme, uygulama boyutunda benzer sorunların olduğu görülmüş ve bu sorunlara yönelik çözüm önerileri getirilmiştir.

Okur (2019), Bayrampaşa kentsel dönüşüm projesini çalışma alanı olarak ele alınmıştır. Katılım yaklaşımı ve uzlaşma görüşmeleri bir disiplin şeklinde proje kapsamında ele alınmış ancak projenin dayandığı yasal altlıklardan bu yaklaşımların temeli olmadığından dolayı, projede de hedeflenen amaçlara ulaşamadığı tespit edilmiştir. Bayrampaşa kentsel dönüşüm projesi uzlaşma çalışmaları kapsamında cinsiyet farkının, kültürel bağlam değişkenlerinin ve güven olgusu faktörlerinin uzlaşma sürecinin karar alma aşamasında etkileyen ve belirleyici unsurlar olduğu tespit edilmiştir.

Mansuroğlu ve Ark. (2019a) çalışmalarında, İstanbul Sulukule ve Antalya Kepez ve Santral Mahalleleri Kentsel Dönüşüm Projelerinin kent üzerindeki etkilerini plan, proje ve diğer görseller üzerinden değerlendirmiştir. İncelenen alanlarda kentsel dönüşüm çalışmalarının kent kimliği ve belleği üzerine olumsuz etkilerinin olduğu saptanmıştır. Değerlendirilen kentsel dönüşüm çalışmalarından Sulukule’de sosyal ve kültürel, Kepez Santral Mahallesi’nde ise doğal yapı özelliklerinin dikkate alınmadığı tespit edilmiştir.

Mansuroğlu ve Ark. (2019b) çalışmalarında, yıllar içerisinde kentle bütünleşmiş biyotopların kentsel dönüşüm sürecine dahil edilmesinin önemine dikkat çekmiştir. Konu Antalya Kepez ve Santral Mahalleleri Kentsel Dönüşüm Projesi örneğinde incenmiş, arazi gözlemleri ile araştırma alanı ve yakın çevresinde bulunan biyotoplar saptanmıştır. Kentsel dönüşüm sürecinde alandaki biyotopların korunması ve ekolojik sürdürülebilirliğin sağlanabilmesi için öneriler sunulmuştur. Özellikle kentsel dönüşümün sürdürülebilirliği için alanda bulunan mevcut bitki türlerinin tespit edilmesi ve sonraki uygulamalarda kullanılması, kentsel dönüşümden önce bölgedeki biyotoplara benzer alanlar oluşturularak, kent ekosistemine katkı sağlanabileceği belirtilmiştir.

Ülkemizde, kentsel dönüşüme ilişkin peyzaj mimarlığı ana bilim dalında hazırlanan tezler Çizelge 2.2’de gösterilmiştir.

Çizelge 2.2. Ülkemizde kentsel dönüşüme ilişkin peyzaj mimarlığı ana bilim dalında hazırlanan tezler (Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı 2021)

Kişi Adı	Yıl	Tez Adı	Tez Türü
Yeliz Yalçın	2006	Ankara Garı-Ankara Kalesi Aksı Örneğinde Özgün Kent Dokusuna Yönelik Kentsel Yenileme Çalışmasının Peyzaj Mimarlığı Açısından İrdelenmesi	Yüksek Lisans
Şebnem Öner	2007	Kentsel Yenileme Kapsamında Kentsel Dönüşüm Projelerinin İstanbul Küçükçekmece Kentsel Dönüşüm Projesi Örneğinde İrdelenmesi	Yüksek Lisans
Ahu Ceylan	2007	Yaşam Kalitesinin Artırılmasında Kentsel Yeşil Alanların Önemi ve Kentsel Dönüşüm ile İlişkilendirilmesi	Yüksek Lisans
Esra Bayulu	2009	Kuzey Ankara Girişi (Protokol Yolu) Kentsel Dönüşüm Projesinin Peyzaj Mimarlığı Açısından İrdelenmesi	Yüksek Lisans
Çiğdem Bogenç	2009	Trabzon Zağnos Vadisi Kentsel Dönüşüm Örneğinin Kentsel Peyzaj Planlama Açısından Değerlendirilmesi	Yüksek Lisans
Aslı Öz	2009	Kuzey Ankara Kentsel Dönüşüm Projesinin Peyzaj Mimarlığı Açısından İrdelenmesi	Yüksek Lisans
Ahu Gençay	2009	Kentsel Dönüşüm Planlarının Uurla Yerleşimi Örneğinde Peyzaj Mimarlığı Açısından Değerlendirilmesi	Yüksek Lisans
Neslihan Demircan	2010	Mevcut ve Öneri Kentsel Dönüşüm Projelerinin Peyzaj Mimarlığı Açısından İrdelenmesi, Erzurum Örneği	Doktora
Ayşe Burcu Serdar Köknar	2012	Kentsel Dönüşüm Alanlarında Gerçekleştirilen Peyzaj Tasarımlarının Eleştirel Teori ile Bir Okuması	Doktora
Döndü Merve Çetinkaya	2013	Kentsel Dönüşüm Alanlarında Sosyal Yaşam ve Kentsel Yeşil Alanlar Gereksiniminin Kayseri Yıldırım Beyazıt Mahallesi Örneğiyle İrdelenmesi	Yüksek Lisans
Derya Yazgı	2013	Kentsel Dönüşüm ve Yenileme Planlarının Peyzaj Mimarlığı İlkeleri Açısından İncelenmesi: Adana Örneği	Yüksek Lisans
Ferdi İnanlı	2013	Kentsel Dönüşüm-Transfer Merkezi İlişkisinin Yenikapı Örneğinde İncelenmesi	Yüksek Lisans
İrem Çiçek	2014	Kentsel Yenileme Alanlarının Sürdürülebilir Gelişim Modeli ile Değerlendirilmesi, Yeldeğirmeni Örneği	Yüksek Lisans
Cihan Alaş	2016	Kentsel Dönüşüm Projelerinin Kentsel Yaşam Kalitesi Üzerindeki Etkisinin Adana Örneğinde İncelenmesi	Yüksek Lisans
Ayşe Kalaycı Önaç	2017	Kentsel Dönüşüm Sürecinde Kentsel Peyzaj Değerleri Analizi; İzmir-Bayraklı Kentsel Dönüşüm Alanı Örneği	Doktora
İlkay Çinçin	2017	Kentsel Dönüşüm Sürecinde Yeşil Alanların Sürdürülebilirlik ve Kentsel Refah Kapsamında Değerlendirilmesi: Antakya Emek ve Aksaray Mahallesi	Yüksek Lisans
Büşra Cesur	2017	Kentsel Dönüşüm Uygulamalarının Peyzaj Mimarlığı Açısından Araştırılması; Isparta Örneği	Yüksek Lisans
Nina Alizadeh	2018	Kentsel Dönüşümün Yapı-Çevre İlişkileri Açısından İrdelenmesi: Ankara Örneği	Yüksek Lisans

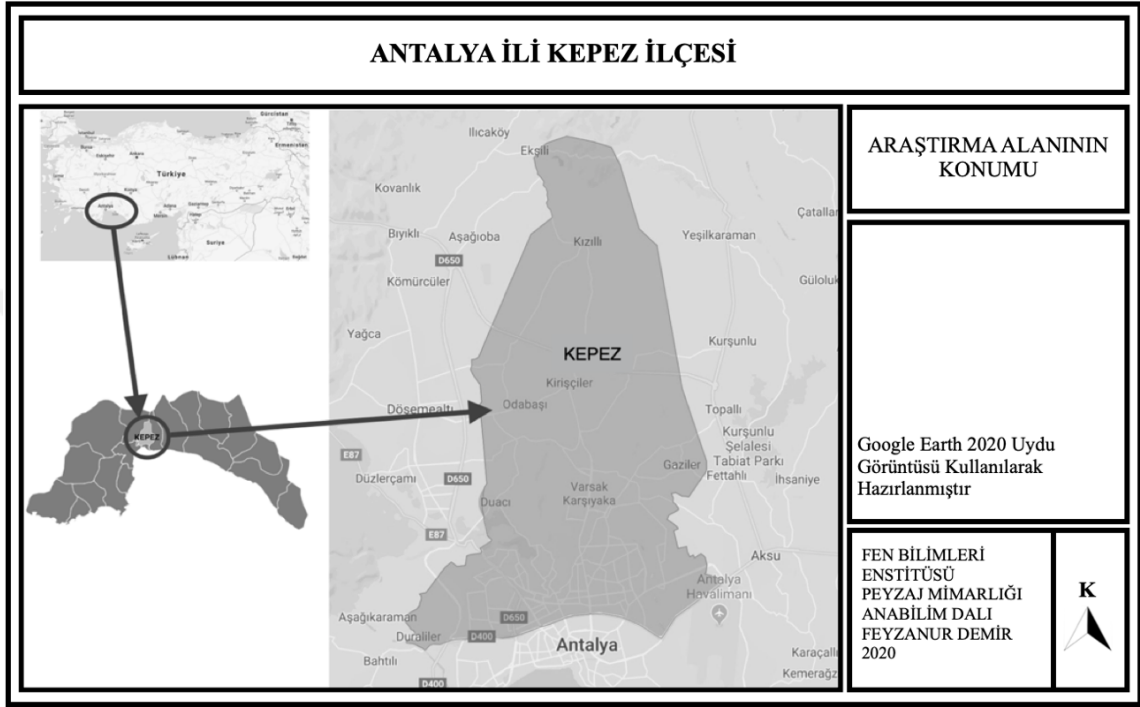
Çizelge 2.2'nin devamı

Kişi Adı	Yıl	Tez Adı	Tez Türü
Esra Yıkılmaz	2018	Kayseri Sahabiye Mahallesi Kentsel Dönüşüm Projesinin Peyzaj Mimarlığı Açısından İrdelenmesi	Yüksek Lisans
Hasan Hüseyin Okur	2019	Kentsel Dönüşüm Çalışmalarında Uzlaşma Süreçlerinin Stratejik ve Bütüncül Bir Bakış Açısıyla İncelenmesi: Bayrampaşa Eski Cezaevi Alanı Örneği	Yüksek Lisans
Meltem Demirtaş	2019	Kuzey Ankara Girişi Kentsel Dönüşüm Projesi Uygulamalarının Kent Ekolojisi Açısından Değerlendirilmesi	Yüksek Lisans
Şeyma Karpuz	2019	Kentsel Dönüşüm Alanlarının Peyzaj Onarımı Açısından Değerlendirilmesi; Gayberli, Hacı Bayram Veli, Malik Ejder Mahalleleri Örneği	Yüksek Lisans
Sinan Altuğ	2020	Kentsel Dönüşüm Uygulamalarının Başarısı ve Kente Katkıları: Karşıyaka Bostanlı Mahallesi Örneği (İzmir)	Yüksek Lisans

3. MATERİYAL VE METOT

3.1. Materyal

Araştırma alanı Antalya İli Kepez ilçesidir (Şekil 3.1). İlçenin doğusunda Aksu İlçesi, güneyinde Muratpaşa İlçesi, güney batısında Konyaaltı İlçesi, kuzey ve kuzey batısında Döşemealtı İlçesi bulunmaktadır (ABB 2014).

Şekil 3.1. Kepez ilçesi konumu (Google Earth 2020)

Araştırmanın ana materyallerini; Kepez ilçesinde ikamet eden bireyler, bireylerin kentsel dönüşüm algısının saptanmasında kullanılan anket formları, konu ile ilgili yapılmış çalışmalar ve yasal mevzuatlar, Antalya Büyükşehir Belediyesi Kentsel Dönüşüm Şube Müdürlüğünden sağlanan yazılı ve sözlü kaynaklar oluşturmaktadır. TÜİK'den, nüfus özellikleri ve diğer sosyo-ekonomik veriler, Google Earth'ten ise çalışma alanına ait görüntüler elde edilmiştir.

Bu amaçla ilk olarak, çalışma konusu ve alanı ile ilgili daha önce yapılmış bilimsel araştırma, tez, makale, kitap ve raporlar ulusal ve uluslararası literatürde bulunan önceki çalışmalar araştırılarak toplanan bilgiler sınıflandırılmış ve ortaya çıkan sonuçlarda yapılacak çalışmanın benzerlik ve farklılıkları tespit edilerek çalışma için gerekli olan verilere ulaşılmıştır.

3.2. Metot

Çalışma arazi ve ofis olmak üzere iki yönde ve 4 aşamada gerçekleştirilmiştir (Şekil 3.2). Araştırmanın ilk aşamasında araştırma konusu ve alana yönelik veriler toplanmıştır. Bu aşamada ilk olarak araştırma alanının doğal yapı, kültürel yapı ve sosyal yapı özelliklerine yönelik veriler toplanmıştır. İkinci olarak kentsel dönüşüm plan ve

projeleri ile ülkemizde ve yurt dışında kentsel dönüşüm ile ilgili yapılan çalışmalar incelenmiştir.

İkinci aşamada, ilk olarak Antalya Kepez ilçesindeki Kepez ve Santral Mahalleleri Kentsel Dönüşüm Projesi, Güneş Mahallesi Kentsel Dönüşüm Projesi ve Gülveren kentsel dönüşüm projesi incelenerek ve yerinde gözlemler yapılarak gerekli veriler toplanmıştır. Bu aşamada alanda fotoğrafların çekilmiş, fiziksel ve sosyal doku gözlemlenerek çalışma alanı hakkında çeşitli bilgilere ulaşılmıştır. İkinci olarak, Kepez İlçesinde yaşayan bireylere yönelik anket uygulaması yapılmıştır. Bu bölüm, İlçe halkına yönelik anket uygulaması, Örneklem Büyüklüğünün Saptanması, Sorgulama Yönteminin Seçimi, Anketin Hazırlanması, Anketin Ön Testten Geçirilmesi ve Hataların Düzeltilmesi, Anketin Uygulanması İçin Gerekli İzinlerin Alınması ve Anketin Uygulanması aşamalarından oluşmaktadır. Bu aşamalar ayrıntılı olarak aşağıda sunulmuştur:

Örneklem Büyüklüğünün Saptanması: Anket, Kepez (574.183 kişi) ilçe sınırları içerisinde ikamet edenler arasından gönüllülük esas alınarak rastgele seçilecek kişilere karşılıklı görüşme yoluyla uygulanmıştır. Örneklem hesaplanırken;

$$n = \frac{N \cdot \sigma^2 \cdot Z_{\alpha}}{(N - 1) \cdot d^2}$$

N: Evren birim sayısı,

n: örneklem büyüklüğü,

P: Evrendeki X'in gözlenme oranı,

Q (1-P): X'in gözlenmeme oranı

Z_{α} : $\alpha = 0.05, 0.01, 0.001$ için 1.96, 2.58 ve 3.28 değerleri

d: Örneklem hatası

σ : Evren standart sapmasını temsil etmektedir (Özdamar 2003).

Kepez ilçesinin nüfusu göz önüne alındığında Balcı (2015) nüfusu 100.000'nin üzerinde olan alanlarda 384 anketin yapılması uygun olduğunu belirtmiştir. Ancak eksik, hatalı ve geçersiz anketlerin olabilme ihtimaline ve anketin güvenilirliğini arttırmak amacıyla örneklem için 400 anket yapılmıştır.

Sorgulama Yönteminin Seçimi: Görüşme yoluyla sorgulamanın daha güvenli ve hızlı olması nedeniyle Kepez ilçesi halkını oluşturan bireylerin kentsel dönüşüm konusundaki yaklaşımlarının belirlenmesinde standart formlarla yerinde anket yöntemi uygulanmıştır.

Anketin Hazırlanması: Anket sorularının hazırlanmasında, çalışmanın ilk aşaması ile ikinci aşamasının ilk bölümünden elde edilen verilerden, Önaç (2017) ve Mansuroğlu ve ark. (2011)'in çalışmalarından yararlanılmıştır. Halkın kentsel dönüşüm konusundaki yaklaşımlarının saptanmasını amaçlayan anket dört bölümden oluşmaktadır. Bu bölümler

yaşanılan yere ilişkin görüşler, açık ve yeşil alan kullanım alışkanlıkları, kentsel dönüşüme ilişkin görüşler ile sosyo-ekonomik durumdur (EK 1).

Anketin Ön Testten Geçirilmesi ve Hataların Düzeltilmesi: Hazırlanan anket formu öncelikle anket ve planlama konusunda deneyimli uzmanların görüşleri doğrultusunda geliştirilmiştir. Oluşturulan ön anketler, rastlantısal olarak Antalya Kepez ilçesinde yaşayan bireylere (30 adet) kişisel görüşme yöntemi ile uygulanmıştır. Bu bireylerden elde edilen görüşler ve izlenimler doğrultusunda anket uygulanmıştır.

Anketin Uygulanması İçin Gerekli İzinlerin Alınması: Akdeniz Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kuruluna başvurularak anket çalışmasının uygulanması için gerekli etik kurul raporu alınmıştır. Söz konusu Etik Kurul Kararı EK 2’de sunulmuştur.

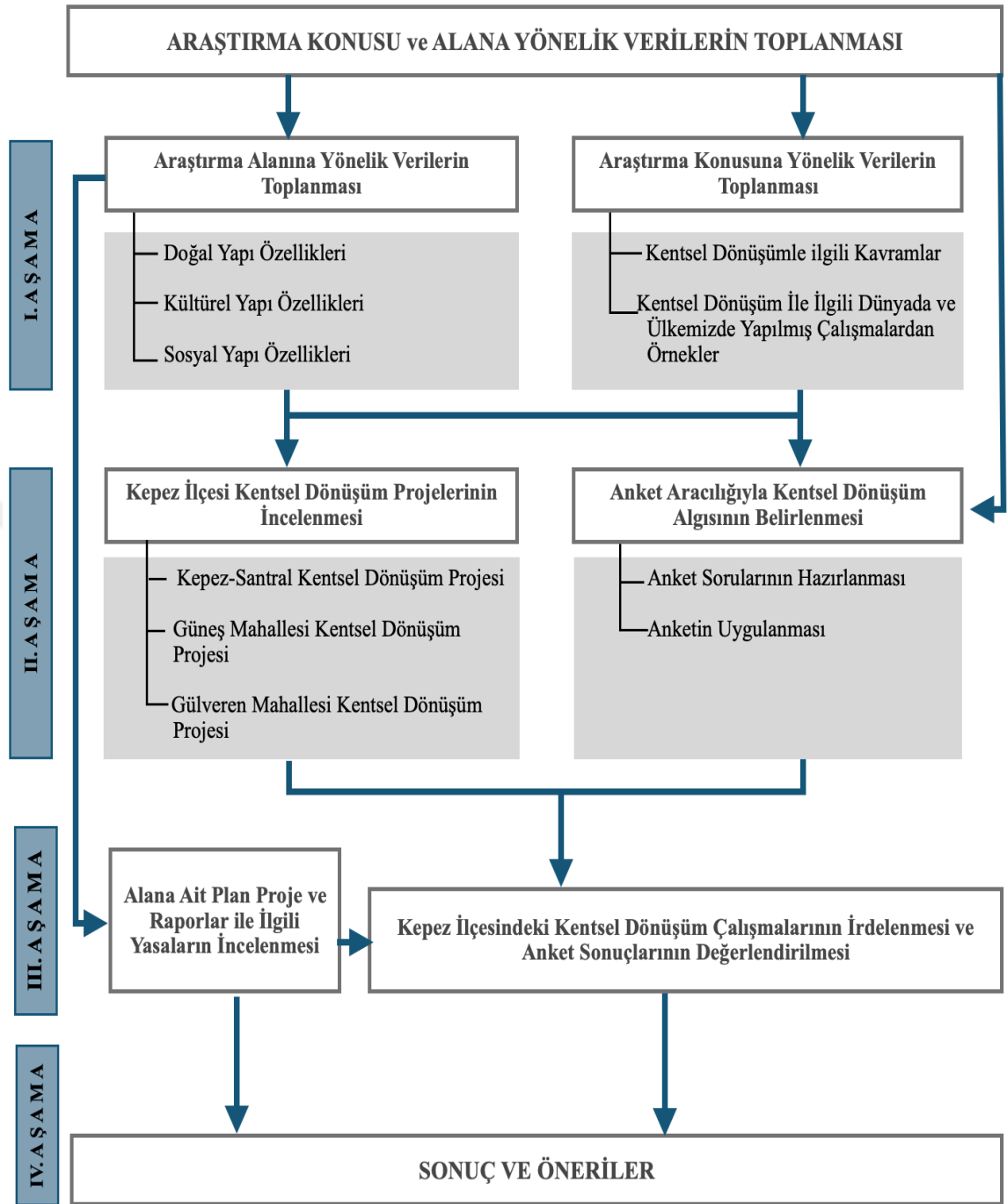
Anketin Uygulanması: Kepez ilçesi 2019 nüfus verileri dikkate alınarak, bireylerin mahalle bazında dağılımları rastlantısal olmak üzere 400 kişi ile karşılıklı görüşme yolu ile anket uygulanmıştır.

Anket Sonuçlarının Değerlendirilmesi: Anket çalışması, örneklem belirleme aşamasında evren büyüklüğü Kepez ilçesi nüfusu alınarak hesaplanmıştır. Araştırma kapsamında %95 güven aralığı ve 0.05 hata payı ile Antalya ili Kepez İlçesinde toplam 400 adet kullanıcı anketi uygulanmış; eksik hatalı ya da yanlış kodlanmış anketler ayrılarak 390 anket değerlendirilmeye alınmıştır. Anket formlarından elde edilecek veriler kodlanarak bilgisayar ortamına aktarılmış, IBM SPSS20 programında değerlendirilmiştir. Bu aşamada; anket formunu hatalı dolduran bireyler ve hatalı veri girişi tespit edilmiştir.

Üçüncü aşamada, ilk olarak, alana ait plan, proje ve raporlar ile ilgili yasalar incelenmiş, ikinci olarak önceki aşamalardan elde edilen bilgiler sonucunda Kepez ilçesindeki kentsel dönüşüm çalışmaları irdelenmiş ve anket sonuçları değerlendirilmiştir.

Kategorik değişkenlere ait özet değerler ise frekans ve yüzde ile gösterilmiştir. Kategorik değişkenlerin karşılaştırılmasında parametrik olmayan testlerden ki kare testi uygulanmıştır. Katılımcıların sosyo-ekonomik özellikleri ile ifadelere verilen yanıtlar arasındaki ilişki durumu “*Anket sorularının istatistiksel olarak değerlendirilmesi*” bölümünde yer verilmiştir. Çapraz tablolar (*Crosstabs*) seçeneğinde ifadelere verilen yanıtlar demografik özelliklere göre çaprazlanmış ve her bir ölçeğin (kesinlikle katılmıyorum, katılmıyorum, kararsızım, katılıyorum, kesinlikle katılıyorum) ilgili demografik özelliğine göre oransal dağılımı hesaplanmıştır. İstatistiksel olarak anlamlı bulunan sonuçlar tabloda verilmiştir ($p < 0,05$), ortaya çıkan sonuçta dikkat çeken veriler yorumlanmıştır.

Çalışmanın son aşamasında, önceki aşamalarda elde edilen veriler ışığında kentsel dönüşümün boyutları, hedefleri ve yöntemleri çerçevesinde yapılan çalışmalar irdelenmiş, Kepez ilçesinin doğal yapısı, kültürel değerleri, uygulanan kentsel dönüşüm projelerinin, doğal, fiziksel, sosyal mekâna olan etkileri, halkın bu konudaki algısı ortaya konulmuştur. Tespit edilen sorunların önlenmesi veya etkisinin azaltılması, kentsel sürdürülebilirliğin sağlanabilmesi için birtakım öneriler geliştirilmiştir.

Şekil 3.2. Çalışmanın akış diyagramı

4. BULGULAR

4.1. Antalya Kepez İlçesine Yönelik Bulgular

Kepez İlçesinin gelişimi 1970'li yıllarda Antalya'ya yönelik yaşanan göç hareketleriyle gerçekleşmiştir. 1994 yılında Antalya'nın büyükşehir belediyesine dönüştürülmesi ile Kepez de alt kademe belediyesi olmuş ve 2009 yılına kadar bu şekilde hizmet vermiştir. 2009 yılında 5747 nolu yasa ile Kepez ve Varsak Belediyesi birleştirilmiş, Kepez İlçesi kurularak Antalya Büyükşehir Belediyesinin ilçesi konumuna gelmiştir.

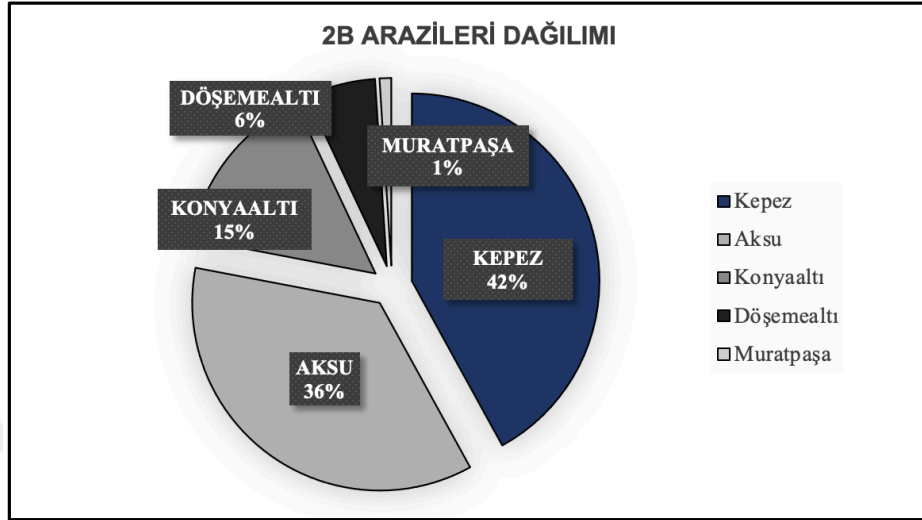
Açık ve Yeşil Alanlar: Ülkemizde kent planlama sürecini yönlendiren yasal mevzuat, imar planları ve imar yönetmelikleridir. Bu yasa ve yönetmeliklerde yeşil alanlara yönelik yaklaşım, kişi başına belirli büyüklükte yeşil alanın sağlanmasıdır. 1956 yılında çıkarılan 6785 Sayılı İmar Kanunu'nun 20.7.1972 tarih ve 1605 sayılı yasa ile değişik 25. maddesine göre, planlamaya esas alınan nüfus başına yeşil alan miktarı en az 7 m² dir. 1985 yılında çıkarılan ve halen yürürlükte olan 3194 Sayılı İmar Kanunu'nda da bu standart korunmuştur. En son olarak 2 Eylül 1999'da çıkarılan bir yönetmelikle, kentsel ortamlarda kişi başına sağlanması gereken aktif yeşil alan miktarı 10 m²'ye çıkarılmıştır (Ortaçşme ve Ark. 2005).

23804 sayılı İmar Yönetmeliğinde, yeşil alan kavramı “Toplumsal yararlanması için ayrılan oyun bahçesi, çocuk bahçeleri, dinlenme, gezinti, piknik, eğlence ve kıyı alanları toplamıdır. İnterpol ölçekteki fuar, botanik ve hayvanat bahçeleri ve bölgesel parklar da yeşil alan kapsamındadır” denilmektedir. Aktif yeşil alan kavramını ise kent ve mahalle parkı, çocuk bahçesi ve oyun alanlarının toplamıdır şeklinde tanımlamaktadır (Anonim 1999). Kepez ilçesindeki kentsel dönüşüm projelerinin yakınında bulunan kentsel açık ve yeşil alanlar aşağıda verilmiştir (ABB 2014):

Hayvanat Bahçesi: Şehir merkezine 10 km uzaklıkta Antalya-Burdur karayolu üzerinde bulunmaktadır. Büyükşehir belediyesi adına tahsis edilen hayvanat bahçesi yapımına “Kepezaltı piknik ve rekreasyon projesi” kapsamında 1989 yılında başlanmıştır. Günümüzde 400 ha arazi üzerine kuruludur.

Antalya Kent Ormanı: Antalya-Burdur karayolunun Antalya girişinde, yaklaşık 10.000 ha üzerine kurulmuştur. Asli ağaç türü kızılçamdır. Sahada 120 yaşından 10 yaşına kadar kızılçam grupları vardır. Kent ormanında kızılçamın yanında doğal olarak keçiboynuzu, alt tabakalarda ise Akdeniz maki elemanlarından pırnal meşesi, sandal, akçakesme ve laden bulunmaktadır.

Büyükşehir sınırları içerisinde 2/B alanlarının %42'si Kepez İlçesinde bulunmaktadır. (Şekil 4.1). Kepez ilçesinin %34'ü orman alanı %14'ü 2B arazileri ve %52'si diğer alanlardan oluşmaktadır (ABB 2014).

Şekil 4.1. Kepez ilçesi ve yakın çevre ilçelerinin 2/B arazileri dağılımı (ABB 2014)

Arkeolojik – Doğal Sit Alanları: Antalya ili sahip olduğu doğal güzellikleri ve Paleolitik Çağa kadar uzanan yerleşik hayatı nedeniyle tarih ve doğanın iç içe olduğu bir görünüm sergilemektedir. Bu sebeple sit alanları açısından zengin bir bölge oluşturmaktadır. Kentsel dönüşüm projelerinin yakınında bulunan Sit Alanları aşağıda verilmiştir:

Vakıf Zeytinliği: Kepez ilçesinde bulunan Vakıf Zeytinliği 26.10.1998 yılında Koruma Kurulu tarafından I. Derece Doğal Sit alanı olarak ilan edilmiştir. Sit Alanı şehir merkezi ile Döşemealtı ilçesi yolunun üzerinde yol kenarında kalmakta olup diğer taraflarında yerleşim alanı, otogar ve sanayi bulunmaktadır. Zeytin AŞ. tarafından belirli bir süre karşılığında kiralanarak Vakıf Zeytinliği bakımı ve ilaçlandırılması bu firma tarafından karşılanmaktadır. İçerisinde 23.000 adet zeytin ağacının olduğu ve kent baskısının yoğun olduğu Vakıf Zeytinliği IUCN kriterlerine göre farklı tehlike kategorilerine sahip bitki türlerini de içermektedir (Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Antalya İl Müdürlüğü 2015).

Düden Şelalesi ve Düden Çayı: Antalya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 24.02.1993 tarih ve 1777 sayılı kararı ile I. Derece Arkeolojik ve I. Derece Doğal Sit Alanı olarak belirlenen alan koruma statüsünün yeniden değerlendirilmesi sonucunda 03.09.2020 tarih ve 2918 sayılı karar ile "Kesin korunacak hassas alan" olarak değiştirilmiştir (Resmî Gazete 2020). Kırkgöz mevkiindeki kaynaklardan çıkıp birkaç km sonra Bıyıklı düdeninde kaybolmaktadır. Kentin kuzeyinde tekrar yüzeye çıkarak 300m uzunluğunda dar ve dik yamaçlı oyuk içerisinde aktıktan sonra Düden batığında tekrar kaybolmaktadır. Kentin 8 km kuzeyindeki Düden Başı'nda Düden Çayı ismiyle tekrar çıkmaktadır. Antalya'nın 7km doğusunda çağlayan yaparak denize dökülmektedir. Yaklaşık boyu Düden Başı'ndan itibaren 14 km'dir. Düden Çayı'nın suyu tuzluluk bakımından üçüncü, alkalilik bakımından birinci sınıf sulama suyu niteliğindedir (KHGM 1993).

Topoğrafya ve Eğim: Antalya Büyükşehir Belediye sınırları içerisinde, en düşük yükseklik kotu, güney bölgesinde 108 m, kuzey bölgesinde ise 150m'dir (ABB 2014).

Jeolojik Yapı: Eski bir deniz tabanı olan Antalya platosu, düz ve hafif eğimli bir topoğrafyaya sahiptir. Bu plato, Toroslar-Beydağları başlangıcındaki Kırkgözler yöresinde, genelde Kuzeye doğru iç bükey olarak faylanmaya maruz kalmış ve bugünkü karasal ortamda söz konusu bu plato, Kepez (Duacı-Varsak ayrımı) yöresinde de bu defa dış bükey faylanma yaşamak suretiyle yükseklikleri farklı olan iki ayrı platoya dönüşmüştür. Bu platolardan ilki yaklaşık 140-160 metre yükseklikle başlayan Döşemealtı-Duacı platosu, diğeri ise yaklaşık 50-70 metre yükseklikle başlayan Varsak platosudur (ABB 2014).

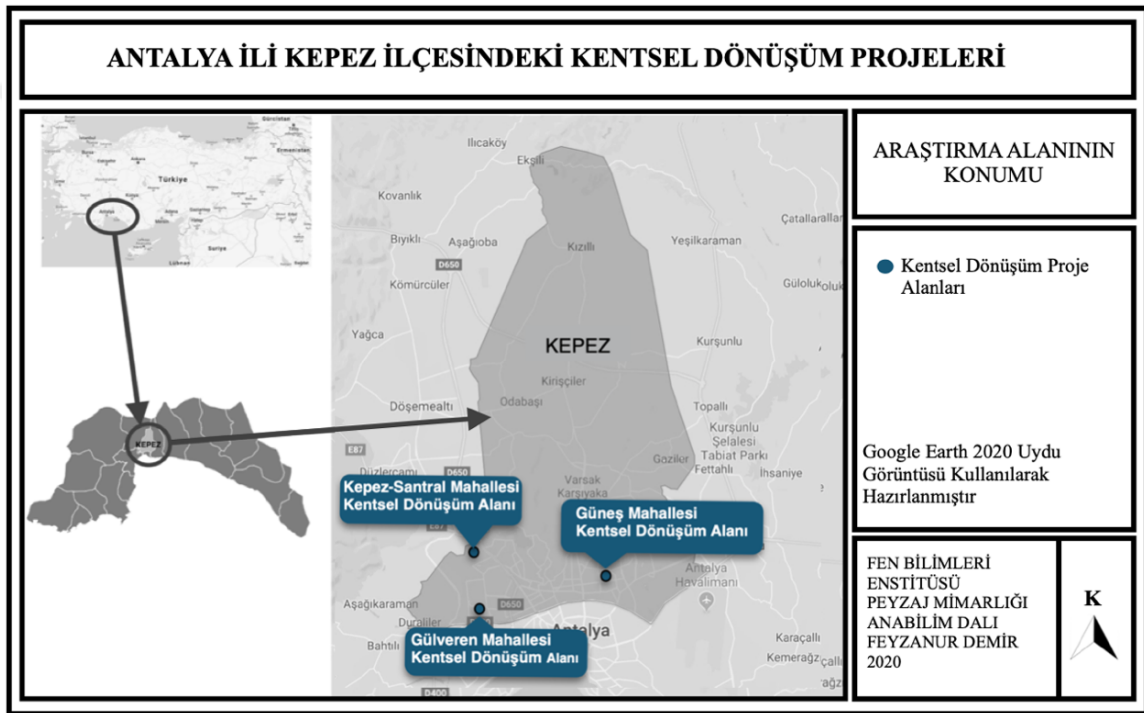
Su Kaynakları: Hareketli bir topoğrafyaya sahip olan Kepez ilçesi, Antalya ilinin su ihtiyacını karşılayan çeşitli su kaynaklarını içermesi nedeniyle önem taşımaktadır. Antalya ili Kepez ilçesi içerisinde bulunan Duraliler su kaynakları, içme suyu kaynaklarının yaklaşık %75'lik bölümünü oluşturur ve mutlak korunması gereken kaynaklardır. Kayaçların erimesi sonucu meydana gelen Düdenler ise söz konusu bu kaynakların beslenme sahası içerisinde yer alırlar ve taşkın önlemede ve yer altı sularının beslenmesinde önemli role sahiptirler (ABB 2014).

Ekonomik Yapı: Kepez Belediyesi'nin ekonomik yapıyı ortaya koymaya yönelik yaptığı çalışmaya göre (2012-2014 Stratejik Plan) ilçenin toplam yüzölçümü 40.376 hektar olup 8.207 hektarında tarım yapılmaktadır. Bu miktar toplam yüzölçümün yaklaşık %20'sini oluşturmaktadır. Kış sıcaklığının yüksek olmasından dolayı Kepez ilçesinde seracılık ve süs bitkileri üretimi yoğun olarak yapılmaktadır. Bu kapsamda süs bitkileri olarak Karanfil, Gerbera, Gypsophilla, Gül başta olmak üzere diğer çeşitli süs bitkileri üretimi yapılmaktadır (KBB 2012).

Demografik Yapı: Antalya il nüfusu 2020 yılı TÜİK verilerine göre 2.548.308 kişidir. Türkiye'nin en kalabalık beşinci şehridir. Antalya'nın en kalabalık ilçesi olan Kepez nüfusu 574.183 olup, kadın nüfusu 282.295, erkek nüfusu 291.888'dir (TÜİK 2021).

4.2. Antalya Kepez İlçesindeki Kentsel Dönüşüm Projeleri

Nüfus kapasitesinin ve merkez özelliklerini taşıyan yerleşim alanlarının gerektirdiği sosyal ve teknik altyapı standartlarının yetersizliği, planlama ve uygulamadan kaynaklanan sorunların çözilememesi gibi sebeplerden niteliksiz ve sağlıksız mekânlar ile yaşam kalitesi düşük alanlar “Kentsel Dönüşüm Alanları” olarak belirlenmiştir (ABB 2014). Antalya ili Kepez ilçesi sınırları içerisinde 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun kapsamında Bakanlar Kurulu kararı ile ilan edilen 3 adet Kentsel Dönüşüm Alanı bulunmaktadır (Şekil 4.2). Kentsel dönüşüm alanları toplam 149,06 ha olup, ilan edilen yıla ait ADNKS (Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi) verilerine göre 16.057 kişilik nüfusu etkilemektedir (Bayraktar ve Bayraktar 2019).

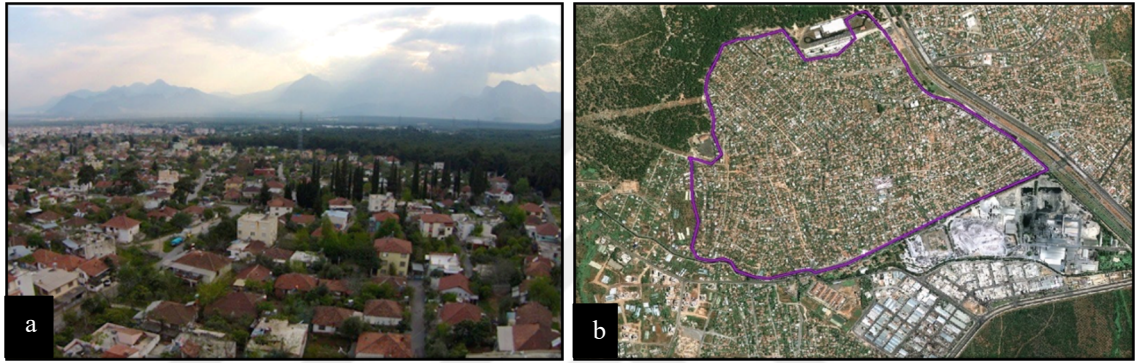

Şekil 4.2. Antalya ili Kepez ilçesi kentsel dönüşüm projeleri (Google Earth 2020)

Kepez ilçesindeki kentsel dönüşüm projeleri, şehrin gelişimi açısından önemli konumlarda bulunmaktadır. Kepez ve Santral mahallelerinin şehrin giriş noktasında, Güneş mahallesinin sebze meyve toptancı halinin kuzeyinde ve Gülveren mahallesi Akdeniz Üniversitesi yakınında bulunmaktadır.

4.2.1. Kepez ve Santral Mahalleleri kentsel dönüşüm projesi

Kepez ve Santral Mahalleleri, Antalya ilinin eski gecekondu bölgelerindendir. Konumu itibarıyla kentin kimliği ile ilgili ilk etkiyi oluşturan alanlardan birisi olmasına rağmen, gecekondu yerleşim alanı olması sebebiyle yapılaşma kalitesi düşük, sosyal donatı ve altyapı açısından yetersiz bir yerleşim alanı olarak tanımlanmaktadır (Şekil 4.3a). Kepez ve Santral Mahalleleri sınırları içerisinde belirlenen ve mülkiyeti Belediyeye ait olan 132,7 hektarlık alan 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkındaki Kanun kapsamında 24.11.2014 tarihli ve 2014/7041 sayılı Bakanlar Kurulu kararına istinaden 25.12.2014 tarihli ve 29216 sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak ‘Riskli Alan’ ilan edilmiştir (Şekil 4.3b). Bakanlar Kurulu Kararının ardından Belediye tarafından planlama ve projelendirme çalışmaları başlatılmıştır.

Şekil 4.3. Kepez ve Santral mahalleleri kentsel dönüşüm projesi (ABB 2017) **a)** Kentsel dönüşüm öncesi ve **b)** Kentsel dönüşüm sonrası

Çalışma alanının doğusunda Antalya şehir merkezi ile Burdur Isparta illeri arasındaki ulaşımı sağlayan D650 karayolu, güney sınırında 35 m en kesitli Cezaevi yolu, batısında ise Antalya Batı Çevreyolu güzergâhı bulunmaktadır. Planlama alanının kuzeyi ve kuzeybatısı orman alanıdır. Kuzeyinde yer alan orman alanları hayvanat bahçesi, piknik alanı ve raylı sistem depolama alanı olarak Antalya Büyükşehir Belediyesi’nin batısında konumlu olan orman alanları ise Milli Eğitim Bakanlığı’na tahsis edilmiştir (ABB 2014).

Projenin amacı, riskli alanın zemin durumu ve üzerindeki sağlıksız yapılaşmadan kaynaklanan risklerden arındırılarak; Alanda potansiyeli bulunan her türlü dinamiğin işlevsel olarak ortaya çıkarıldığı, altyapısı tamamlanmış, gerekli sosyal donatısı bulunan, sağlıklı ve güvenli yaşam alanı oluşturulmasıdır. Bu amaçla çalışma sürecinde sürdürülebilirliğinin sağlanması, çıkabilecek sorunların minimize edilmesi, kısa sürede hayata geçirilebilmesi amacıyla belirlenecek yol haritalarının elde edilmesi ile uygulama aşamasında yapılacak iş ve işlemler tanımlanmıştır (ABB 2017). Bu amaç doğrultusunda hazırlanan proje kapsamında (ABB 2017);

- Hak sahiplerinin alanda yeniden ikametinin sağlanmasının temel ilke olarak ele alınması,
- Alanın altyapısı ve sosyal donatısı tamamlanmış, sağlıklı, güvenilir kentsel yaşam alanına dönüştürülmesi,
- Alanda yapılacak uygulamalara ilişkin yöntem ve metotların belirlenmesi,

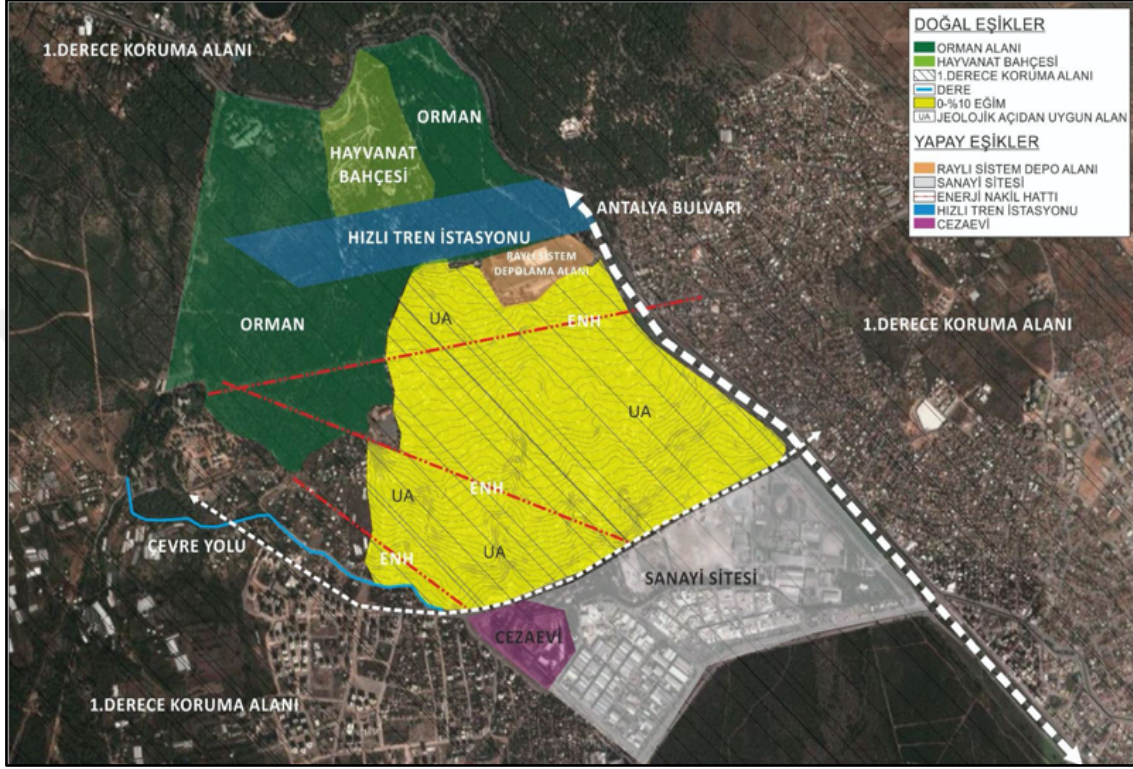
- Alan içerisinde güvenlik açısından sıkıntı oluşturan, afet riski taşıyan, herhangi bir mühendislik hizmeti almadan yapılaşmış, ekonomik ömrünü tamamlamış yapıların bertaraf edilmesine yönelik tespitlerin yapılması,
- Alanda potansiyeli bulunan dinamiklere işlev kazandırılmasına yönelik projelerin oluşturulması,
- Bir kentin ihtiyaç duyduğu nirengi ve odak noktalarının elde edilmesi,
- Ulaşım sistemlerinin, alanda yaşayan nüfus göz önünde bulundurularak, planlama ve tasarımla oluşturulan kullanım alanlarına göre çözümlenmesi,
- Tüm bu hedeflerin gerçekleştirilmesi sonrasında oluşabilecek sorunların çözümüne ilişkin, uygulanabilir, sürdürülebilir, yenilenebilir stratejilerin oluşturulması hedeflenmiştir.

Ocak 2013 Kepez ve Santral Mahalleleri Yeniden Yerleşim Projesi 1/1000 Ölçekli Uygulama İmar Planı Revizyonu İlgili plan, proje alanıyla ilgili son imar planıdır. Hazırlanan planın doğu kısmında ‘kentsel koridor’ olarak nitelendirilen alanın Antalya’ya giriş noktasında bulunması sebebiyle ‘özel proje alanı’ olarak tasarlanmıştır (Şekil 4.4a). Bu alanda tüm Antalya halkının yararlanmasına olanak sağlayacak bir kentsel tasarım projesinin yapılması planlanmıştır. Söz konusu planda, planlama alanının doğusunda dönüşüm sonrası konut sahibi olmak isteyen yerel halk için toplu konut alanı ayrılmıştır. Planın klasik ıslah imar planı anlayışında planlanmadığı belirtilmiştir. Vatandaşın kendi arsa tapusunu alması, yerinde dönüşümün gerçekleşmesi, enkaz bedelleri gibi verilerin göz önünde bulundurulduğu belirtilmiş olup mevcut yerleşim dokusu dikkate alınarak yaşam standartlarının yükseltilmesi yönünde bir planlama anlayışının benimsendiği anlaşılmaktadır (Şekil 4.4b). Plan raporunda belirtildiği üzere, proje alanında 3102 hak sahibinin 791 adedi ada bazında birleşme, 706 adedi ise parsel bazında birleşme talebinde bulunmuş olup konut adalarının dağılımı, büyüklükleri ve yapılaşma koşulları bu şekilde belirlenmiştir (ABB 2014).

Şekil 4.4. Kepez ve Santral mahalleleri kentsel dönüşüm projesinden görünüm a) Üç boyutlu görseli (ABB 2017) ve b) Projenin inşa hali (Anonim 6)

Alanının doğusundan, Antalya Ulaşım Master Planı kararları içerisinde yer alan 1. Aşama Hafif Raylı Sistem güzergâhı geçmektedir. Söz konusu bu alanının kuzeyinde ise Eskişehir – Antalya hızlı tren hattına ait yük ve yolcu istasyonu planlanmaktadır (Şekil 4.5). Ancak orman biyotopunun içerisinde planlanan hızlı tren hattı, değerli bitki örtüsünün, faunanın zarar görme tehlikesi nedeniyle birtakım endişeleri de beraberinde getirmektedir.

Şekil 4.5. Antalya Kepez ve Santral Mahalleleri kentsel dönüşüm amaçlı 1/5000 ölçekli nazım imar planı revizyonu sentez paftası (ABB 2015)

Aynı zamanda proje alanının ‘Mutlak Koruma Alanı’ ve ‘1. Derece Su Kaynakları Alanı’ sınırları içerisinde kaldığı görülmektedir. Antalya Su ve Atıksu İdaresi Genel Müdürlüğü’nün Su Havzaları Koruma ve Kontrol Yönetmeliğine göre “I. Derece Koruma Alanı (yer altı suyu işletme alanları ve su kaynakları): Kaynak veya kuyunun hidrolojik, jeolojik, hidrolojik ve coğrafik durumuna göre, idare tarafından yapılmış/yaptırılmış bilimsel çalışmalarla belirlenmiş; su kaynağı veya kurumun yakın çevresinde, mutlak koruma alanı sınırından başlayıp, II Derece koruma alanı başlangıcına kadar devam eden bölgedir” şeklinde tanımlanmıştır (ABB 2014).

4.2.2. Gülveren mahallesi kentsel dönüşüm projesi

Kepez ilçe sınırları içerisinde bulunan Gülveren Mahallesi, Akdeniz Üniversitesi ana yerleşkesinin kuzeyinde, Batı Çevreyoluna yaklaşık 1,5 km mesafede konumlanmaktadır. Mevcut alan deprem riskine karşı sağlıklı ve dayanıklı fiziksel yapılardan oluşmaktadır. Bu nedenle 6306 sayılı kanun kapsamında Bakanlar Kurulu'nun 12.12.2016 tarih ve 2016/9615 sayılı kararı ile Güneş Mahallesi "Riskli Alan" ilan edilmiştir. Alınan karar 03.01.2017 tarih ve 29937 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Proje alanının büyüklüğü 6,59 ha'dır (Şekil 4.6). Söz konusu kentsel dönüşüm projesi işlemlerini yürütme yetkisi Kepez Belediyesi'ne aittir. Kentsel dönüşüm uygulanacak alanda 160 gecekondlu ve 135 hak sahibi mevcuttur. Hâlihazırda 135 hak sahibi ile anlaşma sağlanmış ve yıkım işlemleri gerçekleştirilmiştir. İhale öncesi inşaat paylaşım oranları; %47 idare (Kepez Belediyesi), %53 yüklenici şeklinde belirlenmiştir (Bayraktar ve Bayraktar 2019). İhale süreci gerçekleştirildikten sonra proje alanındaki konutlar bir yıl içerisinde, lüks konut sitesi olarak tamamlanmıştır (KBB 2021).

Şekil 4.6. Gülveren Mahallesi kentsel dönüşüm projesinden görünümeler (Anonim 7) a) Yıkım öncesi ve b) Yıkım sonrası

4.2.3. Güneş mahallesi kentsel dönüşüm projesi

Güneş Mahallesi riskli yapı stoku, çarpık yapılaşma, fen ve sanat kurallarına ve standartlarına uygunsuzluğu, kentsel donatı yetersizliği nedeniyle kentsel dönüşümüne ihtiyaç duymuştur. Bu nedenle Güneş Mahallesi sınırları içinde yer alan mülkiyeti Büyükşehir Belediyesi adına tescilli yaklaşık 9,77 hektarlık alan Bakanlar Kurulunun 27.12.2016 tarihli ve 2016/9724 sayılı Meclis Kararı ile 20.01.2017 tarihli ve 29954 sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak 6306 Sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun kapsamında "Riskli Alan" ilan edilmiştir. 15.07.2016 tarih ve 773 sayılı Büyükşehir Belediye Meclis Kararı ile 1/1.000 ölçekli Uygulama İmar Planı onaylanmıştır. Proje alanı konut alanları, ticaret alanı ve park alanı olarak yeniden planlanmış, tahliye ve yıkım süreci gerçekleşmiştir (ABB 2016).

Güneş Mahallesi, Antalya kentinin gelişim merkezinde bulunmaktadır. Bu yüzden proje alanının halkın ihtiyaçlarına cevap verebilecek fiziksel yapıların, kamusal mekanların inşa edilmesi, açık ve yeşil alanların oluşturulmasıyla yaşanabilir, sağlıklı bir kent mekânı haline getirilmesi önem taşımaktadır (ABB 2016).

Proje alanındaki hedefler;

- Alanda geliştirilecek nitelikli yapılar ve rekreasyon alanları ile yaşam standartları ve kalitesini yükseltmek,
- Alandaki riskli yapılar yıkılarak fen ve sanat kurallarına ve standartlarına uygun, sağlıklı ve güvenli yapılar inşa etmek,
- Yapılacak düzenlemeler ile sağlıklı fiziksel koşullardan ekonomik canlılığa kadar birçok alanda gelişim sağlamaktır (AFAD 2018).
- Aynı zamanda alanda var olan gecekondunun çözülmesi ve gecekondunun sahiplerine kat mülkiyeti tapularının verilmesi de amaçlanmıştır (Şekil 4.7).

Şekil 4.7. Güneş Mahallesi kentsel dönüşüm projesinden görünüm **a)** Yıkım sonrası (Orijinal 2020) ve **b)** Yapımı planlanan projenin üç boyutlu görseli (Anonim 8)

4.3. Yasal Durum

Ülkemizde planlama konusunda birçok problemle karşılaşılmaktadır. Bu problemler; plan aşamalarına uyulmaması, planların hazırlanması, onaylanması ve uygulanmasındaki yetki karmaşası, plan uygulama araçları ve denetim mekanizmalarının yetersizliğinden kaynaklanmaktadır. Aynı zamanda üst ölçek kararlara aykırı kararların verilmesi, parçacıl planların uygulanması önemli sorunlardandır (Akay ve Akgün 2014).

Sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkı anayasal bir haktır. Bu nedenle devlet, sağlıklı ve dayanıklı konutlar inşa etmek, ekolojik ve doğal dengeyi gözetken bir planlama çerçevesinde, konut ihtiyacını karşılamakla yükümlüdür. Türkiye doğal afet riski bulunan bir ülkedir bu yüzden bulunduğu coğrafya itibarıyla, deprem başta olmak üzere, doğal afetler nedeniyle yaşanabilecek tüm zararlara karşı önlem alınması gerekmektedir. Afet yönetimiyle, ortaya çıkabilecek riskleri en aza indirmek, idarenin Anayasal görevidir (Özer ve Ark. 2013).

Ülkemizde 2012 yılında yürürlüğe giren, 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun “Kentsel Dönüşüm Kanunu” olarak da bilinir. Bu kanunun amacı, “afet riski altındaki alanlar ile bu alanlar dışındaki riskli yapıların bulunduğu arsa ve arazilerde, fen ve sanat kurallarına ve standartlarına uygun, sağlıklı ve güvenli yaşama çevrelerini teşkil etmek üzere iyileştirme, tasfiye ve yenilemelere dair usul ve esasları belirlemektir. Çalışma alanı olarak seçilen Antalya Kepez ilçesindeki kentsel dönüşüm projeleri de (Kepez ve Santral Mahalleleri, Gülveren ve Güneş Mahallesi Kentsel Dönüşüm Projeleri) bu kanun çerçevesinde “Riskli Alan” ilan edilmiştir. Bu kanun ile Antalya’da mevcut yapı stokunun yapı sahiplerince veya

Bakanlıkça yapı veya alan bazında yenilenmesi gündeme gelmiştir. Bu doğrultuda, başta Büyükşehir Belediyesi olmak üzere ilçe belediyeleri riskli alan tespiti yönünde arazi ve plan çalışmaları gerçekleştirmektedir. Kent merkezinde toplam 8.675 adet riskli yapı tespiti başvurusu yapılmıştır. 7.211 adet başvuru ile Kepez ilçesi en fazla başvuru yapılan bölge durumundadır. Kepez’de ilan edilen riskli yapılar, kent merkezinde ilan edilen tüm riskli yapıların %83’ünü oluşturmaktadır. Bu oran Antalya ilinin tamamında %71’dir. Bu durum; Kepez ilçesinde plansız kentleşme sonucu oluşan sağlıklı fiziki yapının yenilenmesine duyulan ihtiyacı göstermektedir (Bayraktar ve Bayraktar 2019).

İlgili Kanun, uygulama alanı olarak afet riski olan yerleri, afet riski olmayan yerlerde de riskli yapıları belirleyerek uygulama açısından iki temel alan tespit etmiştir. Bu bölgelerde sağlıklı ve güvenli bir çevre için iyileştirme, tasfiye ve yenilemeye ilişkin usul ve esasları belirlemektedir. Kanunun idare tanımında belediye, il özel idareleri, büyükşehir belediyeleri ya da ilçe belediyelerine atfederek doğrudan yerel yönetimlere uygulayıcı nitelikte yetki verilmiştir (Özer ve Ark. 2013).

Kanunun 2. Maddesinde afet riski altındaki alanların dönüştürülmesinde, riskli alan, riskli yapı ve rezerv yapı alanı kavramları açıklanmıştır. Bu kanunun uygulanmasında bakanlık, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı; idare ise Belediye ve mücavir alan sınırları içinde belediyeleri, bu sınırlar dışında il özel idarelerini, büyükşehirlerde büyükşehir belediyelerini ve Bakanlık tarafından yetkilendirilmesi hâlinde büyükşehir belediyesi sınırları içindeki ilçe belediyelerini ifade etmektedir.

6306 sayılı kanunun 9. Maddesi ise, kanunun uygulanmasını engelleyici hükümleri ve diğer kanunların bu kanuna aykırı hükümleri uygulanmayacak olarak tanımlanmıştır. Bunlar; Orman Kanunu, Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu, Kıyı Kanunu, Mera Kanunu, Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanun, Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu gibi kanunlar olarak belirtilmiştir. Ormanlar, meralar, kıyı alanları, tarihi yapılar korunması gereken önemli doğal ve kültürel varlıklardır. Ancak 6306 sayılı kanunla birlikte her alanda riskli yapı ve riskli alan ilan etmek mümkün hale gelmiştir. Bu durum kanunun çıkarılış gerekçesinin sorgulanmasına yol açmaktadır (Daşkiran ve Ak 2015).

4.4. Anket Bulguları

Anket çalışması Antalya Kepez ilçesinde yaşayan 400 bireye standart formlar aracılığıyla Ocak 2020 ile Mart 2020 tarihleri arasında rastlantısal olarak uygulanmış; eksik, hatalı ya da yanlış kodlanmış anketler ayrılarak 390 anket değerlendirilmeye alınmıştır. Söz konusu anket formu EK 2’de sunulmuştur. Halkın kentsel dönüşüm konusundaki yaklaşımlarının saptanmasını amaçlayan anket formu dört bölümden oluşmaktadır. Bu bölümler:

- Sosyo-ekonomik durum
- Yaşanılan yere ilişkin görüşler,
- Açık ve yeşil alan kullanım alışkanlıkları,
- Kentsel dönüşüme ilişkin görüşlerden oluşmaktadır.

Anket formlarından elde edilen veriler kodlanarak bilgisayar ortamına aktarılmış, IBM Statistics SPSS Version 20.0 yazılımına işlenerek, konu ile ilgili analizler gerçekleştirilmiştir.

4.4.1. Sosyo-ekonomik durum

Bu bölümde bireylerin kişisel özellikleri (cinsiyet, eğitim, meslek vd.), Antalya’da yaşama durumları ve oturdukları konuta ilişkin bazı bilgilerin elde edilmesi amaçlanmıştır. Anket analizleri sonucunda elde edilen verilere göre katılımcıların sosyo-ekonomik bilgileri Çizelge 4.1’de sunulmuştur.

Çizelge 4.1’e göre; katılımcıların %61,3’ünü kadınlar, %38,7’sini ise erkekler oluşturmaktadır. Yaş gruplarında ise ankete en çok katılım sağlayanlar %32,3 oranla 25-35 yaş aralığında, en az katılımı ise %5,9 oranında 58-65 yaş ve %6,4 oranla 65 yaş ve üzeri grubun oluşturduğu görülmektedir. Katılımcıların eğitim durumuna bakıldığında %31,0’i lise ve %27,2’i ilkokul mezunu bireylerin çoğunlukta olduğu görülmektedir. En az oranları ise %1,5’i okur-yazar, %1,8’i okur-yazar olmayan bireyler oluşturmaktadır. Katılımcıların %37,2’si serbest meslek sahibiyken, %36,4’ü ev hanımlarından oluşmaktadır. Hane halkı sayılarına bakıldığında %56,4 oranla 3-4 kişilik çekirdek aile yapısının olduğu görülmektedir. Hane gelir durumu %47,4 oranla 2001-3000 TL aralığında kazanca sahiptir. Katılımcıların büyük çoğunluğunu %47,9 oranla Antalya’nın yerel halkı oluştururken geriye kalan oranları ise ülkemizin farklı illerinden gelen bireyler oluşturmaktadır. Bölge halkının çoğunluğu Antalya’ya göçle gelen ve uzun yıllardır Antalya Kepez ilçesinde yaşayan bireylerdir.

Katılımcıların %26,9’ı 1-5 yıl, %26,9’u 10-20 yıldır Kepez ilçesinde yaşamaktadır. Ayrıca ankete yanıt verenlerin %54,4’ü ev sahibi iken %44,9’u kiracı konumundadır. Bireylerin %83,6’sı apartman, %8,2’si tek ya da iki katlı ev, %7,9’u ise gecekonduda yaşamaktadır. Konutların %24,6’sı 6-10 ve %21,8’i 11-20 yaşındadır. Ayrıca konutların, %20,8’i 21-30 yaşında, %16,4’ü 1-5 yaşında ve %16,4’ü 30 yaşından fazladır (Çizelge 4.1).

Çizelge 4.1. Katılımcıların demografik özellikleri

Değişken	Kategori	N	%
Cinsiyet	Kadın	239	61,3
	Erkek	151	38,7
Yaş	18-24	59	15,1
	25-34	126	32,3
	35-44	100	25,6
	45-54	57	14,6
	55-64	23	5,9
	65 yaş ve üzeri	25	6,4
Medeni Durum	Evli	271	69,5
	Bekar	97	24,9
	Boşanmış/Dul	22	5,6
Çocuk Sayısı	Çocuk sahibi değilim	110	28,2
	1-2	165	42,3
	3-4	105	26,9
	5-7	10	2,6
Eğitim	İlkokul	106	27,2
	Ortaokul	58	14,9
	Lise	121	31,0
	Yüksekokul	20	5,1
	Üniversite	72	18,5
	Okur yazar	6	1,5
	Okur yazar değil	7	1,8
Meslek	Ev Hanımı	142	36,4
	Serbest Meslek	145	37,2
	Esnaf	14	3,6
	Emekli	19	4,9
	Memur	27	6,9
	Çiftçi	5	1,3
	Öğrenci	32	8,2
	Çalışmıyor	6	1,5
Hane Halkı Sayısı	1-2	59	15,1
	3-4	220	56,4
	5-6	105	26,9
	7-8	6	1,5
Gelir	1000-2000	29	7,4
	2001-3000	185	47,4
	3001-4000	67	17,2
	4001-5000	36	9,2
	5001-10000	12	3,1
	10000'den fazla	61	15,6
Kepez İlçesinde Yaşama Süresi	1 yıldan az	23	5,9
	1-5	105	26,9
	5-10	98	25,1
	10-20	105	26,9
	20 yıldan fazla	59	15,2
Mülkiyet	Ev Sahibi	212	54,4
	Kira	175	44,9
	Diğer	3	0,8
Konut Grubu	Apartman	326	83,6
	Tek ya da iki katlı ev	32	8,2
	Gecekondü	31	7,9
	Diğer	1	0,3
Bina Yaşı	1-5	64	16,4
	6-10	96	24,6
	11-20	85	21,8
	21-30	81	20,8
	30 yıldan fazla	64	16,4
TOPLAM		390	100,0

4.4.2. Yaşanılan yere ilişkin görüşler

Bu bölümde bireylerin yaşadıkları yere ilişkin memnuniyet durumu ve bulundukları mekânda yıllar içerisinde gözlemledikleri değişime ilişkin bilgilerin elde edilmesi amaçlanmıştır.

Yaşam alanına ilişkin memnuniyet düzeylerini belirlemek amacıyla sorulan üç soruda katılımcıların büyük çoğunluğu şehir, ilçe ve mahallelerinde yaşamaktan memnun olduklarını belirtmişlerdir. Özellikle, “*Antalya’da yaşamaktan memnun musunuz?*” sorusuna katılımcıların büyük bir çoğunluğu (%87,9’u) “Evet” cevabını vermiştir. Bununla birlikte katılımcıların, %69,7’si Kepez ilçesinde, %66,4’ü mahallelerinde yaşamaktan memnun olduğunu belirtmiştir (Çizelge 4.2).

Çizelge 4.2. Yaşam alanına ilişkin memnuniyet

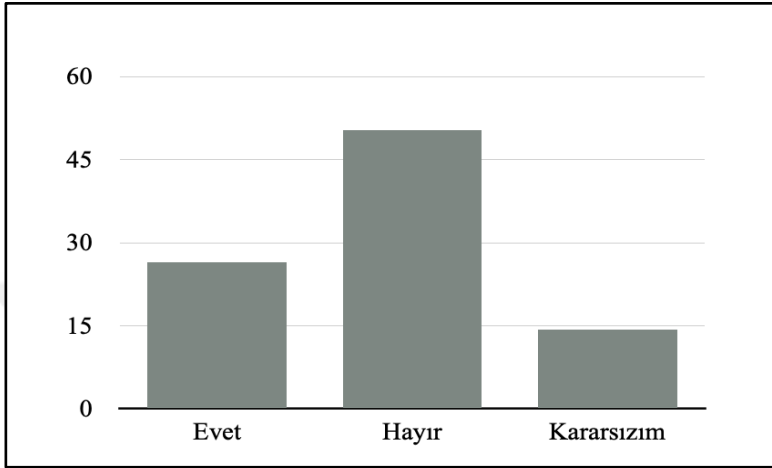
Kategori		Evet	Hayır	Kararsızım
Antalya’da yaşamaktan memnuniyet	N	343	19	28
	%	87,9	4,9	7,2
Kepez’de yaşamaktan memnuniyet	N	272	62	56
	%	69,7	15,9	14,4
Yaşanılan mahalleden memnuniyet	N	259	64	67
	%	66,4	16,4	17,2

Yaşanılan yerin geçmişi dikkate alındığında, günümüzdeki durumuna ilişkin görüşlere, katılımcıların %57,7’si sağlıklı ve yaşanabilir bir hale geldiği yanıtını vermiştir. Ancak bu süreçte katılımcıların %88,2’si nüfusun arttığını, %86,9’u yapılaşmanın arttığını %85,9’u beton zeminlerin arttığını, 76,1’i trafik sorununun oluştuğunu ve %74,9’u çok katlı yapıların arttığını belirtmiştir. Katılımcıların %88,3’ü bahçeli evlerin azaldığını ifade etmiştir. Aynı zamanda %78,2’si tarım alanlarının, %71,6’sı açık ve yeşil alanların ve %71,5’i doğal alanların azaldığını belirtmektedir. Ankete katılanların %51,3’ü güvenliğin azaldığını, %62,8’i komşuluk ilişkilerinin bozulduğunu ve artık insanların birbirini tanımadıklarını belirtmiştir. Yapılan yüz yüze anketler sonucunda, katılımcıların büyük bir çoğunluğunun belediye hizmetlerinden memnun olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ankete katılanların %60,3’ü altyapının geliştiğini, %58,5’i zaman içerisinde sosyal ve kültürel imkanların arttığını ve %57,7’si belediye hizmetlerinin iyileştiğini belirtmiştir. Yüzdelik dağılıma bakıldığında, “*Ulaşım, sağlık ve eğitim koşulları zorlaşmıştır*” önermesine katılım düzeyi %44,9 katılmama düzeyi ise %36,9 olarak görülmektedir. Bu durumda, katılımcılar arasında bu görüşe katılım açısından belirgin farklı bir eğilim tespit edilememiştir (Çizelge 4.3).

Çizelge 4.3. Yaşanılan yerin geçmişten günümüze durumuna ilişkin görüşler

Görüşler		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katıyorum	Kesinlikle Katıyorum
Sağlıklı ve yaşanabilir bir hale gelmiştir	N	37	50	78	130	95
	%	9,5	12,8	20,0	33,3	24,4
Çok katlı yapılar artmıştır	N	18	52	28	141	151
	%	4,6	13,3	7,2	36,2	38,7
Beton zeminler artmıştır	N	14	18	23	173	162
	%	3,6	4,6	5,9	44,4	41,5
Nüfus artmıştır	N	10	19	17	149	195
	%	2,6	4,9	4,4	38,2	50,0
Açık ve yeşil alanlar azalmıştır	N	22	48	41	118	161
	%	5,6	12,3	10,5	30,3	41,3
Doğal alanlar azalmıştır	N	20	45	46	124	155
	%	5,1	11,5	11,8	31,8	39,7
Güvenlik azalmıştır	N	33	68	89	90	110
	%	8,5	17,4	22,8	23,1	28,2
Yapılaşma artmıştır	N	12	9	30	163	176
	%	3,1	2,3	7,7	41,8	45,1
Tarım alanları azalmıştır	N	18	12	55	138	167
	%	4,6	3,1	14,1	35,4	42,8
Altyapı gelişmiştir	N	33	55	67	129	106
	%	8,5	14,1	17,2	33,1	27,2
Komşuluk ilişkileri bozulmuştur	N	33	51	61	91	154
	%	8,5	13,1	15,6	23,3	39,5
Belediye hizmetleri iyileşmiştir	N	36	27	102	129	96
	%	9,2	6,9	26,2	33,1	24,6
Sosyal ve kültürel imkanlar artmıştır	N	31	39	92	129	99
	%	7,9	10,0	23,6	33,1	25,4
Trafik sorunu artmıştır	N	12	36	45	130	167
	%	3,1	9,2	11,5	33,3	42,8
Bahçeli evler azalmıştır	N	11	13	22	125	219
	%	2,8	3,3	5,6	32,1	56,2
Ulaşım, sağlık ve eğitim koşulları zorlaşmıştır	N	50	94	71	87	88
	%	12,8	24,1	18,2	22,3	22,6

Şekil 4.8’de görüldüğü gibi, “Yaşadığınız yerden başka bir yere taşınmayı düşünür müsünüz?” sorusuna katılımcıların %50,3’ü “Hayır” yanıtını vermiştir. Bu durumu, Kepez’de yaşama nedenini oluşturan çoklu yanıt sorusuyla ilişkilendirildiğinde en çok işaretlenen ilk üç seçeneğin; Kepez’de mülkiyet sahibi olma, Kepez’i sevme ve burada yaşam koşullarının ucuz olması Kepez ilçesinden başka bir ilçeye taşınmayı düşünmeme nedeni olarak görülmektedir. Bununla birlikte katılımcıların %26,4’ü “Taşınmayı düşünürüm” yanıtını vermiştir.

Şekil 4.8. Kepez’den başka bir yere taşınma isteği (%)

4.4.3. Açık ve yeşil alan kullanım alışkanlıkları

Açık ve yeşil alanlar, insan yaşamı ve çevre ilişkisi açısından önemli bir yere sahiptir. İnsanlar üzerinde oluşturduğu katkılara bakıldığında; eğitim ve sosyo-kültürel faaliyetlere imkân sağlar, suç oranını azaltır, toplumsal dayanışmayı güçlendirir, rekreasyonel faaliyetlere imkân sağlar, kamu sağlığını güçlendirir (Önder ve Polat 2012). Bu bölümde, açık ve yeşil alanlar ile ilgili halkın bu konudaki bilinç düzeyi, bu alanları kullanım alışkanlıkları, karşılaştıkları problemlere ilişkin bilgiler sorgulanmıştır.

Açık ve yeşil alanların kişiler için ifade durumu, çoklu yanıt sorusu olarak sorulmuştur dolayısıyla toplam sayı örneklem sayısını (n=390) geçmektedir. Katılımcılar, açık ve yeşil alanların çoğunlukla piknik alanları (n=164), mahalle parkları (n=155) ve çocuk oyun alanlarını (n=115) ifade ettiğini belirtmiştir. En çok vakit geçirilen açık ve yeşil alanlar sorusunda ise en yüksek katılım alan seçenekler sırasıyla; mahalle parkları (n=187), çocuk oyun alanları (n=108), semt pazarları (n=64) ve piknik alanları (n=60) seçenekleridir.

Açık ve yeşil alanlar toplumsal ilişkilerin gelişmesine imkân sağlayan, doğa bilincinin gelişimine katkıda bulunan, dayanışmayı arttıran, sosyal ilişkilerin kurulabildiği yerlerdir. Çizelge 4.4’deki sonuçlara göre açık ve yeşil alanlar çoğunlukla; hava alma ve gezme, tanıdıklarla karşılaşma ve sohbet ve spor yapma amacıyla kullanılmaktadır. Ankete katılanlar “Diğer” başlığı altında, açık ve yeşil alanları çocuklarını oyun alanlarına getirdiklerinde onları gözlemlemek için kullandıkları şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Çizelge 4.4. Açık ve yeşil alanların kullanılma amacı

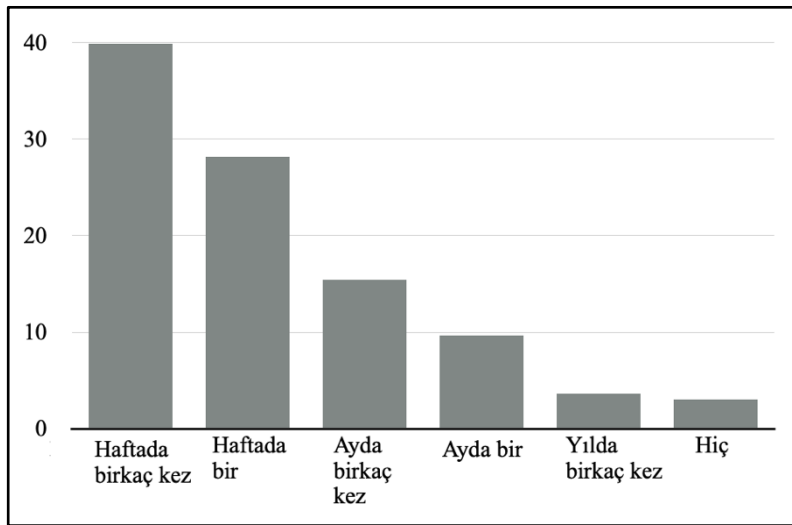
Kategori	N	%
Tanıdıklarla karşılaşma ve sohbet	87	16,5
Spor (koşu, yürüyüş, Fitness aletlerinden faydalanma vb.)	75	14,2
Hava alma ve gezi	174	33,0
Düğün, nişan gibi törenler, geleneksel toplantılar vs.	19	3,6
Yeme-içme ve alışveriş	38	7,2
Bu alanların kullanımının ücretsiz olması	30	5,7
Bu alanları güzel buluyorum	45	8,5
Diğer.....	59	11,2
TOPLAM	527	100,0

Yaşanılan yerde bulunan açık ve yeşil alanların yetersiz ve bakımsız olması ve güvenlik sorunu katılımcıların bu alanları kullanmalarını engellemektedir. Bununla birlikte “Diğer” cevabını veren katılımcılar bu alanları kullanımda herhangi bir sorun yaşamadıklarını belirtmişlerdir (Çizelge 4.5).

Çizelge 4.5. Açık ve yeşil alanların kullanımını etkileyen unsurlar

Kategori	N	%
Güvenlik sorunu	113	25,3
Yetersiz ve bakımsız olması	142	31,8
Bu alanların kullanımının ücretli olması	9	2,0
Kalabalık olması	51	11,4
Diğer...	131	29,4
TOPLAM	446	100,0

Katılımcıların %40,0’ı haftada birkaç kez, %28,2’si haftada bir, %15,4’ü ayda birkaç kez açık ve yeşil alanlardan faydalanmaktadır. Bu durumda katılımcıların büyük çoğunluğunun açık ve yeşil alanları sıklıkla kullandığı görülmektedir (Şekil 4.9).

Şekil 4.9. Açık ve yeşil alanlardan faydalanma durumu (%)

4.4.4. Kentsel dönüşüme ilişkin görüşler

Kentsel dönüşüm, ülkemizde uzun yıllardır uygulanmakta ve çoğunlukla deprem odaklı gerçekleştirilmektedir. Kentsel dönüşümün amacı; kentsel refah ve yaşam kalitesini arttırmak, alanın kimliğini korumak, kentin toplumsal, çevresel, fiziki yönlerden değişen ve bozulan dokusunu yenilemek ve sürdürülebilir bir kent dokusu oluşturmaktır. Bu bölüm çalışmanın ana hedefini ortaya koyarak, halkın kentsel dönüşüme ilişkin yaklaşımları, kentsel dönüşüm projelerinden beklentileri ve konuyla ilgili izlenimlerini belirlemeyi amaçlamaktadır.

Çizelge 4.6 incelendiğinde katılımcıların %57,7'si öncelikli olarak eski ve çürümüş binaların bulunduğu alanlarda kentsel dönüşüm yapılmasının gerekli olduğu sonucunu ortaya koymuştur. Bununla birlikte hiçbir katılımcı kamu binalarının bulunduğu alanlar seçeneğini işaretlememiştir. Bu durumda kentsel dönüşüm için ayrılan bütçenin, öncelikli hedefinin halkın yaşam alanları olması gerektiği yorumu yapılabilmektedir.

Çizelge 4.6. Kentsel dönüşüm ilan edilmesi istenilen öncelikli alanlar

Kategori	N	%
Eski mahallelerin bulunduğu alanlar	77	19,7
Gecekonduların bulunduğu alanlar	85	22,6
Eski ve çürümüş binaların bulunduğu alanlar	225	57,7
Kamu binalarının bulunduğu alanlar	0	0,0
TOPLAM	390	100,0

Katılımcıların %69,0'ı kentsel dönüşüm öncesinde bölge halkının görüşlerinin alınması gerektiğini belirtmiştir. Çizelge 4.7'de katılımcıların %48,7'si kentsel dönüşümün belediyeler tarafından yapılması gerektiğini belirtmiştir. Bununla birlikte "Diğer" yanıtını veren katılımcıların çoğunluğu kendilerine ait yapılarda oturdukları için kentsel dönüşümü bireysel olarak gerçekleştirmek istediklerini belirtmişlerdir. Katılımcıların %78,4'ü Kepez ilçesinde yapılmakta olan kentsel dönüşüm projelerini bilmediği %21,5'i ise bu projelerden haberdar olduklarını belirtmişlerdir. En çok bilinen proje ise Kepez ve Santral Mahalleleri Kentsel Dönüşüm Projesidir.

Çizelge 4.7. Kentsel dönüşümü gerçekleştirmesi istenilen kurumların dağılımı

Kategori	N	%
Belediyeler	190	48,7
TOKİ	81	20,8
Kooperatifler	14	3,6
Bakanlık	33	8,5
Özel İnşaat Şirketleri	48	12,3
Diğer...	24	6,2
TOPLAM	390	100,0

Katılımcıların %42,6'sı "Yaşadığınız yer için kentsel dönüşüm gerekli midir?" ifadesine "Hayır" yanıtını vermiştir. Diğer katılımcıların %31,5'i evet, %25,9'u kararsızım yanıtını vermiştir. Yüz yüze yapılan anketler sonucunda "Hayır" cevabı veren katılımcıların yaşam koşullarının zorlaşacağı, arazi ve konut fiyatlarının artacağı ve

komşuluk ilişkilerinin bozulacağı düşüncesi nedeniyle bu ifadeye olumsuz yanıt verdikleri görülmektedir. Bu soruya “Evet” cevabı veren katılımcıların ise bulundukları alandaki yapıların ömrünü tamamlaması, kentsel dönüşüm sonucunda proje alanı ve yakın çevresinin ekonomik değerinin artması, sosyal ve kültürel yatırımların artması düşüncesi ile projelere olumlu bakmaktadır. “Kararsızım” yanıtını veren katılımcılar kentsel dönüşümün gerekli olduğunu ancak tamamlanan kentsel dönüşüm projelerinin beklentileri karşılamadığı için net bir cevap ortaya koyamadıklarını belirtmişlerdir.

Çizelge 4.8 incelendiğinde katılımcıların %74,3’ü kentsel dönüşümün inşaat/emlak sektörünün yararına, %72,8’i kentsel dönüşümün toplum yararına, %62’si kentsel dönüşümün belediyelerin yararına olduğu görüşündedir. Ankete katılanların %76,9’u yapı sahiplerine borçlandırmadan eski evine eş yapı verilmelidir görüşüne katılmaktadır. “Ev sahipleri kredilerle desteklenerek mülkiyetlerini yenilemelidir” sorusuna katılımcıların %74,3’ü olumlu yanıt vermiştir. Katılımcıların %90,7’si kentsel dönüşüm projelerinde kentin bütünlüğüne uyulması gerektiğini belirtmiştir. Bu ifade, katılım düzeyi tablosunda en çok katılım sağlanan soru olmuştur. Katılımcıların %83,3’ü kentsel dönüşümle arazi ve konut fiyatlarını yükseldiğini, %74,3’ü kentsel dönüşümün sosyal yaşama katkı sağladığını ve %61,3’ü kentsel dönüşümün yaşam standartlarını yükselttiğini belirtmiştir. Aynı zamanda %43,8’i kentsel dönüşüm sonucunda açık ve yeşil alan miktarının azaldığını, %41,3’ü kentsel dönüşümün doğal çevreye zarar verdiğini belirtmiştir. Ankete katılanlar “*Kentsel dönüşümle inşa edilen konutlar sağlamdır*” ifadesine %41,5’i Kararsızım, %39,3’ü katılıyorum, %19,2’si katılmıyorum cevabını vermiştir. Katılımcıların %74,6’sı kentsel dönüşüm kent içi ulaşımı geliştirdiğini %51,8’i kentsel dönüşümün mahalle sakinlerine yeni ekonomik fırsatlar sağladığını, %65,9’u kentsel dönüşümün altyapıyı güçlendirilmesini sağladığını ve %53,1’i kentsel dönüşüm çevre sorunlarına çözüm ürettiğini belirtmiştir. Bununla birlikte %40,5’i kentsel dönüşümün hırsızlık problemlerini çözdüğü ve güvenliği sağladığını düşünürken %36,2’si bu duruma çözüm üretmediğini belirtmektedir. Ayrıca katılımcıların %72,3’ü kentsel dönüşümün yaşam giderlerini artıracak, %65,9’u kentsel dönüşümün geleneksel mahalle yapısını bozacak ve %52,3’ü kentsel dönüşümün komşuluk ilişkilerine zarar vereceğini belirtmektedir.

Çizelge 4.8. Kentsel dönüşüm hakkındaki görüşlere katılım düzeyleri

Görüşler		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Kentsel dönüşüm toplum yararınadır	N	19	21	66	123	161
	%	4,9	5,4	16,9	31,5	41,3
Kentsel dönüşüm belediyelerin yararınadır	N	16	37	95	128	114
	%	4,1	9,5	24,4	32,8	29,2
Kentsel dönüşüm inşaat/emlak sektörünün yararınadır	N	3	24	53	139	171
	%	0,8	6,2	13,6	35,6	43,8
Ev sahipleri kredilerle desteklenerek mülkiyetlerini yenilemelidir	N	9	32	59	121	169
	%	2,3	8,2	15,1	31,0	43,3
Yapı sahiplerine borçlandırmadan eski evine eş yapı verilmelidir	N	9	29	52	146	154
	%	2,3	7,4	13,3	37,4	39,5
Kent bütünlüğüne uyulmalıdır	N	2	8	26	144	210
	%	0,5	2,1	6,7	36,9	53,8
Kentsel dönüşüm sosyal yaşama katkı sağlar	N	8	18	74	151	139
	%	2,1	4,6	19,0	38,7	35,6
Kentsel dönüşüm açık ve yeşil alan miktarını artırır	N	103	68	82	51	86
	%	26,4	17,4	21,0	13,1	22,1
Kentsel dönüşüm yaşam standartlarını yükseltir	N	36	24	91	124	115
	%	9,2	6,2	23,3	31,8	29,5
Kentsel dönüşümle arazi ve konut fiyatları yükselir	N	7	12	44	109	218
	%	1,8	3,1	11,3	27,9	55,9
Kentsel dönüşümle inşa edilen konutlar sağlamdır	N	27	48	162	86	67
	%	6,9	12,3	41,5	22,1	17,2
Kentsel dönüşüm mahalle sakinlerine yeni ekonomik fırsatlar sağlar	N	26	42	120	117	85
	%	6,7	10,8	30,8	30,0	21,8
Kentsel dönüşüm doğal çevreye zarar verir	N	55	85	89	80	81
	%	14,1	21,8	22,8	20,5	20,8
Kentsel dönüşüm altyapının güçlendirilmesini sağlar	N	22	8	103	158	99
	%	5,6	2,1	26,4	40,5	25,4
Kentsel dönüşüm çevre sorunlarına çözüm üretir	N	36	44	103	142	65
	%	9,2	11,3	26,4	36,4	16,7
Kentsel dönüşüm kent içi ulaşımı geliştirir	N	13	21	65	177	114
	%	3,3	5,4	16,7	45,4	29,2
Kentsel dönüşüm güvenlik, hırsızlık sorunlarını çözer.	N	102	39	91	105	53
	%	26,2	10,0	23,3	26,9	13,6
Kentsel dönüşüm komşuluk ilişkilerine zarar verir	N	44	60	82	66	138
	%	11,3	15,4	21,0	16,9	35,4
Kentsel dönüşüm yaşam giderlerimi artırır	N	9	28	71	104	178
	%	2,3	7,2	18,2	26,7	45,6
Kentsel dönüşüm geleneksel mahalle yapısını bozar	N	18	52	63	77	180
	%	4,6	13,3	16,2	19,7	46,2

4.5. Anket Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Çalışmanın bu bölümünde katılımcıların demografik özellikleri (yaş, cinsiyet, eğitim durumu vb.) ile “Yaşanılan yerin geçmişten günümüze durumu” ve “Kentsel dönüşüme ilişkin görüşler” başlığı altındaki ifadeler Parametrik olmayan testlerden Ki Kare Testi kullanılarak ortaya koyulmuş, dikkat çeken veriler yorumlanmıştır. Buna yönelik ayrıntılı bilgiler 3.2. Yöntem bölümünde verilmiştir.

4.5.1. Yaşanılan yerin geçmişten günümüze durumunun değerlendirilmesi

Cinsiyete Bağlı Analiz Sonuçları: Bu bölümde yapılan istatistiksel değerlendirmeler Çizelge 4.9’da sunulmuştur. Cinsiyet durumuna göre yaşanılan yerin geçmişine ilişkin ifadeler karşılaştırılmış, istatistiksel olarak anlamlı bulunan sonuçlar açıklanmıştır ($p<0,05$).

Görüş 2’de “*Çok katlı yapılar artmıştır*” ifadesi istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki göstermektedir ($\chi^2=18,70$, $p=0,01$). Kadınların %69,5’i ve erkeklerin %30,5’i bu ifadeye “Kesinlikle katılıyorum” cevabını vermiştir.

Görüş 7’de ($\chi^2=12,18$, $p=0,01$), kadınların %72,2’si ve erkeklerin %27,8’i zaman içerisinde güvenliğin azaldığına kesinlikle katılmaktadır.

Görüş 11’de “*Komşuluk ilişkileri bozulmuştur*” ifadesine ($\chi^2=13,29$, $p=0,01$) kadınların %70,1’i ve erkeklerin %29,9’u “Kesinlikle katılıyorum” yanıtını vermiştir.

Görüş 12, cinsiyetine göre istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki göstermektedir ($\chi^2=11,77$, $p=0,01$). Belediye hizmetleri iyileşmiştir görüşüne kadınların %62,8’i ve erkeklerin %37,2’si “katılıyorum” yanıtını vermiştir.

Görüş 15’de “*Bahçeli evler azalmıştır*” ifadesine ($\chi^2=10,98$, $p=0,02$) kadınların %67,1’i ve erkeklerin %32,9’u “Kesinlikle katılıyorum” yanıtını vermiştir.

Görüş 16’da ($\chi^2=19,15$, $p=0,01$) ulaşım, sağlık ve eğitim koşullarının zorlaştığı görüşüne en yüksek katılım “Katılmıyorum” yanıtına olmuştur. Bu görüşe kadınların %63,8’i erkeklerin ise %36,2’si katılmamaktadır.

Çizelge 4.9. Cinsiyete göre yaşanan yerin geçmişten günümüze durumu

		Cinsiyet		Toplam	
		Erkek	Kadın		
Görüş 1. Sağlıklı ve yaşanabilir bir hale gelmiştir					
Kesinlikle Katılmıyorum	n	12	25	37	Chi-Square (χ^2)= 8,97, P Value = <0,06
	%	32,4	67,6	100,0	
Katılmıyorum	n	23	27	50	
	%	46,0	54,0	100,0	
Kararsızım	n	32	46	78	
	%	41,0	59,0	100,0	
Katılıyorum	n	58	72	130	
	%	44,6	55,4	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	n	26	69	95	
	%	27,4	72,6	100,0	
Görüş 2. Çok katlı yapılar artmıştır					
Kesinlikle Katılmıyorum	n	5	13	18	Chi-Square(χ^2)= 18,70 P Value = <0,01*
	%	27,8	72,2	100,0	
Katılmıyorum	n	17	35	52	
	%	32,7	67,3	100,0	
Kararsızım	n	19	9	28	
	%	67,9	32,1	100,0	
Katılıyorum	n	64	77	141	
	%	45,4	54,6	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	n	46	105	151	
	%	30,5	69,5	100,0	
Görüş 3. Beton zeminler artmıştır					
Kesinlikle Katılmıyorum	n	3	11	14	Chi-Square (χ^2)=4,58 P Value = <0,33
	%	21,4	78,6	100,0	
Katılmıyorum	n	8	10	18	
	%	44,4	55,6	100,0	
Kararsızım	n	8	15	23	
	%	34,8	65,2	100,0	
Katılıyorum	n	75	98	173	
	%	43,4	56,6	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	n	57	105	162	
	%	35,2	64,8	100,0	
Görüş 4. Nüfus artmıştır					
Kesinlikle Katılmıyorum	n	4	6	10	Chi-Square (χ^2)=4,41 P Value = <0,35
	%	40,0	60,0	100,0	
Katılmıyorum	n	11	8	19	
	%	57,9	42,1	100,0	
Kararsızım	n	8	9	17	
	%	47,1	52,9	100,0	
Katılıyorum	n	59	90	149	
	%	39,6	60,4	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	n	69	126	195	
	%	35,4	64,6	100,0	
Görüş 5. Açık ve yeşil alanlar azalmıştır					
Kesinlikle Katılmıyorum	n	7	15	22	Chi-Square (χ^2)= 1,13 P Value = <0,88
	%	31,8	68,2	100,0	
Katılmıyorum	n	18	30	48	
	%	37,5	62,5	100,0	
Kararsızım	n	17	24	41	
	%	41,5	58,5	100,0	
Katılıyorum	n	49	69	118	
	%	41,5	58,5	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	n	60	101	161	
	%	37,3	62,7	100,0	
Görüş 6. Doğal alanlar azalmıştır					
Kesinlikle Katılmıyorum	n	5	15	20	Chi-Square (χ^2)= 2,17 P Value = <0,70
	%	25,0	75,0	100,0	
Katılmıyorum	n	17	28	45	
	%	37,8	62,2	100,0	
Kararsızım	n	18	28	46	
	%	39,1	60,9	100,0	
Katılıyorum	n	52	72	124	
	%	41,9	58,1	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	n	59	96	155	
	%	38,1	61,9	100,0	

*0,05 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlıdır.

Çizelge 4.9'un devamı

		Cinsiyet		Toplam	
		Erkek	Kadın		
Görüş 7. Güvenlik azalmıştır					
Kesinlikle Katılmıyorum	n	12	21	33	Chi-Square (χ^2)=12,18 P Value = <0,01*
	%	36,4	63,6	100,0	
Katılmıyorum	n	25	43	68	
	%	36,8	63,2	100,0	
Kararsızım	n	47	42	89	
	%	52,8	47,2	100,0	
Katılıyorum	n	25	65	90	
	%	27,8	72,2	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	n	42	68	110	
	%	38,2	61,8	100,0	
Görüş 8. Çok katlı yapılar artmıştır					
Kesinlikle Katılmıyorum	n	3	9	12	Chi-Square(χ^2)= 3,96 P Value = <0,41
	%	25,0	75,0	100,0	
Katılmıyorum	n	6	3	9	
	%	66,7	33,3	100,0	
Kararsızım	n	12	18	30	
	%	40,0	60,0	100,0	
Katılıyorum	n	63	100	163	
	%	38,7	61,3	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	n	67	109	176	
	%	38,1	61,9	100,0	
Görüş 9. Tarım alanları azalmıştır					
Kesinlikle Katılmıyorum	n	11	7	18	Chi-Square (χ^2)=6,74 P Value = <0,15
	%	61,1	38,9	100,0	
Katılmıyorum	n	6	6	12	
	%	50,0	50,0	100,0	
Kararsızım	n	17	38	55	
	%	30,9	69,1	100,0	
Katılıyorum	n	49	89	138	
	%	35,5	64,5	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	n	68	99	167	
	%	40,7	59,3	100,0	
Görüş 10. Altyapı gelişmiştir					
Kesinlikle Katılmıyorum	n	11	22	33	Chi-Square (χ^2)= 2,46 P Value = <0,65
	%	33,3	66,7	100,0	
Katılmıyorum	n	26	29	55	
	%	47,3	52,7	100,0	
Kararsızım	n	27	40	67	
	%	40,3	59,7	100,0	
Katılıyorum	n	48	81	129	
	%	37,2	62,8	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	n	39	67	106	
	%	36,8	63,2	100,0	
Görüş 11. Komşuluk ilişkileri bozulmuştur					
Kesinlikle Katılmıyorum	n	15	18	33	Chi-Square (χ^2)=13,29 P Value = <0,01*
	%	45,5	54,5	100,0	
Katılmıyorum	n	21	30	51	
	%	41,2	58,8	100,0	
Kararsızım	n	34	27	61	
	%	55,7	44,3	100,0	
Katılıyorum	n	35	56	91	
	%	38,5	61,5	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	n	46	108	154	
	%	29,9	70,1	100,0	
Görüş 12. Belediye hizmetleri iyileşmiştir					
Kesinlikle Katılmıyorum	n	16	20	36	Chi-Square (χ^2)=11,77 P Value = <0,01*
	%	44,4	55,6	100,0	
Katılmıyorum	n	18	9	27	
	%	66,7	33,3	100,0	
Kararsızım	n	39	63	102	
	%	38,2	61,8	100,0	
Katılıyorum	n	48	81	129	
	%	37,2	62,8	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	n	30	66	96	
	%	31,3	68,8	100,0	

*0,05 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlıdır.

Çizelge 4.9'un devamı

		Cinsiyet		Toplam	
		Erkek	Kadın		
Görüş 13. Sosyal ve kültürel imkanlar artmıştır					
Kesinlikle Katılmıyorum	n	13	18	31	Chi-Square (χ^2)=6,66 P Value = <0,15
	%	41,9	58,1	100,0	
Katılmıyorum	n	20	19	39	
	%	51,3	48,7	100,0	
Kararsızım	n	37	55	92	
	%	40,2	59,8	100,0	
Katılıyorum	n	52	77	129	
	%	40,3	59,7	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	n	29	70	99	
	%	29,3	70,7	100,0	
Görüş 14. Trafik sorunu artmıştır					
Kesinlikle Katılmıyorum	n	4	8	12	Chi-Square(χ^2)=1,77 P Value = <0,77
	%	33,3	66,7	100,0	
Katılmıyorum	n	14	22	36	
	%	38,9	61,1	100,0	
Kararsızım	n	19	26	45	
	%	42,2	57,8	100,0	
Katılıyorum	n	45	85	130	
	%	34,6	65,4	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	n	69	98	167	
	%	41,3	58,7	100,0	
Görüş 15. Bahçeli evler azalmıştır					
Kesinlikle Katılmıyorum	n	5	6	11	Chi-Square (χ^2)=10,98 P Value = <0,02*
	%	45,5	54,5	100,0	
Katılmıyorum	n	3	10	13	
	%	23,1	76,9	100,0	
Kararsızım	n	9	13	22	
	%	40,9	59,1	100,0	
Katılıyorum	n	62	63	125	
	%	49,6	50,4	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	n	72	147	219	
	%	32,9	67,1	100,0	
Görüş 16. Ulaşım, sağlık ve eğitim koşulları zorlaşmıştır					
Kesinlikle Katılmıyorum	n	24	26	50	Chi-Square (χ^2):19,15 P Value = <0,01*
	%	48,0	52,0	100,0	
Katılmıyorum	n	34	60	94	
	%	36,2	63,8	100,0	
Kararsızım	n	13	58	71	
	%	18,3	81,7	100,0	
Katılıyorum	n	43	44	87	
	%	49,4	50,6	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	n	37	51	88	
	%	42,0	58,0	100,0	

*0,05 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlıdır.

Yaş Grubuna Bağlı Analiz Sonuçları: Bu bölümde yapılan istatistiksel değerlendirmeler Çizelge 4.10'da sunulmuştur. Yaş gruplarına göre, yaşanan yerin geçmişine ilişkin ifadeler karşılaştırılmış, istatistiksel olarak anlamlı bulunan sonuçlar açıklanmıştır ($p < 0,05$). Ortaya çıkan sonuçta dikkat çeken veriler yorumlanmıştır.

Görüş 1'de "Sağlıklı ve yaşanabilir bir hale gelmiştir" ifadesi yaş gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki göstermektedir ($\chi^2=51,28$, $p=0,01$). Bu görüşe; 25-34 yaş grubunun %32,3'ü, 35-44 yaş grubunun %28,5'i, 45-54 yaş grubunun %13,8'i, 18-24 yaş grubunun %13,8'i ve 55 yaş ve üzeri katılımcıların %11,5'i "Katılıyorum" yanıtını vermişlerdir. Görüş 2, yaş gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki göstermektedir ($\chi^2=35,36$, $p=0,01$). Zaman içerisinde çok katlı yapıların arttığına görüşüne; 35-44 yaş grubunun %31,1'i, 25-34 yaş grubunun %25,8'i, 45-54 yaş grubunun %17,9'u, 55 yaş ve üzeri yaş grubunun %15,9'u ve 18-24 yaş grubunun %9,3 ü "Kesinlikle Katılıyorum" yanıtını vermişlerdir.

Görüş 3’de “*Beton zeminler artmıştır*” ifadesine ($\chi^2=55,20$, $p=0,01$) 25-34 yaş grubunun %35,3’ü 35-44 yaş grubunun %28,3’ü, 18-24 yaş grubunun %17,9’u, 45-55 yaş grubunun %11,6’sı ve 55 yaş ve üzeri yaş grubunun %6,9’u “Katılıyorum” yanıtını vermiştir. Görüş 4’de ($\chi^2=41,85$, $p=0,01$) zaman içerisinde nüfusun arttığına ilişkin görüşe; 25-34 yaş grubunun %28,2’si, 35-44 yaş grubunun %27,7’si, 45-54 yaş grubunun %18,5’i, 55 yaş ve üzeri grubun %15,9’u ve 18-24 yaş grubunun %9,7’si “Kesinlikle Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir.

Görüş 5’de “*Açık ve yeşil alanlar azalmıştır*” ($\chi^2=29,60$, $p=0,02$) ifadesi yaş gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki göstermektedir. En yüksek katılım “Kesinlikle Katılıyorum” yanıtına olmuştur. Bu görüşe sırasıyla; 25-34 yaş grubu %30,4, 35-44 yaş grubu %25,5, 45-54 yaş grubu %15,5, 55 yaş ve üzeri grubu %17,4 ve 18-24 yaş grubu %11,2 oranında katılım göstermiştir. Görüş 6, yaş gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki göstermektedir ($\chi^2=35,59$, $p=0,01$). Zaman içerisinde doğal alanların azaldığı görüşüne sırasıyla; 35-44 yaş grubu %29, 25-34 yaş grubu %26,5, 45-54 yaş grubu %18,1, 55 yaş ve üzeri grubu %15,5 ve 18-24 yaş grubu %11 oranında katılım göstermiştir.

Görüş 8’de “*Çok katlı yapılar artmıştır*” ifadesine ($\chi^2=40,41$, $p=0,01$) en yüksek katılım “Kesinlikle Katılıyorum” yanıtına olmuştur. Bu görüşe sırasıyla; 35-44 yaş grubu %30,7, 25-34 yaş grubu %27,3, 55 yaş ve üzeri grubu %17,6, 45-54 yaş grubu %12,5 ve 18-24 yaş grubu %11,9 oranında katılım göstermiştir. Görüş 9’da ($\chi^2=26,45$, $p=0,04$) tarım alanların azaldığı görüşüne en yüksek katılım “Kesinlikle Katılıyorum” yanıtına olmuştur. Bu görüşe sırasıyla; 25-34 yaş grubu %31,7, 35-44 yaş grubu %25,1, 55 yaş ve üzeri grubu %15,6, 45-54 yaş grubu %14,4 ve 18-24 yaş grubu %13,2 oranında katılım göstermiştir.

Görüş 10’da “*Altyapı gelişmiştir*” ifadesine ($\chi^2=35,59$, $p=0,01$) en yüksek katılım “Katılıyorum” yanıtına olmuştur. Bu görüşe sırasıyla; 25-34 yaş grubu %28,7, 35-44 yaş grubu %22,5, 45-54 yaş grubu %23,3, 18-24 yaş grubu %16,3 ve 55 yaş ve üzeri grubu %9,3 oranında katılım göstermiştir. Görüş 11, yaş gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki göstermektedir ($\chi^2=31,06$, $p=0,01$). En yüksek katılım “Kesinlikle Katılıyorum” yanıtına olmuştur. Zaman içerisinde komşuluk ilişkilerinin bozulduğuna ilişkin görüşe sırasıyla; 25-34 yaş grubu %29,9, 35-44 yaş grubu %23,4, 45-54 yaş grubu %19,5, 55 yaş ve üzeri grubu %17,5 ve 18-24 yaş grubu %9,7 oranında katılım göstermiştir.

Görüş 13’de “*Sosyal ve kültürel imkanlar artmıştır*” ifadesine ($\chi^2=32,32$, $p=0,01$) en yüksek katılım “Katılıyorum” yanıtına olmuştur. Bu görüşe sırasıyla; 25-34 yaş grubu %29,5, 35-44 yaş grubu %26,4, 45-54 yaş grubu %20,2, 18-24 yaş grubu %12,4 ve 55 yaş ve üzeri grubu %11,6 oranında katılım göstermiştir. Görüş 14’de ($\chi^2=29,63$, $p=0,02$) en yüksek katılım “Kesinlikle Katılıyorum” yanıtına olmuştur. Trafik sorununun arttığı görüşüne sırasıyla; 25-34 yaş grubu %29,3, 35-44 yaş grubu %26,9, 55 yaş ve üzeri grubu %18,6 45-54 yaş grubu %14,4 ve 18-24 yaş grubu %10,8 oranında katılım göstermiştir.

Çizelge 4.10. Yaş gruplarına göre yaşanan yerin geçmişten günümüze durumu

		Yaş Grupları					Toplam	
		18-24	25-34	35-44	45-54	55+		
Görüş 1. Sağlıklı ve yaşanabilir bir hale gelmiştir								
Kesinlikle Katılmıyorum	n	6	9	14	2	6	37	Chi-Square (χ^2)= 51,28 P Value = <0,01*
Katılmıyorum	%	16,2	24,3	37,8	5,4	16,2	100,0	
Katılmıyorum	n	9	20	15	3	3	50	
	%	18,0	40,0	30,0	6,0	6,0	100,0	
Kararsızım	n	19	30	18	10	1	78	
	%	24,4	38,5	23,1	12,8	1,3	100,0	
Katılıyorum	n	18	42	37	18	15	130	
	%	13,8	32,3	28,5	13,8	11,5	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	n	7	25	16	24	23	95	
Katılıyorum	%	7,4	26,3	16,8	25,3	24,2	100,0	
Görüş 2. Çok katlı yapılar artmıştır								
Kesinlikle Katılmıyorum	n	7	4	2	3	2	18	Chi-Square (χ^2)= 35,36 P Value = <0,01*
Katılmıyorum	%	38,9	22,2	11,1	16,7	11,1	100,0	
Katılmıyorum	n	6	20	11	5	10	52	
	%	11,5	38,5	21,2	9,6	19,2	100,0	
Kararsızım	n	9	10	5	2	2	28	
	%	32,1	35,7	17,9	7,1	7,1	100,0	
Katılıyorum	n	23	53	35	20	10	141	
	%	16,3	37,6	24,8	14,2	7,1	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	n	14	39	47	27	24	151	
Katılıyorum	%	9,3	25,8	31,1	17,9	15,9	100,0	
Görüş 3. Beton zeminler artmıştır								
Kesinlikle Katılmıyorum	n	8	2	2	2	0	14	Chi-Square (χ^2)=55,20 P Value = <0,01*
Katılmıyorum	%	57,1	14,3	14,3	14,3	0,0	100,0	
Katılmıyorum	n	1	9	2	0	6	18	
	%	5,6	50,0	11,1	0,0	33,3	100,0	
Kararsızım	n	6	5	3	5	4	23	
	%	26,1	21,7	13,0	21,7	17,4	100,0	
Katılıyorum	n	31	61	49	20	12	173	
	%	17,9	35,3	28,3	11,6	6,9	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	n	13	49	44	30	26	162	
Katılıyorum	%	8,0	30,2	27,2	18,5	16,0	100,0	
Görüş 4. Nüfus artmıştır								
Kesinlikle Katılmıyorum	n	5	1	1	2	1	10	Chi-Square (χ^2)=41,85 P Value = <0,01*
Katılmıyorum	%	50,0	10,0	10,0	20,0	10,0	100,0	
Katılmıyorum	n	8	7	1	0	3	19	
	%	42,1	36,8	5,3	0,0	15,8	100,0	
Kararsızım	n	2	7	5	1	2	17	
	%	11,8	41,2	29,4	5,9	11,8	100,0	
Katılıyorum	n	25	56	39	18	11	149	
	%	16,8	37,6	26,2	12,1	7,4	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	n	19	55	54	36	31	195	
Katılıyorum	%	9,7	28,2	27,7	18,5	15,9	100,0	
Görüş 5. Açık ve yeşil alanlar azalmıştır								
Kesinlikle Katılmıyorum	n	6	7	2	5	2	22	Chi-Square (χ^2)= 29,60 P Value = <0,02*
Katılmıyorum	%	27,3	31,8	9,1	22,7	9,1	100,0	
Katılmıyorum	n	7	16	17	3	5	48	
	%	14,6	33,3	35,4	6,3	10,4	100,0	
Kararsızım	n	10	8	10	5	8	41	
	%	24,4	19,5	24,4	12,2	19,5	100,0	
Katılıyorum	n	18	46	30	19	5	118	
	%	15,3	39,0	25,4	16,1	4,2	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	n	18	49	41	25	28	161	
Katılıyorum	%	11,2	30,4	25,5	15,5	17,4	100,0	
Görüş 6. Doğal alanlar azalmıştır								
Kesinlikle Katılmıyorum	n	6	7	4	2	1	20	Chi-Square (χ^2)=35,59 P Value = <0,01*
Katılmıyorum	%	30,0	35,0	20,0	10,0	5,0	100,0	
Katılmıyorum	n	12	13	9	7	4	45	
	%	26,7	28,9	20,0	15,6	8,9	100,0	
Kararsızım	n	7	16	7	4	12	46	
	%	15,2	34,8	15,2	8,7	26,1	100,0	
Katılıyorum	n	17	49	35	16	7	124	
	%	13,7	39,5	28,2	12,9	5,6	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	n	17	41	45	28	24	155	
Katılıyorum	%	11,0	26,5	29,0	18,1	15,5	100,0	

*0,05 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlıdır.

Çizelge 4.10'un devamı

		Yaş Grupları					Toplam		
		18-24	25-34	35-44	45-54	55+			
Görüş 7. Güvenlik azalmıştır									
Kesinlikle Katılmıyorum	n	6	10	3	8	6	33	Chi-Square (χ^2)= 25,65 P Value = <0,05	
	%	18,2	30,3	9,1	24,2	18,2	100,0		
Katılmıyorum	n	9	23	22	6	8	68		
	%	13,2	33,8	32,4	8,8	11,8	100,0		
Kararsızım	n	21	31	15	12	10	89		
	%	23,6	34,8	16,9	13,5	11,2	100,0		
Katılıyorum	n	11	29	27	17	6	90		
	%	12,2	32,2	30,0	18,9	6,7	100,0		
Kesinlikle Katılıyorum	n	12	33	33	14	18	110		
	%	10,9	30,0	30,0	12,7	16,4	100,0		
Görüş 8. Çok katlı yapılar artmıştır									
Kesinlikle Katılmıyorum	n	3	4	1	0	4	12	Chi-Square (χ^2)= 40,41 P Value = <0,01*	
	%	25,0	33,3	8,3	0,0	33,3	100,0		
Katılmıyorum	n	2	7	0	0	0	9		
	%	22,2	77,8	0,0	0,0	0,0	100,0		
Kararsızım	n	8	10	5	7	0	30		
	%	26,7	33,3	16,7	23,3	0,0	100,0		
Katılıyorum	n	25	57	40	28	13	163		
	%	15,3	35,0	24,5	17,2	8,0	100,0		
Kesinlikle Katılıyorum	n	21	48	54	22	31	176		
	%	11,9	27,3	30,7	12,5	17,6	100,0		
Görüş 9. Tarım alanları azalmıştır									
Kesinlikle Katılmıyorum	n	9	3	2	2	2	18	Chi-Square (χ^2)=26,45 P Value = <0,04*	
	%	50,0	16,7	11,1	11,1	11,1	100,0		
Katılmıyorum	n	0	4	4	2	2	12		
	%	0,0	33,3	33,3	16,7	16,7	100,0		
Kararsızım	n	9	18	16	5	7	55		
	%	16,4	32,7	29,1	9,1	12,7	100,0		
Katılıyorum	n	19	48	36	24	11	138		
	%	13,8	34,8	26,1	17,4	8,0	100,0		
Kesinlikle Katılıyorum	n	22	53	42	24	26	167		
	%	13,2	31,7	25,1	14,4	15,6	100,0		
Görüş 10. Altyapı gelişmiştir									
Kesinlikle Katılmıyorum	n	7	14	10	1	1	33	Chi-Square (χ^2)=35,59 P Value = <0,01*	
	%	21,2	42,4	30,3	3,0	3,0	100,0		
Katılmıyorum	n	13	19	15	2	6	55		
	%	23,6	34,5	27,3	3,6	10,9	100,0		
Kararsızım	n	8	26	19	6	8	67		
	%	11,9	38,8	28,4	9,0	11,9	100,0		
Katılıyorum	n	21	37	29	30	12	129		
	%	16,3	28,7	22,5	23,3	9,3	100,0		
Kesinlikle Katılıyorum	n	10	30	27	18	21	106		
	%	9,4	28,3	25,5	17,0	19,8	100,0		
Görüş 11. Komşuluk ilişkileri bozulmuştur									
Kesinlikle Katılmıyorum	n	7	11	6	3	6	33	Chi-Square (χ^2)=31,06 P Value = <0,01*	
	%	21,2	33,3	18,2	9,1	18,2	100,0		
Katılmıyorum	n	13	15	9	7	7	51		
	%	25,5	29,4	17,6	13,7	13,7	100,0		
Kararsızım	n	12	24	17	5	3	61		
	%	19,7	39,3	27,9	8,2	4,9	100,0		
Katılıyorum	n	12	30	32	12	5	91		
	%	13,2	33,0	35,2	13,2	5,5%	100,0		
Kesinlikle Katılıyorum	n	15	46	36	30	27	154		
	%	9,7	29,9	23,4	19,5	17,5	100,0		
Görüş 12. Belediye hizmetleri iyileşmiştir									
Kesinlikle Katılmıyorum	n	5	8	11	6	6	36	Chi-Square (χ^2)=20,17 P Value = <0,21	
	%	13,9	22,2	30,6	16,7	16,7	100,0		
Katılmıyorum	n	6	12	7	1	1	27		
	%	22,2	44,4	25,9	3,7	3,7	100,0		
Kararsızım	n	20	35	26	8	13	102		
	%	19,6	34,3	25,5	7,8	12,7	100,0		
Katılıyorum	n	17	44	34	20	14	129		
	%	13,2	34,1	26,4	15,5	10,9	100,0		
Kesinlikle Katılıyorum	n	11	27	22	22	14	96		
	%	11,5	28,1	22,9	22,9	14,6	100,0		

*0,05 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlıdır.

Çizelge 4.10'un devamı

		Yaş Grupları					Toplam	
		18-24	25-34	35-44	45-54	55+		
Görüş 13. Sosyal ve kültürel imkanlar artmıştır								
Kesinlikle Katılmıyorum	n	3	5	13	7	3	31	Chi-Square (χ^2)= 32,32 P Value = <0,01*
	%	9,7	16,1	41,9	22,6	9,7	100,0	
Katılıyorum	n	13	14	10	1	1	39	
	%	33,3	35,9	25,6	2,6	2,6	100,0	
Kararsızım	n	13	36	21	9	13	92	
	%	14,1	39,1	22,8	9,8	14,1	100,0	
Katılıyorum	n	16	38	34	26	15	129	
	%	12,4	29,5	26,4	20,2	11,6	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	n	14	33	22	14	16	99	
	%	14,1	33,3	22,2	14,1	16,2	100,0	
Görüş 14. Trafik sorunu artmıştır								
Kesinlikle Katılmıyorum	n	5	5	2	0	0	12	Chi-Square (χ^2)= 29,63 P Value = <0,02*
	%	41,7	41,7	16,7	0,0	0,0	100,0	
Katılıyorum	n	10	9	8	6	3	36	
	%	27,8	25,0	22,2	16,7	8,3	100,0	
Kararsızım	n	9	19	8	6	3	45	
	%	20,0	42,2	17,8	13,3	6,7	100,0	
Katılıyorum	n	17	44	37	21	11	130	
	%	13,1	33,8	28,5	16,2	8,5	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	n	18	49	45	24	31	167	
	%	10,8	29,3	26,9	14,4	18,6	100,0	
Görüş 15. Bahçeli evler azalmıştır								
Kesinlikle Katılmıyorum	n	5	3	1	2	0	11	Chi-Square (χ^2)=25,91 P Value = <0,05
	%	45,5	27,3	9,1	18,2	0,0	100,0	
Katılıyorum	n	2	6	2	1	2	13	
	%	15,4	46,2	15,4	7,7	15,4	100,0	
Kararsızım	n	4	12	5	1	0	22	
	%	18,2	54,5	22,7	4,5	0,0	100,0	
Katılıyorum	n	19	46	31	17	12	125	
	%	15,2	36,8	24,8	13,6	9,6	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	n	29	59	61	36	34	219	
	%	13,2	26,9	27,9	16,4	15,5	100,0	
Görüş 16. Ulaşım, sağlık ve eğitim koşulları zorlaşmıştır								
Kesinlikle Katılmıyorum	n	10	18	11	5	6	50	Chi-Square (χ^2)=12,05 P Value = <0,74
	%	20,0	36,0	22,0	10,0	12,0	100,0	
Katılıyorum	n	10	31	27	17	9	94	
	%	10,6	33,0	28,7	18,1	9,6	100,0	
Kararsızım	n	8	22	21	9	11	71	
	%	11,3	31,0	29,6	12,7	15,5	100,0	
Katılıyorum	n	12	32	18	13	12	87	
	%	13,8	36,8	20,7	14,9	13,8	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	n	19	23	23	13	10	88	
	%	21,6	26,1	26,1	14,8	11,4	100,0	

*0,05 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlıdır.

Eğitim Durumlarına Bağlı Analiz Sonuçları: Bu bölümde yapılan istatistiksel değerlendirmeler Çizelge 4.11’de sunulmuştur. Eğitim durumuna göre kentsel dönüşüm ifadeleri karşılaştırılmış, istatistiksel olarak anlamlı bulunan sonuçlar açıklanmıştır ($p < 0,05$). Eğitim durumları; ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite olmak üzere dört grupta toplanmıştır.

Görüş 1’de “Sağlıklı ve yaşanabilir bir hale gelmiştir” ifadesi eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki göstermektedir ($\chi^2=35,60$, $p=0,01$). Bu ifadeye en yüksek katılım “Katılıyorum” yanıtına olmuştur. Bu görüşe ilkokul mezunları %50,5, lise mezunları %23,2, ortaokul mezunları %13,7 ve üniversite mezunları %12,6 oranında katılım göstermişlerdir. Görüş 2’de ($\chi^2=31,93$, $p=0,01$) en yüksek katılım “Kesinlikle Katılıyorum” yanıtına olmuştur. Zaman içerisinde çok katlı yapıların arttığı görüşüne; ilkokul mezunları %41,1, lise mezunları %26,5, ortaokul mezunları %16,6 ve üniversite mezunları %15,9 oranında katılım göstermişlerdir.

Görüş 3’de “*Beton zeminler artmıştır*” ifadesine ($\chi^2=27,17$, $p=0,01$) en yüksek katılım “Katılıyorum” yanıtına olmuştur. Bu görüşe lise mezunları %30,1, üniversite mezunları %28,9 ilkokul mezunları %21,4 ve ortaokul mezunları %19,7 oranında katılım göstermişlerdir.

Görüş 4, eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki göstermektedir ($\chi^2=21,61$, $p=0,04$). Zaman içerisinde nüfusun arttığına ilişkin görüşe ilkokul mezunları %36,4 lise mezunları %26,2, üniversite mezunları %23,1 ve ortaokul mezunları %14,4 oranında “Kesinlikle Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Görüş 7’de “*Güvenlik azalmıştır*” ifadesi eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki göstermektedir ($\chi^2=29,85$, $p=0,01$). En yüksek katılım “Kesinlikle Katılıyorum” yanıtına olmuştur. Bu görüşe; lise mezunları %34,5, ilkokul mezunları %31,8, üniversite mezunları %22,7 ve ortaokul mezunları %10,9 oranında katılım göstermişlerdir.

Görüş 10’da ($\chi^2=42,40$, $p=0,01$) zaman içerisinde altyapının geliştiğine ilişkin görüş eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki göstermektedir. En yüksek katılım “Katılıyorum” yanıtına olmuştur. Bu görüşe sırasıyla; lise mezunları %32,6, ilkokul mezunları %34,1, ortaokul mezunları %17,8 ve üniversite mezunları %15,5 oranında katılım göstermişlerdir. Görüş 11’de “*Komşuluk ilişkileri bozulmuştur*” ifadesine ($\chi^2=28,89$, $p=0,01$) en yüksek katılım “Kesinlikle Katılıyorum” yanıtına olmuştur. Bu görüşe sırasıyla; ilkokul mezunları %37,0, lise mezunları %31,2, üniversite mezunları %20,1 ve ortaokul mezunları %11,7 oranında katılım göstermişlerdir.

Görüş 12, eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki göstermektedir ($\chi^2=24,69$, $p=0,01$). Zaman içerisinde belediye hizmetlerinin geliştiğine ilişkin en yüksek katılım “Katılıyorum” yanıtına olmuştur. Bu görüşe sırasıyla; lise mezunları %29,5, üniversite mezunları %27,9 ilkokul mezunları %27,1 ve ortaokul mezunları %15,5 oranında katılım göstermişlerdir. Görüş 13’de “*Sosyal ve kültürel imkanlar artmıştır*” ifadesine ($\chi^2=32,43$, $p=0,01$) en yüksek katılım “Katılıyorum” yanıtına olmuştur. Bu görüşe sırasıyla; lise mezunları %32,6 ilkokul mezunları %31,8 üniversite mezunları %19,4 ve ortaokul mezunları %16,3 oranında katılım göstermişlerdir.

Görüş 14 eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki göstermektedir ($\chi^2=26,87$, $p=0,01$). Zaman içerisinde trafik sorununun arttığına ilişkin görüşe en yüksek katılım “Kesinlikle Katılıyorum” yanıtına olmuştur. Bu görüşe sırasıyla; ilkokul mezunları %35,9 lise mezunları %28,1, üniversite mezunları %26,9 ilkokul mezunları %27,1 ve ortaokul mezunları %9,0 oranında katılım göstermişlerdir.

Çizelge 4.11. Eğitim durumuna göre yaşanan yerin geçmişten günümüze durumu

		Eğitim				Toplam	
		İlkokul	Ortaokul	Lise	Universite		
Görüş 1. Sağlıklı ve yaşanabilir bir hale gelmiştir							
Kesinlikle Katılmıyorum	%	12	4	13	8	37	Chi-Square (χ^2)=35,60 P Value = <0,01*
Katılmıyorum	n	32,4	10,8	35,1	21,6	100,0	
Katılmıyorum	%	12	5	20	13	50	
	n	24,0	10,0	40,0	26,0	100,0	
Kararsızım	%	12	11	30	25	78	
	n	15,4	14,1	38,5	32,1	100,0	
Katılıyorum	%	35	25	36	34	130	
	n	26,9	19,2	27,7	26,2	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	%	48	13	22	12	95	
Katılıyorum	n	50,5	13,7	23,2	12,6	100,0	
Görüş 2. Çok katlı yapılar artmıştır							
Kesinlikle Katılmıyorum	%	3	3	9	3	18	Chi-Square (χ^2)=31,93 P Value = <0,01*
Katılmıyorum	n	16,7	16,7	50,0	16,7	100,0	
Katılmıyorum	%	17	5	16	14	52	
	n	32,7	9,6	30,8	26,9	100,0	
Kararsızım	%	4	5	5	14	28	
	n	14,3	17,9	17,9	50,0	100,0	
Katılıyorum	%	33	20	51	37	141	
	n	23,4	14,2	36,2	26,2	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	%	62	25	40	24	151	
Katılıyorum	n	41,1	16,6	26,5	15,9	100,0	
Görüş 3. Beton zeminler artmıştır							
Kesinlikle Katılmıyorum	%	3	0	9	2	14	Chi-Square (χ^2)=27,17 P Value = <0,01*
Katılmıyorum	n	21,4	0,0	64,3	14,3	100,0	
Katılmıyorum	%	6	3	7	2	18	
	n	33,3	16,7	38,9	11,1	100,0	
Kararsızım	%	10	3	5	5	23	
	n	43,5	13,0	21,7	21,7	100,0	
Katılıyorum	%	37	34	52	50	173	
	n	21,4	19,7	30,1	28,9	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	%	63	18	48	33	162	
Katılıyorum	n	38,9	11,1	29,6	20,4	100,0	
Görüş 4. Nüfus artmıştır							
Kesinlikle Katılmıyorum	%	3	2	5	0	10	Chi-Square (χ^2)=21,61 P Value = <0,04*
Katılmıyorum	n	30,0	20,0	50,0	0,0	100,0	
Katılmıyorum	%	4	5	8	2	19	
	n	21,1	26,3	42,1	10,5	100,0	
Kararsızım	%	5	5	2	5	17	
	n	29,4	29,4	11,8	29,4	100,0	
Katılıyorum	%	36	18	55	40	149	
	n	24,2	12,1	36,9	26,	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	%	71	28	51	45	195	
Katılıyorum	n	36,4	14,4	26,2	23,1	100,0	
Görüş 5. Açık ve yeşil alanlar azalmıştır							
Kesinlikle Katılmıyorum	%	6	2	12	2	22	Chi-Square (χ^2)=19,95 P Value = <0,06
Katılmıyorum	n	27,3	9,1	54,5	9,1	100,0	
Katılmıyorum	%	13	10	20	5	48	
	n	27,1	20,8	41,7	10,4	100,0	
Kararsızım	%	14	6	11	10	41	
	n	34,1	14,6	26,8	24,4	100,0	
Katılıyorum	%	30	19	39	30	118	
	n	25,4	16,1	33,1	25,4	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	%	56	21	39	45	161	
Katılıyorum	n	34,8	13,0	24,2	28,0	100,0	
Görüş 6. Doğal alanlar azalmıştır							
Kesinlikle Katılmıyorum	%	7	2	9	2	20	Chi-Square (χ^2)=18,05 P Value = <0,11
Katılmıyorum	n	35,0	10,0	45,0	10,0	100,0	
Katılmıyorum	%	9	6	21	9	45	
	n	20,0	13,3	46,7	20,0	100,0	
Kararsızım	%	12	11	15	8	46	
	n	26,1	23,9	32,6	17,4	100,0	
Katılıyorum	%	34	20	36	34	124	
	n	2	16,1	29,0	27,4	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	%	57	19	40	39	155	
Katılıyorum	n	36,8	12,3	25,8	25,2	100,0	

*0,05 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlıdır.

Çizelge 4.11'in devamı

		Eğitim				Toplam	
		İlkokul	Ortaokul	Lise	Universite		
Görüş 7. Güvenlik azalmıştır							
Kesinlikle Katılmıyorum	%	20	2	8	3	33	Chi-Square (χ^2)=29,85 P Value = <0,01*
Katılmıyorum	n	60,6	6,1	24,2	9,1	100,0	
Katılmıyorum	%	18	15	22	13	68	
Kararsızım	n	26,5	22,1	32,4	19,1	100,0	
	%	17	19	29	24	89	
Katılıyorum	n	19,1	21,3	32,6	27,0	100,0	
	%	29	10	24	27	90	
Kesinlikle Katılıyorum	n	32,2	11,1	26,7	30,0	100,0	
	%	35	12	38	25	110	
Katılıyorum	n	31,8	10,9	34,5	22,7	100,0	
Görüş 8. Çok katlı yapılar artmıştır							
Kesinlikle Katılmıyorum	%	4	0	6	2	12	Chi-Square (χ^2)=14,77 P Value = <0,25
Katılmıyorum	n	33,3	0,0	50,0	16,7	100,0	
Katılmıyorum	%	1	2	3	3	9	
Kararsızım	n	11,1	22,2	33,3%	33,3	100,0	
	%	7	9	10	4	30	
Katılıyorum	n	23,3	30,0	33,3	13,3	100,0	
	%	45	23	52	43	163	
Kesinlikle Katılıyorum	n	27,6	14,1	31,9	26,4	100,0	
	%	62	24	50	40	176	
Katılıyorum	n	35,2	13,6	28,4	22,7	100,0	
Görüş 9. Tarım alanları azalmıştır							
Kesinlikle Katılmıyorum	%	5	1	7	5	18	Chi-Square (χ^2)=8,27 P Value = <0,76
Katılmıyorum	n	27,8	5,6	38,9	27,8	100,0	
Katılmıyorum	%	4	4	2	2	12	
Kararsızım	n	33,3	33,3	16,7	16,7	100,0	
	%	20	7	15	13	55	
Katılıyorum	n	36,4	12,7	27,3	23,6	100,0	
	%	42	21	47	28	138	
Kesinlikle Katılıyorum	n	30,4	15,2	34,1	20,3	100,0	
	%	48	25	50	44	167	
Katılıyorum	n	28,7	15,0	29,9	26,3	100,0	
Görüş 10. Altyapı gelişmiştir							
Kesinlikle Katılmıyorum	%	4	0	17	12	33	Chi-Square (χ^2)=42,40 P Value = <0,01*
Katılmıyorum	n	12,1	0,0	51,5	36,4	100,0	
Katılmıyorum	%	12	8	15	20	55	
Kararsızım	n	21,8	14,5	27,3	36,4	100,0	
	%	13	9	22	23	67	
Katılıyorum	n	19,4	13,4	32,8	34,3	100,0	
	%	44	23	42	20	129	
Kesinlikle Katılıyorum	n	34,1	17,8	32,6	15,5	100,0	
	%	46	18	25	17	106	
Katılıyorum	n	43,4	17,0	23,6	16,0	100,0	
Görüş 11. Komşuluk ilişkileri bozulmuştur							
Kesinlikle Katılmıyorum	%	12	8	10	3	33	Chi-Square (χ^2)=28,89 P Value = <0,01*
Katılmıyorum	n	36,4	24,2	30,3	9,1	100,0	
Katılmıyorum	%	21	5	18	7	51	
Kararsızım	n	41,2	9,8	35,3	13,7	100,0	
	%	11	11	20	19	61	
Katılıyorum	n	18,0	18,0	32,8	31,1	100,0	
	%	18	16	25	32	91	
Kesinlikle Katılıyorum	n	19,8	17,6	27,5	35,2	100,0	
	%	57	18	48	31	154	
Katılıyorum	n	37,0	11,7	31,2	20,1	100,0	
Görüş 12. Belediye hizmetleri iyileşmiştir							
Kesinlikle Katılmıyorum	%	15	4	12	5	36	Chi-Square (χ^2)=24,69 P Value = <0,01*
Katılmıyorum	n	41,7	11,1	33,3	13,9	100,0	
Katılmıyorum	%	2	5	10	10	27	
Kararsızım	n	7,4	18,5	37,0	37,0	100,0	
	%	26	12	37	27	102	
Katılıyorum	n	25,5	11,8	36,3	26,5	100,0	
	%	35	20	38	36	129	
Kesinlikle Katılıyorum	n	27,1	15,5	29,5	27,9	100,0	
	%	41	17	24	14	96	
Katılıyorum	n	42,7	17,7	25,0	14,6	100,0	

*0,05 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlıdır.

Çizelge 4.11'in devamı

		Eğitim				Toplam	
		İlkokul	Ortaokul	Lise	Üniversite		
Görüş 13. Sosyal ve kültürel imkanlar artmıştır							
Kesinlikle Katılmıyorum	%	14	5	11	1	31	Chi-Square (χ^2)=32,43 P Value = <0,01*
Katılmıyorum	n	45,2	16,1	35,5	3,2	100,0	
Katılmıyorum	%	5	4	17	13	39	
	n	12,8	10,3	43,6	33,3	100,0	
Kararsızım	%	20	16	22	34	92	
	n	21,7	17,4	23,9	37,0	100,0	
Katılıyorum	%	41	21	42	25	129	
	n	31,8	16,3	32,6	19,4	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	%	39	12	29	19	99	
	n	39,4	12,1	29,3	19,2	100,0	
Görüş 14. Trafik sorunu artmıştır							
Kesinlikle Katılmıyorum	%	4	3	3	2	12	Chi-Square (χ^2)=26,87 P Value = <0,01*
Katılmıyorum	n	33,3	25,0	25,0	16,7	100,0	
Katılmıyorum	%	14	6	8	8	36	
	n	38,9	16,7	22,2	22,2	100,0	
Kararsızım	%	10	15	12	8	45	
	n	22,2	33,3	26,7	17,8	100,0	
Katılıyorum	%	10	15	12	29	130	
	n	22,2	33,3	26,7	22,3	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	%	60	15	47	45	167	
	n	35,9	9,0	28,1	26,9	100,0%	
Görüş 15. Bahçeli evler azalmıştır							
Kesinlikle Katılmıyorum	%	3	2	5	1	11	Chi-Square (χ^2)=12,73 P Value = <0,38
Katılmıyorum	n	27,3	18,2	45,5	9,1	100,0	
Katılmıyorum	%	4	2	3	4	13	
	n	30,8	15,4	23,1	30,8	100,0	
Kararsızım	%	2	4	9	7	22	
	n	9,1	18,2	40,9	31,8	100,0	
Katılıyorum	%	32	21	37	35	125	
	n	25,6	16,8	29,6	28,0	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	%	78	29	67	45	219	
	n	35,6	13,2	30,6	20,5	100,0	
Görüş 16. Ulaşım, sağlık ve eğitim koşulları zorlaşmıştır							
Kesinlikle Katılmıyorum	%	14	11	11	14	50	Chi-Square (χ^2)=10,54 P Value = <0,56
Katılmıyorum	n	28,0	22,0	22,0	28,0	100,0	
Katılmıyorum	%	28	13	34	19	94	
	n	29,8	13,8	36,2	20,2	100,0	
Kararsızım	%	28	13	34	15	71	
	n	29,8	13,8	36,2	21,1	100,0	
Katılıyorum	%	28	14	21	24	87	
	n	32,2	16,1	24,1	27,6	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	%	28	14	21	20	88	
	n	32,2	16,1	24,1	22,7	100,0	

*0,05 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlıdır.

Gelir Durumuna Bağlı Analiz Sonuçları: Bu bölümde yapılan istatistiksel değerlendirmeler Çizelge 4.12'de sunulmuştur. Gelir durumuna göre katılımcıların kentsel dönüşüm ifadelerine verdikleri cevaplar karşılaştırılmış, istatistiksel olarak anlamlı bulunan sonuçlar açıklanmıştır ($p < 0,05$). Gelir durumları; 1000-3000 tl, 3001-5000 tl ve 5001 ve üstü olarak üç grupta toplanmıştır.

Görüş 1'de "Sağlıklı ve yaşanabilir bir hale gelmiştir" ifadesi gelir durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki göstermektedir ($\chi^2=25,26$, $p=0,01$). En yüksek katılım "Katılıyorum" yanıtına olmuştur. Bu görüşe görüşe sırasıyla; 1000-3000 TL gelir durumuna sahip bireyler %52,3, 3001-5000 TL gelir durumuna sahip bireyler %30,0 ve 5001 ve üstü gelir durumuna sahip bireyler %17,7 oranında katılım göstermişlerdir. Görüş 4, gelir durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki göstermektedir ($\chi^2=18,46$, $p=0,01$). Zaman içerisinde nüfusun arttığına ilişkin görüşe en yüksek katılım

“Kesinlikle Katılıyorum” yanıtına olmuştur. Bu görüşe sırasıyla; 1000-3000 TL gelir durumuna sahip bireyler %62,6, 3001-5000 TL gelir durumuna sahip bireyler %21,0 ve 5001 ve üstü gelir durumuna sahip bireyler %16,4 oranında katılım göstermişlerdir.

Görüş 10’da, “*Altyapı gelişmiştir*” ifadesi gelir durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki göstermektedir ($\chi^2=16,70$, $p=0,03$). En yüksek katılım “Katılıyorum” yanıtına olmuştur. Bu görüşe sırasıyla; 1000-3000 TL gelir durumuna sahip bireyler %56,6, 3001-5000 TL gelir durumuna sahip bireyler %23,3 ve 5001 ve üstü gelir durumuna sahip bireyler %20,2 oranında katılım göstermişlerdir. Görüş 11’de “*Komşuluk ilişkileri bozulmuştur*” ifadesine ($\chi^2=20,16$, $p=0,01$) en yüksek katılım “Kesinlikle Katılıyorum” yanıtına olmuştur. Bu görüşe sırasıyla; 1000-3000 TL gelir durumuna sahip bireyler %64,9, 3001-5000 TL gelir durumuna sahip bireyler %22,1 ve 5001 ve üstü gelir durumuna sahip bireyler %13,0 oranında katılım göstermişlerdir.

Görüş 12’de, zaman içerisinde belediye hizmetlerinin geliştiğine ilişkin görüş gelir durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki göstermektedir ($\chi^2=19,31$, $p=0,01$). En yüksek katılım “Katılıyorum” yanıtına olmuştur. Bu görüşe sırasıyla; 1000-3000 TL gelir durumuna sahip bireyler %48,1, 3001-5000 TL gelir durumuna sahip bireyler %27,9 ve 5001 ve üstü gelir durumuna sahip bireyler %24,0 oranında katılım göstermişlerdir. Görüş 15’de “*Bahçeli evler azalmıştır*” ifadesi gelir durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki göstermektedir ($\chi^2=17,78$, $p=0,02$). Bu görüşe en yüksek katılım “Kesinlikle Katılıyorum” yanıtına verilmiştir, sırasıyla; 1000-3000 TL gelir durumuna sahip bireyler %62,1, 3001-5000 TL gelir durumuna sahip bireyler %22,4 ve 5001 ve üstü gelir durumuna sahip bireyler %15,5 oranında katılım göstermişlerdir.

Çizelge 4.12. Gelir durumuna göre yaşanan yerin geçmişten günümüze durumu

		Gelir Durumu			Toplam	
		1000-3000	3001-5000	5001 ve üstü		
Görüş 1. Sağlıklı ve yaşanabilir bir hale gelmiştir						
Kesinlikle Katılmıyorum	n	21	10	6	37	Chi-Square (χ^2)=25,26 P Value = <0,01*
Katılmıyorum	%	56,8	27,0	16,2	100,0	
Katılmıyorum	n	27	12	11	50	
	%	54,0	24,0	22,0	100,0	
Kararsızım	n	29	25	24	78	
	%	37,2	32,1	30,8	100,0	
Katılıyorum	n	68	39	23	130	
	%	52,3	30,0	17,7	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	n	69	17	9	95	
	%	72,6	17,9	9,5	100,0	
Görüş 2. Çok katlı yapılar artmıştır						
Kesinlikle Katılmıyorum	n	10	6	2	18	Chi-Square (χ^2)= 5,63 P Value = <0,68
Katılmıyorum	%	55,6	33,3	11,1	100,0	
Katılmıyorum	n	28	15	9	52	
	%	53,8	28,8	17,3	100,0	
Kararsızım	n	16	5	7	28	
	%	57,1	17,9	25,0	100,0	
Katılıyorum	n	70	40	31	141	
	%	49,6	28,4	22,0	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	n	90	37	24	151	
	%	59,6	24,5	15,9	100,0	
Görüş 3. Beton zeminler artmıştır						
Kesinlikle Katılmıyorum	n	7	3	4	14	Chi-Square (χ^2)= 8,84 P Value = <0,35
Katılmıyorum	%	50,0	21,4	28,6	100,0	
Katılmıyorum	n	10	6	2	18	
	%	55,6	33,3	11,1	100,0	
Kararsızım	n	12	4	7	23	
	%	52,2	17,4	30,4	100,0	
Katılıyorum	n	89	55	29	173	
	%	51,4	31,8	16,8	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	n	96	35	31	162	
	%	59,3	21,6	19,1	100,0	
Görüş 4. Nüfus artmıştır						
Kesinlikle Katılmıyorum	n	6	3	1	10	Chi-Square (χ^2)=18,46 P Value = <0,01*
Katılmıyorum	%	60,0	30,0	10,0	100,0	
Katılmıyorum	n	11	5	3	19	
	%	57,9	26,3	15,8	100,0	
Kararsızım	n	8	2	7	17	
	%	47,1	11,8	41,2	100,0	
Katılıyorum	n	67	52	30	149	
	%	45,0	34,9	20,1	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	n	122	41	32	195	
	%	62,6	21,0	16,4	100,0	
Görüş 5. Açık ve yeşil alanlar azalmıştır						
Kesinlikle Katılmıyorum	n	10	7	5	22	Chi-Square (χ^2)= 11,73 P Value = <0,16
Katılmıyorum	%	45,5	31,8	22,7	100,0	
Katılmıyorum	n	29	14	5	48	
	%	60,4	29,2	10,4	100,0	
Kararsızım	n	20	10	11	41	
	%	48,8	24,4	26,8	100,0	
Katılıyorum	n	59	40	19	118	
	%	50,0	33,9	16,1	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	n	96	32	33	161	
	%	59,6	19,9	20,5	100,0	
Görüş 6. Doğal alanlar azalmıştır						
Kesinlikle Katılmıyorum	n	10	7	3	20	Chi-Square (χ^2)= 13,96 P Value = <0,08
Katılmıyorum	%	50,0	35,0	15,0	100,0	
Katılmıyorum	n	25	13	7	45	
	%	55,6	28,9	15,6	100,0	
Kararsızım	n	30	7	9	46	
	%	65,2	15,2	19,6	100,0	
Katılıyorum	n	57	45	22	124	
	%	46,0	36,3	17,7	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	n	92	31	32	155	
	%	59,4	20,0	20,6	100,0	

*0,05 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlıdır.

Çizelge 4.12'nin devamı

		Gelir Durumu			Toplam	
		1000-3000	3001-5000	5001 ve üstü		
Görüş 7. Güvenlik azalmıştır						
Kesinlikle Katılmıyorum	n	19	7	7	33	Chi-Square (χ^2)= 8,22 P Value = <0,41
Katılmıyorum	%	57,6	21,2	21,2	100,0	
Kararsızım	n	36	21	11	68	
Katılıyorum	%	52,9	30,9	16,2	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	n	45	28	16	89	
Katılmıyorum	%	50,6	31,5	18,0	100,0	
Kararsızım	n	46	28	16	90	
Katılıyorum	%	51,1	31,1	17,8	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	n	68	19	23	110	
Katılmıyorum	%	61,8	17,3	20,9	100,0	
Görüş 8. Çok katlı yapılar artmıştır						
Kesinlikle Katılmıyorum	n	7	4	1	12	Chi-Square (χ^2)= 12,22 P Value = <0,14
Katılmıyorum	%	58,3	33,3	8,3	100,0	
Kararsızım	n	2	6	1	9	
Katılıyorum	%	22,2	66,7	11,1	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	n	20	5	5	30	
Katılmıyorum	%	66,7	16,7	16,7	100,0	
Kararsızım	n	83	46	34	163	
Katılıyorum	%	50,9	28,2	20,9	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	n	102	42	32	176	
Katılmıyorum	%	58,0	23,9	18,2	100,0	
Görüş 9. Tarım alanları azalmıştır						
Kesinlikle Katılmıyorum	n	9	6	3	18	Chi-Square (χ^2) 11,41 P Value = <0,17
Katılmıyorum	%	50,0	33,3	16,7	100,0	
Kararsızım	n	5	4	3	12	
Katılıyorum	%	41,7	33,3	25,0	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	n	32	18	5	55	
Katılmıyorum	%	58,2	32,7	9,1	100,0	
Kararsızım	n	70	43	25	138	
Katılıyorum	%	50,7	31,2	18,1	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	n	98	32	37	167	
Katılmıyorum	%	58,7	19,2	22,2	100,0	
Görüş 10. Altyapı gelişmiştir						
Kesinlikle Katılmıyorum	n	11	14	8	33	Chi-Square (χ^2)= 16,70 P Value = <0,03*
Katılmıyorum	%	33,3	42,4	24,2	100,0	
Kararsızım	n	27	17	11	55	
Katılıyorum	%	49,1	30,9	20,0	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	n	33	17	17	67	
Katılmıyorum	%	49,3	25,4	25,4	100,0	
Kararsızım	n	73	30	26	129	
Katılıyorum	%	56,6	23,3	20,2	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	n	70	25	11	106	
Katılmıyorum	%	66,0	23,6	10,4	100,0	
Görüş 11. Komşuluk ilişkileri bozulmuştur						
Kesinlikle Katılmıyorum	n	19	6	8	33	Chi-Square (χ^2)= 20,16 P Value = <0,01*
Katılmıyorum	%	57,6	18,2	24,2	100,0	
Kararsızım	n	27	14	10	51	
Katılıyorum	%	52,9	27,5	19,6	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	n	22	26	13	61	
Katılmıyorum	%	36,1	42,6	21,3	100,0	
Kararsızım	n	46	23	22	91	
Katılıyorum	%	50,5	25,3	24,2	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	n	100	34	20	154	
Katılmıyorum	%	64,9	22,1	13,0	100,0	
Görüş 12. Belediye hizmetleri iyileşmiştir						
Kesinlikle Katılmıyorum	n	21	9	6	36	Chi-Square (χ^2)= 19,31 P Value = <0,01*
Katılmıyorum	%	58,3	25,0	16,7	100,0	
Kararsızım	n	12	7	8	27	
Katılıyorum	%	44,4	25,9	29,6	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	n	53	26	23	102	
Katılmıyorum	%	52,0	25,5	22,5	100,0	
Kararsızım	n	62	36	31	129	
Katılıyorum	%	48,1	27,9	24,0	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	n	66	25	5	96	
Katılmıyorum	%	68,8	26,0	5,2	100,0	

*0,05 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlıdır.

Çizelge 4.12'nin devamı

		Gelir Durumu			Toplam
		1000-3000	3001-5000	5001 ve üstü	
Görüş 13. Sosyal ve kültürel imkanlar artmıştır					
Kesinlikle Katılmıyorum	n	21	7	3	31
	%	67,7	22,6	9,7	100,0
Katılmıyorum	n	19	11	9	39
	%	48,7	28,2	23,1	100,0
Kararsızım	n	44	23	25	92
	%	47,8	25,0	27,2	100,0
Katılıyorum	n	69	33	27	129
	%	53,5	25,6	20,9	100,0
Kesinlikle Katılıyorum	n	61	29	9	99
	%	61,6	29,3	9,1	100,0
Görüş 14. Trafik sorunu artmıştır					
Kesinlikle Katılmıyorum	n	5	6	1	12
	%	41,7	50,0	8,3	100,0
Katılmıyorum	n	20	11	5	36
	%	55,6	30,6	13,9	100,0
Kararsızım	n	25	10	10	45
	%	55,6	22,2	22,2	100,0
Katılıyorum	n	64	36	30	130
	%	49,2	27,7	23,1	100,0
Kesinlikle Katılıyorum	n	100	40	27	167
	%	59,9	24,0	16,2	100,0
Görüş 15. Bahçeli evler azalmıştır					
Kesinlikle Katılmıyorum	n	4	5	2	11
	%	36,4	45,5	18,2	100,0
Katılmıyorum	n	6	6	1	13
	%	46,2	46,2	7,7	100,0
Kararsızım	n	10	9	3	22
	%	45,5	40,9	13,6	100,0
Katılıyorum	n	58	34	33	125
	%	46,4	27,2	26,4	100,0
Kesinlikle Katılıyorum	n	136	49	34	219
	%	62,1	22,4	15,5	100,0
Görüş 16. Ulaşım, sağlık ve eğitim koşulları zorlaşmıştır					
Kesinlikle Katılmıyorum	n	27	18	5	50
	%	54,0	36,0	10,0	100,0
Katılmıyorum	n	53	29	12	94
	%	56,4	30,9	12,8	100,0
Kararsızım	n	43	17	11	71
	%	60,6	23,9	15,5	100,0
Katılıyorum	n	41	22	24	87
	%	47,1	25,3	27,6	100,0
Kesinlikle Katılıyorum	n	50	17	21	88
	%	56,8	19,3	23,9	100,0

*0,05 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlıdır.

4.5.2. Kentsel dönüşüme ilişkin görüşlerin değerlendirilmesi

Cinsiyete Bağlı Analiz Sonuçları: Bu bölümde yapılan istatistiksel değerlendirmeler Çizelge 4.13'de sunulmuştur. Cinsiyet durumuna kentsel dönüşüme ilişkin ifadeler karşılaştırılmış, istatistiksel olarak anlamlı bulunan sonuçlar açıklanmıştır ($p < 0,05$).

Görüş 10'da “Kentsel dönüşümle arazi ve konut fiyatları yükselir” ifadesi katılımcıların cinsiyetine göre istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki göstermektedir ($\chi^2=11,79$, $p=0,01$). Kadınların %63,3'ü erkeklerin %36,7'si “Kesinlikle Katılıyorum” yanıtını vermiştir. Görüş 11'de, kentsel dönüşümle inşa edilen konutların sağlam olduğuna ilişkin görüşüne ($\chi^2=13,37$, $p=0,01$) en yüksek katılım “Kararsızım” yanıtına olmuştur. Bu görüşe kadınlar %69,1 erkekler %30,9 oranında katılım göstermişlerdir.

Görüş 12’de “*Kentsel dönüşüm mahalle sakinlerine yeni ekonomik fırsatlar sağlar*” ifadesi katılımcıların cinsiyetine göre istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki göstermektedir ($\chi^2=15,90$ $p=0,01$). En yüksek katılım “Kararsızım” yanıtına olmuştur. Bu oran kadınlarda %72,5’i erkeklerde %27,5’dir. Görüş 15’de ($\chi^2=17,21$, $p=0,01$) kentsel dönüşümün çevre sorunlarına çözüm ürettiğine ilişkin görüşe en yüksek katılım “Katılıyorum” yanıtına olmuştur. Bu görüşe kadınlar %54,9 erkekler %45,1 oranında katılım göstermişlerdir. Görüş 18’de “*Kentsel dönüşüm komşuluk ilişkilerine zarar verir*” ifadesine ($\chi^2=11,45$ $p=0,02$) kadınların %70,3’ü erkeklerin %29,7’si “Kesinlikle Katılıyorum” yanıtını vermiştir.

Çizelge 4.13. Cinsiyete göre kentsel dönüşümün değerlendirilmesi

		Cinsiyet		Toplam	
		Erkek	Kadın		
Görüş 1. Kentsel dönüşüm toplum yararınadır					
Kesinlikle Katılmıyorum	n	10	9	19	Chi-Square (χ^2)= 7,19, P Value = <0,12
	%	52,6	47,4	100,0	
Katılmıyorum	n	8	13	21	
	%	38,1	61,9	100,0	
Kararsızım	n	22	44	66	
	%	33,3	66,7	100,0	
Katılıyorum	n	57	66	123	
	%	46,3	53,7	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	n	54	107	161	
	%	33,5	66,5	100,0	
Görüş 2. Kentsel dönüşüm belediyelerin yararınadır					
Kesinlikle Katılmıyorum	n	6	10	16	Chi-Square(χ^2)= 3,44 P Value = <0,48
	%	37,5	62,5	100,0	
Katılmıyorum	n	13	24	37	
	%	35,1	64,9	100,0	
Kararsızım	n	31	64	95	
	%	32,6	67,4	100,0	
Katılıyorum	n	50	78	128	
	%	39,1	60,9	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	n	51	63	114	
	%	44,7	55,3	100,0	
Görüş 3. Kentsel dönüşüm inşaat/emlak sektörünün yararınadır					
Kesinlikle Katılmıyorum	n	2	1	3	Chi-Square (χ^2)=3,84 P Value = <0,42
	%	66,7	33,3	100,0	
Katılmıyorum	n	13	11	24	
	%	54,2	45,8	100,0	
Kararsızım	n	19	34	53	
	%	35,8	64,2	100,0	
Katılıyorum	n	54	85	139	
	%	38,8	61,2	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	n	63	108	171	
	%	36,8	63,2	100,0	
Görüş 4. Ev sahipleri kredilerle desteklenerek mülkiyetlerini yenilemelidir					
Kesinlikle Katılmıyorum	n	4	5	9	Chi-Square (χ^2)=1,51 P Value = <0,82
	%	44,4	55,6	100,0	
Katılmıyorum	n	10	22	32	
	%	31,3	68,8	100,0	
Kararsızım	n	25	34	59	
	%	42,4	57,6	100,0	
Katılıyorum	n	49	72	121	
	%	40,5	59,5	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	n	63	106	169	
	%	37,3	62,7	100,0	
Görüş 5. Yapı sahiplerine borçlandırmadan eski evine eş yapı verilmelidir					
Kesinlikle Katılmıyorum	n	3	6	9	Chi-Square (χ^2)=2,86 P Value = <0,58
	%	33,3	66,7	100,0	
Katılmıyorum	n	8	21	29	
	%	27,6	72,4	100,0	
Kararsızım	n	18	34	52	
	%	34,6	65,4	100,0	
Katılıyorum	n	62	84	146	
	%	42,5	57,5	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	n	60	94	154	
	%	39,0	61,0	100,0	
Görüş 6. Kent bütünlüğüne uyulmalıdır					
Kesinlikle Katılmıyorum	n	2	0	2	Chi-Square (χ^2)= 2,17 P Value = <0,70
	%	100,0	0,0	100,0	
Katılmıyorum	n	5	3	8	
	%	62,5	37,5	100,0	
Kararsızım	n	8	18	26	
	%	30,8	69,2	100,0	
Katılıyorum	n	53	91	144	
	%	36,8	63,2	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	n	83	127	210	
	%	39,5	60,5	100,0	

Çizelge 4.13'ün devamı

		Cinsiyet		Toplam	
		Erkek	Kadın		
Görüş 7. Kentsel dönüşüm sosyal yaşama katkı sağlar					
Kesinlikle Katılmıyorum	n	3	5	8	Chi-Square (χ^2)= 3,23, P Value = <0,51
	%	37,5	62,5	100,0	
Katılmıyorum	n	7	11	18	
	%	38,9	61,1	100,0	
Kararsızım	n	22	52	74	
	%	29,7	70,3	100,0	
Katılıyorum	n	61	90	151	
	%	40,4	59,6	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	n	58	81	139	
	%	41,7	58,3	100,0	
Görüş 8. Kentsel dönüşüm açık ve yeşil alan miktarını artırır					
Kesinlikle Katılmıyorum	n	31	72	103	Chi-Square(χ^2)= 8,31 P Value = <0,08
	%	30,1	69,9	100,0	
Katılmıyorum	n	23	45	68	
	%	33,8	66,2	100,0	
Kararsızım	n	32	50	82	
	%	39,0	61,0	100,0	
Katılıyorum	n	24	27	51	
	%	47,1	52,9	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	n	41	45	86	
	%	47,7	52,3	100,0	
Görüş 9. Kentsel dönüşüm yaşam standartlarını yükseltir					
Kesinlikle Katılmıyorum	n	11	25	36	Chi-Square (χ^2)=7,27 P Value = <0,12
	%	30,6	69,4	100,0	
Katılmıyorum	n	12	12	24	
	%	50,0	50,0	100,0	
Kararsızım	n	31	60	91	
	%	34,1	65,9	100,0	
Katılıyorum	n	43	81	124	
	%	34,7	65,3	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	n	54	61	115	
	%	47,0	53,0	100,0	
Görüş 10. Kentsel dönüşümle arazi ve konut fiyatları yükselir					
Kesinlikle Katılmıyorum	n	2	5	7	Chi-Square (χ^2)=11,79 P Value = <0,01*
	%	28,6	71,4	100,0	
Katılmıyorum	n	9	3	12	
	%	75,0	25,0	100,0	
Kararsızım	n	23	21	44	
	%	52,3	47,7	100,0	
Katılıyorum	n	37	72	109	
	%	33,9	66,1	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	n	80	138	218	
	%	36,7	63,3	100,0	
Görüş 11. Kentsel dönüşümle inşa edilen konutlar sağlamdır					
Kesinlikle Katılmıyorum	n	8	19	27	Chi-Square (χ^2)=13,37 P Value = <0,01*
	%	29,6	70,4	100,0	
Katılmıyorum	n	20	28	48	
	%	41,7	58,3	100,0	
Kararsızım	n	50	112	162	
	%	30,9	69,1	100,0	
Katılıyorum	n	36	50	86	
	%	41,9	58,1	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	n	37	30	67	
	%	55,2	44,8	100,0	
Görüş 12. Kentsel dönüşüm mahalle sakinlerine yeni ekonomik fırsatlar sağlar					
Kesinlikle Katılmıyorum	n	10	16	26	Chi-Square (χ^2)=15,90 P Value = <0,01*
	%	38,5	61,5	100,0	
Katılmıyorum	n	12	30	42	
	%	28,6	71,4	100,0	
Kararsızım	n	33	87	120	
	%	27,5	72,5	100,0	
Katılıyorum	n	52	65	117	
	%	44,4	55,6	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	n	44	41	85	
	%	51,8	48,2	100,0	

*0,05 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlıdır.

Çizelge 4.13'ün devamı

		Cinsiyet		Toplam	
		Erkek	Kadın		
Görüş 13. Kentsel dönüşüm doğal çevreye zarar verir					
Kesinlikle Katılmıyorum	n	20	35	55	Chi-Square (χ^2)= 1,92 P Value = <0,75
	%	36,4	63,6	100,0	
Katılmıyorum	n	38	47	85	
	%	44,7	55,3	100,0	
Kararsızım	n	35	54	89	
	%	39,3	60,7	100,0	
Katılıyorum	n	29	51	80	
	%	36,3	63,7	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	n	29	52	81	
	%	35,8	64,2	100,0	
Görüş 14. Kentsel dönüşüm altyapının güçlendirilmesini sağlar					
Kesinlikle Katılmıyorum	n	5	17	22	Chi-Square(χ^2)= 3,52 P Value = <0,47
	%	22,7	77,3	100,0	
Katılmıyorum	n	4	4	8	
	%	50,0	50,0	100,0	
Kararsızım	n	39	64	103	
	%	37,9	62,1	100,0	
Katılıyorum	n	66	92	158	
	%	41,8	58,2	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	n	37	62	99	
	%	37,4	62,6	100,0	
Görüş 15. Kentsel dönüşüm çevre sorunlarına çözüm üretir					
Kesinlikle Katılmıyorum	n	10	26	36	Chi-Square (χ^2)=17,21 P Value = <0,01*
	%	27,8	72,2	100,0	
Katılmıyorum	n	11	33	44	
	%	25,0	75,0	100,0	
Kararsızım	n	31	72	103	
	%	30,1	69,9	100,0	
Katılıyorum	n	64	78	142	
	%	45,1	54,9	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	n	35	30	65	
	%	53,8	46,2	100,0	
Görüş 16. Kentsel dönüşüm kent içi ulaşımı geliştirir					
Kesinlikle Katılmıyorum	n	5	8	13	Chi-Square (χ^2)= 1,09 P Value = <0,89
	%	38,5	61,5	100,0	
Katılmıyorum	n	7	14	21	
	%	33,3	66,7	100,0	
Kararsızım	n	25	40	65	
	%	38,5	61,5	100,0	
Katılıyorum	n	73	104	177	
	%	41,2	58,8	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	n	41	73	114	
	%	36,0	64,0	100,0	
Görüş 17. Kentsel dönüşüm güvenlik, hırsızlık sorunlarını çözer					
Kesinlikle Katılmıyorum	n	33	69	102	Chi-Square (χ^2)= 8,99 P Value = <0,06
	%	32,4	67,6	100,0	
Katılmıyorum	n	21	18	39	
	%	53,8	46,2	100,0	
Kararsızım	n	41	50	91	
	%	45,1	54,9	100,0	
Katılıyorum	n	34	71	105	
	%	32,4	67,6	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	n	22	31	53	
	%	41,5	58,5	100,0	
Görüş 18. Kentsel dönüşüm komşuluk ilişkilerine zarar verir					
Kesinlikle Katılmıyorum	n	20	24	44	Chi-Square (χ^2)=11,45 P Value = <0,02*
	%	45,5	54,5	100,0	
Katılmıyorum	n	20	40	60	
	%	33,3	66,7	100,0	
Kararsızım	n	41	41	82	
	%	50,0	50,0	100,0	
Katılıyorum	n	29	37	66	
	%	43,9	56,1	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	n	41	97	138	
	%	29,7	70,3	100,0	

*0,05 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlıdır.

Çizelge 4.13'ün devamı

		Cinsiyet		Toplam	
		Erkek	Kadın		
Görüş 19. Kentsel dönüşüm yaşam giderlerimi arttırır					
Kesinlikle Katılmıyorum	n	3	6	9	Chi-Square (χ^2)= 4,23 P Value = <0,37
	%	33,3	66,7	100,0	
Katılmıyorum	n	12	16	28	
	%	42,9	57,1	100,0	
Kararsızım	n	27	44	71	
	%	38,0	62,0	100,0	
Katılıyorum	n	48	56	104	
	%	46,2	53,8	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	n	61	117	178	
	%	34,3	65,7	100,0	
Görüş 20. Kentsel dönüşüm geleneksel mahalle yapısını bozar					
Kesinlikle Katılmıyorum	n	9	9	18	Chi-Square (χ^2)= 8,38 P Value = <0,07
	%	50,0	50,0	100,0	
Katılmıyorum	n	17	35	52	
	%	32,7	67,3	100,0	
Kararsızım	n	32	31	63	
	%	50,8	49,2	100,0	
Katılıyorum	n	33	44	77	
	%	42,9	57,1	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	n	60	120	180	
	%	33,3	66,7	100,0	

Yaş Grubuna Bağlı Analiz Sonuçları: Bu bölümde yapılan istatistiksel değerlendirmeler Çizelge 4.14'de sunulmuştur. Yaş gruplarına göre, yaşanan yerin geçmişine ilişkin ifadeler karşılaştırılmış, istatistiksel olarak anlamlı bulunan sonuçlar açıklanmıştır ($p < 0,05$).

Görüş 4'de “*Ev sahipleri kredilerle desteklenerek mülkiyetlerini yenilemelidir*” ifadesi yaş durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki göstermektedir ($\chi^2=41,40$ $p=0,01 < 0,05$). Bu görüşe; 35-44 yaş grubunun %27,2'si, 25-34 yaş grubunun %25,4'ü, 45-54 yaş grubunun %20,1'i, 18-24 yaş grubunun %13,6'sı ve 55 yaş ve üzeri katılımcıların %13,6'sı “Kesinlikle Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir.

Görüş 5, yaş durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki göstermektedir ($\chi^2=34,86$ $p=0,01$). Yapı sahiplerinin borçlandırılmadan eski evine eş yapı verilmesi görüşüne; 25-34 yaş grubunun %33,1'i, 35-44 yaş grubunun %20,1'i, 45-54 yaş grubunun %18,8'i, 18-24 yaş grubunun %14,3'ü ve 55 yaş ve üzeri katılımcıların %13,6'sı “Kesinlikle Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir.

Görüş 8'de “*Kentsel dönüşüm açık ve yeşil alan miktarını arttırır*” ifadesine ($\chi^2=38,37$ $p=0,01$) 25-34 yaş grubunun %29,1'i, 35-44 yaş grubunun %24,3'ü, 45-54 yaş grubunun %24,3'ü, 55 yaş ve üzeri grubun %19,4'ü ve 18-24 yaş grubunun %2,9'u “Kesinlikle Katılmıyorum” yanıtını vermişlerdir.

Görüş 13'de ($\chi^2=32,21$ $p=0,01$) kentsel dönüşümün doğal çevreye zarar vereceği görüşüne; 18-24 yaş grubunun %28,1'i 25-34 yaş grubunun %28,1'i, 35-44 yaş grubunun %25,8'i, 55 yaş ve üzeri grubunun %10,1'i ve 45-54 yaş grubunun %7,9'u “Kararsızım” yanıtını vermişlerdir.

Görüş 19’da “*Kentsel dönüşüm yaşam giderlerimi arttırır*” ifadesi yaş durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki göstermektedir ($\chi^2=36,14$ $p=0,01$). Bu ifadeye; 25-34 yaş grubunun %27’si, 35-44 yaş grubunun %23,6’sı, 55 yaş ve üzeri grubun %18’i 45-54 yaş grubunun %17,4’ü, ve 18-24 yaş grubunun %14’ü “Kesinlikle Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir.

Görüş 20, yaş durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki göstermektedir ($\chi^2=29,49$ $p=0,02$). Kentsel dönüşümün doğal çevreye zarar vereceği görüşüne; 25-34 yaş grubunun %28,9’u, 35-44 yaş grubunun %21,7’si, 55 yaş ve üzeri grubunun %18,3’ü ve 45-54 yaş grubunun %17,2’si ve 18-24 yaş grubunun %13,9’u “Kesinlikle Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir.

Çizelge 4.14. Yaş durumuna göre kentsel dönüşümün değerlendirilmesi

		Yaş Grupları					Toplam	
		18-24	25-34	35-44	45-54	55+		
Görüş 1. Kentsel dönüşüm toplum yararınadır								
Kesinlikle Katılmıyorum	n	4	6	6	2	1	19	Chi-Square (χ^2)= 18,70 P Value = <0,28
Katılmıyorum	%	21,1	31,6	31,6	10,5	5,3	100,0	
Kararsızım	n	3	9	3	3	3	21	
Katılıyorum	%	14,3	42,9	14,3	14,3	14,3	100,0	
Kesinlikle Katılmıyorum	n	16	23	9	11	7	66	
Katılmıyorum	%	24,2	34,8	13,6	16,7	10,6	100,0	
Kararsızım	n	15	45	36	15	12	123	
Katılıyorum	%	12,2	36,6	29,3	12,2	9,8	100,0	
Kesinlikle Katılmıyorum	n	21	43	46	26	25	161	
Katılmıyorum	%	13,0	26,7	28,6	16,1	15,5	100,0	
Görüş 2. Kentsel dönüşüm belediyelerin yararınadır								
Kesinlikle Katılmıyorum	n	3	7	3	2	1	16	Chi-Square (χ^2)= 19,65 P Value = <0,23
Katılmıyorum	%	18,8	43,8	18,8	12,5	6,3	100,0	
Kararsızım	n	10	9	12	4	2	37	
Katılıyorum	%	27,0	24,3	32,4	10,8	5,4	100,0	
Kesinlikle Katılmıyorum	n	16	35	21	14	9	95	
Katılmıyorum	%	16,8	36,8	22,1	14,7	9,5	100,0	
Kararsızım	n	19	39	37	13	20	128	
Katılıyorum	%	14,8	30,5	28,9	10,2	15,6	100,0	
Kesinlikle Katılmıyorum	n	11	36	27	24	16	114	
Katılmıyorum	%	9,6	31,6	23,7	21,1	14,0	100,0	
Görüş 3. Kentsel dönüşüm inşaat/emlak sektörünün yararınadır								
Kesinlikle Katılmıyorum	n	1	0	2	0	0	3	Chi-Square (χ^2)=16,06 P Value = <0,44
Katılmıyorum	%	33,3	0,0	66,7	0,0	0,0	100,0	
Kararsızım	n	6	9	7	0	2	24	
Katılıyorum	%	25,0	37,5	29,2	0,0	8,3	100,0	
Kesinlikle Katılmıyorum	n	6	22	11	7	7	53	
Katılmıyorum	%	11,3	41,5	20,8	13,2	13,2	100,0	
Kararsızım	n	23	40	40	19	17	139	
Katılıyorum	%	16,5	28,8	28,8	13,7	12,2	100,0	
Kesinlikle Katılmıyorum	n	23	55	40	31	22	171	
Katılmıyorum	%	13,5	32,2	23,4	18,1	12,9	100,0	
Görüş 4. Ev sahipleri kredilerle desteklenerek mülkiyetlerini yenilemelidir								
Kesinlikle Katılmıyorum	n	3	3	0	2	1	9	Chi-Square (χ^2)=41,40 P Value = <0,01*
Katılmıyorum	%	33,3	33,3	0,0	22,2	11,1	100,0	
Kararsızım	n	7	12	12	0	1	32	
Katılıyorum	%	21,9	37,5	37,5	0,0	3,1	100,0	
Kesinlikle Katılmıyorum	n	9	32	8	1	9	59	
Katılmıyorum	%	15,3	54,2	13,6	1,7	15,3	100,0	
Kararsızım	n	17	36	34	20	14	121	
Katılıyorum	%	14,0	29,8	28,1	16,5	11,6	100,0	
Kesinlikle Katılmıyorum	n	23	43	46	34	23	169	
Katılmıyorum	%	13,6	25,4	27,2	20,1	13,6	100,0	
Görüş 5. Yapı sahiplerine borçlandırmadan eski evine eş yapı verilmelidir								
Kesinlikle Katılmıyorum	n	4	2	1	1	1	9	Chi-Square (χ^2)=34,86 P Value = <0,01*
Katılmıyorum	%	44,4	22,2	11,1	11,1	11,1	100,0	
Kararsızım	n	3	9	14	2	1	29	
Katılıyorum	%	10,3	31,0	48,3	6,9	3,4	100,0	
Kesinlikle Katılmıyorum	n	8	24	8	10	2	52	
Katılmıyorum	%	15,4	46,2	15,4	19,2	3,8	100,0	
Kararsızım	n	22	40	46	15	23	146	
Katılıyorum	%	15,1	27,4	31,5	10,3	15,8	100,0	
Kesinlikle Katılmıyorum	n	22	51	31	29	21	154	
Katılmıyorum	%	14,3	33,1	20,1	18,8	13,6	100,0	
Görüş 6. Kent bütünlüğüne uyulmalıdır								
Kesinlikle Katılmıyorum	n	0	1	0	0	1	2	Chi-Square (χ^2)=15,49 P Value = <0,48
Katılmıyorum	%	0,0	50,0	0,0	0,0	50,0	100,0	
Kararsızım	n	2	3	1	0	2	8	
Katılıyorum	%	25,0	37,5	12,5	0,0	25,0	100,0	
Kesinlikle Katılmıyorum	n	5	12	4	4	1	26	
Katılmıyorum	%	19,2	46,2	15,4	15,4	3,8	100,0	
Kararsızım	n	27	42	37	19	19	144	
Katılıyorum	%	18,8	29,2	25,7	13,2	13,2	100,0	
Kesinlikle Katılmıyorum	n	25	68	58	34	25	210	
Katılmıyorum	%	11,9	32,4	27,6	16,2	11,9	100,0	

*0,05 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlıdır.

Çizelge 4.14'ün devamı

		Yaş Grupları					Toplam	
		18-24	25-34	35-44	45-54	55+		
Görüş 7. Kentsel dönüşüm sosyal yaşama katkı sağlar								
Kesinlikle Katılmıyorum	n	1	2	2	2	1	8	Chi-Square (χ^2)= 13,57 P Value = <0,63
Katılmıyorum	%	12,5	25,0	25,0	25,0	12,5	100,0	
Kararsızım	n	1	12	3	1	1	18	
Katılıyorum	%	5,6	66,7	16,7	5,6	5,6	100,0	
Kararsızım	n	12	25	19	9	9	74	
Katılıyorum	%	16,2	33,8	25,7	12,2	12,2	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	n	25	42	40	22	22	151	
Katılıyorum	%	16,6	27,8	26,5	14,6	14,6	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	n	20	45	36	23	15	139	
Katılıyorum	%	14,4	32,4	25,9	16,5	10,8	100,0	
Görüş 8. Kentsel dönüşüm açık ve yeşil alan miktarını artırır								
Kesinlikle Katılmıyorum	n	3	30	25	25	20	103	Chi-Square (χ^2)= 38,37 P Value = <0,01*
Katılmıyorum	%	2,9	29,1	24,3	24,3	19,4	100,0	
Kararsızım	n	14	19	22	6	7	68	
Katılıyorum	%	20,6	27,9	32,4	8,8	10,3	100,0	
Kararsızım	n	18	32	17	8	7	82	
Katılıyorum	%	22,0	39,0	20,7	9,8	8,5	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	n	7	14	18	6	6	51	
Katılıyorum	%	13,7	27,5	35,3	11,8	11,8	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	n	17	31	18	12	8	86	
Katılıyorum	%	19,8	36,0	20,9	14,0	9,3	100,0	
Görüş 9. Kentsel dönüşüm yaşam standartlarını yükseltir								
Kesinlikle Katılmıyorum	n	5	9	8	4	10	36	Chi-Square (χ^2)=18,66 P Value = <0,28
Katılmıyorum	%	13,9	25,0	22,2	11,1	27,8	100,0	
Kararsızım	n	2	8	6	5	3	24	
Katılıyorum	%	8,3	33,3	25,0	20,8	12,5	100,0	
Kararsızım	n	11	30	27	12	11	91	
Katılıyorum	%	12,1	33,0	29,7	13,2	12,1	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	n	26	36	34	15	13	124	
Katılıyorum	%	21,0	29,0	27,4	12,1	10,5	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	n	15	43	25	21	11	115	
Katılıyorum	%	13,0	37,4	21,7	18,3	9,6	100,0	
Görüş 10. Kentsel dönüşümle arazi ve konut fiyatları yükselir								
Kesinlikle Katılmıyorum	n	2	3	0	2	0	7	Chi-Square (χ^2)=19,11 P Value = <0,26
Katılmıyorum	%	28,6	42,9	0,0	28,6	0,0	100,0	
Kararsızım	n	2	5	4	1	0	12	
Katılıyorum	%	16,7	41,7	33,3	8,3	0,0	100,0	
Kararsızım	n	9	14	15	2	4	44	
Katılıyorum	%	20,5	31,8	34,1	4,5	9,1	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	n	18	37	30	15	9	109	
Katılıyorum	%	16,5	33,9	27,5	13,8	8,3	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	n	28	67	51	37	35	218	
Katılıyorum	%	12,8	30,7	23,4	17,0	16,1	100,0	
Görüş 11. Kentsel dönüşümle inşa edilen konutlar sağlamdır								
Kesinlikle Katılmıyorum	n	0	4	11	6	6	27	Chi-Square (χ^2)=24,07 P Value = <0,08
Katılmıyorum	%	0,0	14,8	40,7	22,2	22,2	100,0	
Kararsızım	n	9	14	12	3	10	48	
Katılıyorum	%	18,8	29,2	25,0	6,3	20,8	100,0	
Kararsızım	n	26	57	39	26	14	162	
Katılıyorum	%	16,0	35,2	24,1	16,0	8,6	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	n	11	26	25	13	11	86	
Katılıyorum	%	12,8	30,2	29,1	15,1	12,8	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	n	13	25	13	9	7	67	
Katılıyorum	%	19,4	37,3	19,4	13,4	10,4	100,0	
Görüş 12. Kentsel dönüşüm mahalle sakinlerine yeni ekonomik fırsatlar sağlar								
Kesinlikle Katılmıyorum	n	2	4	10	6	4	26	Chi-Square (χ^2)=19,99 P Value = <0,22
Katılmıyorum	%	7,7	15,4	38,5	23,1	15,4	100,0	
Kararsızım	n	5	11	11	7	8	42	
Katılıyorum	%	11,9	26,2	26,2	16,7	19,0	100,0	
Kararsızım	n	27	37	28	14	14	120	
Katılıyorum	%	22,5	30,8	23,3	11,7	11,7	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	n	11	41	32	18	15	117	
Katılıyorum	%	9,4	35,0	27,4	15,4	12,8	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	n	14	33	19	12	7	85	
Katılıyorum	%	16,5	38,8	22,4	14,1	8,2	100,0	

*0,05 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlıdır.

Çizelge 4.14'ün devamı

		Yaş Grupları					Toplam		
		18-24	25-34	35-44	45-54	55+			
Görüş 13. Kentsel dönüşüm doğal çevreye zarar verir									
Kesinlikle Katılmıyorum	n	5	15	11	15	9	55	Chi-Square (χ^2)= 32,21 P Value = <0,01*	
Katılmıyorum	%	9,1	27,3	20,0	27,3	16,4	100,0		
Katılmıyorum	n	15	28	22	13	7	85		
	%	17,6	32,9	25,9	15,3	8,2	100,0		
Kararsızım	n	25	25	23	7	9	89		
	%	28,1	28,1	25,8	7,9	10,1	100,0		
Katılıyorum	n	7	29	23	8	13	80		
	%	8,8	36,3	28,7	10,0	16,3	100,0		
Kesinlikle Katılıyorum	n	7	29	21	14	10	81		
Katılıyorum	%	8,6	35,8	25,9	17,3	12,3	100,0		
Görüş 14. Kentsel dönüşüm altyapının güçlendirilmesini sağlar									
Kesinlikle Katılmıyorum	n	5	6	9	1	1	22	Chi-Square (χ^2)= 17,47 P Value = <0,35	
Katılmıyorum	%	22,7	27,3	40,9	4,5	4,5	100,0		
Katılmıyorum	n	1	3	4	0	0	8		
	%	12,5	37,5	50,0	0,0	0,0	100,0		
Kararsızım	n	15	39	24	9	16	103		
	%	14,6	37,9	23,3	8,7	15,5	100,0		
Katılıyorum	n	24	46	39	30	19	158		
	%	15,2	29,1	24,7	19,0	12,0	100,0		
Kesinlikle Katılıyorum	n	14	32	24	17	12	99		
Katılıyorum	%	14,1	32,3	24,2	17,2	12,1	100,0		
Görüş 15. Kentsel dönüşüm çevre sorunlarına çözüm üretir									
Kesinlikle Katılmıyorum	n	0	13	18	3	2	36	Chi-Square (χ^2)=25,17 P Value = <0,06	
Katılmıyorum	%	0,0	36,1	50,0	8,3	5,6	100,0		
Katılmıyorum	n	5	16	13	4	6	44		
	%	11,4	36,4	29,5	9,1	13,6	100,0		
Kararsızım	n	17	33	24	13	16	103		
	%	16,5	32,0	23,3	12,6	15,5	100,0		
Katılıyorum	n	26	42	34	25	15	142		
	%	18,3	29,6	23,9	17,6	10,6	100,0		
Kesinlikle Katılıyorum	n	11	22	11	12	9	65		
Katılıyorum	%	16,9	33,8	16,9	18,5	13,8	100,0		
Görüş 16. Kentsel dönüşüm kent içi ulaşımı geliştirir									
Kesinlikle Katılmıyorum	n	2	5	3	2	1	13	Chi-Square (χ^2)=19,03 P Value = <0,26	
Katılmıyorum	%	15,4	38,5	23,1	15,4	7,7	100,0		
Katılmıyorum	n	3	9	6	2	1	21		
	%	14,3	42,9	28,6	9,5	4,8	100,0		
Kararsızım	n	11	19	26	3	6	65		
	%	16,9	29,2	40,0	4,6	9,2	100,0		
Katılıyorum	n	25	55	43	27	27	177		
	%	14,1	31,1	24,3	15,3	15,3	100,0		
Kesinlikle Katılıyorum	n	18	38	22	23	13	114		
Katılıyorum	%	15,8	33,3	19,3	20,2	11,4	100,0		
Görüş 17. Kentsel dönüşüm güvenlik, hırsızlık sorunlarını çözer									
Kesinlikle Katılmıyorum	n	8	31	33	11	19	102	Chi-Square (χ^2)=25,63 P Value = <0,05	
Katılmıyorum	%	7,8	30,4	32,4	10,8	18,6	100,0		
Katılmıyorum	n	6	11	12	4	6	39		
	%	15,4	28,2	30,8	10,3	15,4	100,0		
Kararsızım	n	17	37	22	10	5	91		
	%	18,7	40,7	24,2	11,0	5,5	100,0		
Katılıyorum	n	20	32	20	20	13	105		
	%	19,0	30,5	19,0	19,0	12,4	100,0		
Kesinlikle Katılıyorum	n	8	15	13	12	5	53		
Katılıyorum	%	15,1	28,3	24,5	22,6	9,4	100,0		
Görüş 18. Kentsel dönüşüm komşuluk ilişkilerine zarar verir									
Kesinlikle Katılmıyorum	n	7	15	11	7	4	44	Chi-Square (χ^2)=21,15 P Value = <0,17	
Katılmıyorum	%	15,9	34,1	25,0	15,9	9,1	100,0		
Katılmıyorum	n	10	24	12	8	6	60		
	%	16,7	40,0	20,0	13,3	10,0	100,0		
Kararsızım	n	21	25	23	7	6	82		
	%	25,6	30,5	28,0	8,5	7,3	100,0		
Katılıyorum	n	6	24	17	11	8	66		
	%	9,1	36,4	25,8	16,7	12,1	100,0		
Kesinlikle Katılıyorum	n	15	38	37	24	24	138		
Katılıyorum	%	10,9	27,5	26,8	17,4	17,4	100,0		

*0,05 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlıdır.

Çizelge 4.14'ün devamı

		Yaş Grupları					Toplam	
		18-24	25-34	35-44	45-54	55+		
Görüş 19. Kentsel dönüşüm yaşam giderlerimi artırır								
Kesinlikle Katılmıyorum	n	1	4	4	0	0	9	Chi-Square (χ^2)=36,14 P Value = <0,01*
	%	11,1	44,4	44,4	0,0	0,0	100,0	
Kararsızım	n	7	11	9	1	0	28	
	%	25,0	39,3	32,1	3,6	0,0	100,0	
Katılıyorum	n	18	21	21	7	4	71	
	%	25,4	29,6	29,6	9,9	5,6	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	n	8	42	24	18	12	104	
	%	7,7	40,4	23,1	17,3	11,5	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	n	25	48	42	31	32	178	
	%	14,0	27,0	23,6	17,4	18,0	100,0	
Görüş 20. Kentsel dönüşüm geleneksel mahalle yapısını bozar								
Kesinlikle Katılmıyorum	n	2	6	6	3	1	18	Chi-Square (χ^2)=29,49 P Value = <0,02*
	%	11,1	33,3	33,3	16,7	5,6	100,0	
Kararsızım	n	7	17	14	9	5	52	
	%	13,5	32,7	26,9	17,3	9,6	100,0	
Katılıyorum	n	17	25	17	3	1	63	
	%	27,0	39,7	27,0	4,8	1,6	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	n	8	26	24	11	8	77	
	%	10,4	33,8	31,2	14,3	10,4	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	n	25	52	39	31	33	180	
	%	13,9	28,9	21,7	17,2	18,3	100,0	

*0,05 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlıdır.

Eğitim Durumlarına Bağlı Analiz Sonuçları: Bu bölümde yapılan istatistiksel değerlendirmeler Çizelge 4.15’de sunulmuştur. Eğitim durumuna göre kentsel dönüşüm ifadeleri karşılaştırılmış, istatistiksel olarak anlamlı bulunan sonuçlar açıklanmıştır ($p < 0,05$). Eğitim durumları; ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite olmak üzere dört grupta toplanmıştır.

Görüş 8’de “Kentsel dönüşüm açık ve yeşil alan miktarını arttırır” ifadesi eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki göstermektedir ($\chi^2=50,30$, $p=0,01$). Bu ifadeyeen yüksek katılım “Kesinlikle Katılmıyorum” yanıtına olmuştur. Bu görüşe; ilkokul mezunları %50,5, lise mezunları %19,4, ve üniversite mezunları %16,5 ve ortaokul mezunları %13,6 oranında katılım göstermişlerdir.

Görüş 10, eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki göstermektedir ($\chi^2=22,29$, $p=0,03$). Bu görüşe en yüksek katılım “Kesinlikle Katılıyorum” yanıtına olmuştur. Kentsel dönüşümle arazi ve konut fiyatlarının yükseleceği ifadesine sırasıyla; ilkokul mezunları %35,3, lise mezunları %27,5, ve üniversite mezunları %21,6 ve ortaokul mezunları %15,6 oranında katılım göstermişlerdir.

Görüş 17’de “Kentsel dönüşüm güvenlik ve hırsızlık sorunlarını çözer” ifadesine ($\chi^2=23,21$, $p=0,02$) en yüksek katılım “Katılıyorum” yanıtına olmuştur. Bu görüşe lise mezunları %40, ilkokul mezunları %23,8, ve üniversite mezunları %21,9 ve ortaokul mezunları %14,3 oranında katılım göstermişlerdir.

Görüş 18’de ($\chi^2=21,10$, $p=0,04$) bu görüşe en yüksek katılım “Kesinlikle Katılıyorum” yanıtına olmuştur. Kentsel dönüşümün komşuluk ilişkilerine zarar vereceği

görüşüne sırasıyla; ilkokul mezunları %41,3, lise mezunları %27,5, ortaokul mezunları %15,9 ve üniversite mezunları %15,2 oranında katılım göstermişlerdir.

Görüş 19'da "*Kentsel dönüşüm yaşam giderlerimi arttırır*" ifadesine ($\chi^2=36,26$, $p=0,01$) en yüksek katılım "Kesinlikle Katılıyorum" yanıtına olmuştur. Bu görüşe; ilkokul mezunları %39,3, lise mezunları %29,2, üniversite mezunları %18,5 ve ortaokul mezunları %12,9 oranında katılım göstermişlerdir.

Çizelge 4.15. Eğitim durumuna göre kentsel dönüşümün değerlendirilmesi

		Eğitim				Toplam	
		İlkokul	Ortaokul	Lise	Üniversite		
Görüş 1. Kentsel dönüşüm toplam yararınadır							
Kesinlikle	%	3	1	9	6	19	Chi-Square (χ^2)=11,45 P Value = <0,49
Katılmıyorum	n	15,8	5,3	47,4	31,6	100,0	
Katılmıyorum	%	9	5	4	3	21	
	n	42,9	23,8	19,0	14,3	100,0	
Kararsızım	%	20	10	24	12	66	
	n	30,3	15,2	36,4	18,2	100,0	
Katılıyorum	%	35	18	36	34	123	
	n	28,5	14,6	29,3	27,6	100,0	
Kesinlikle	%	52	24	48	37	161	
Katılıyorum	n	32,3	14,9	29,8	23,0	100,0	
Görüş 2. Kentsel dönüşüm belediyelerin yararınadır							
Kesinlikle	%	3	1	8	4	16	Chi-Square (χ^2)=14,18 P Value = <0,28
Katılmıyorum	n	18,8	6,3	50,0	25,0	100,0	
Katılmıyorum	%	11	7	15	4	37	
	n	29,7	18,9	40,5	10,8	100,0	
Kararsızım	%	28	14	24	29	95	
	n	29,5	14,7	25,3	30,5	100,0	
Katılıyorum	%	35	19	40	34	128	
	n	27,3	14,8	31,3	26,6	100,0	
Kesinlikle	%	42	17	34	21	114	
Katılıyorum	n	36,8	14,9	29,8	18,4	100,0	
Görüş 3. Kentsel dönüşüm inşaat/emlak sektörünün yararınadır							
Kesinlikle	%	0	0	3	0	3	Chi-Square (χ^2)=19,09 P Value = <0,08
Katılmıyorum	n	0,0	0,0	100,0	0,0	100,0	
Katılmıyorum	%	3	5	10	6	24	
	n	12,5	20,8	41,7	25,0	100,0	
Kararsızım	%	17	12	12	12	53	
	n	32,1	22,6	22,6	22,6	100,0	
Katılıyorum	%	41	14	45	39	139	
	n	29,5	10,1	32,4	28,1	100,0	
Kesinlikle	%	58	27	51	35	171	
Katılıyorum	n	33,9	15,8	29,8	20,5	100,0	
Görüş 4. Ev sahipleri kredilerle desteklenerek mülkiyetlerini yenilemelidir							
Kesinlikle	%	5	1	0	3	9	Chi-Square (χ^2)=11,78 P Value = <0,46
Katılmıyorum	n	55,6	11,1	0,0	33,3	100,0	
Katılmıyorum	%	8	8	10	6	32	
	n	25,0	25,0	31,3	18,8	100,0	
Kararsızım	%	15	6	20	1	59	
	n	25,4	10,2	33,9	30,5	100,0	
Katılıyorum	%	35	20	38	28	121	
	n	28,9	16,5	31,4	23,1	100,0	
Kesinlikle	%	56	23	53	37	169	
Katılıyorum	n	33,1	13,6	31,4	21,9	100,0	
Görüş 5. Yapı sahiplerine borçlandırmadan eski evine eş yapı verilmelidir							
Kesinlikle	%	3	0	3	3	9	Chi-Square (χ^2)=10,12 P Value = <0,60
Katılmıyorum	n	33,3	0,0	33,3	33,3	100,0	
Katılmıyorum	%	11	3	9	6	29	
	n	37,9	10,3	31,0	20,7	100,0	
Kararsızım	%	16	11	13	12	52	
	n	30,8	21,2	25,0	23,1	100,0	
Katılıyorum	%	45	18	54	29	146	
	n	30,8	12,3	37,0	19,9	100,0	
Kesinlikle	%	44	26	42	42	154	
Katılıyorum	n	28,6	16,9	27,3	27,3	100,0	
Görüş 6. Kent bütünlüğüne uyulmalıdır							
Kesinlikle	%	1	0	0	1	2	Chi-Square (χ^2)=12,34 P Value = <0,41
Katılmıyorum	n	50,0	0,0	0,0	50,0	100,0	
Katılmıyorum	%	1	1	2	4	8	
	n	12,5	12,5	25,0	50,0	100,0	
Kararsızım	%	11	5	7	3	26	
	n	42,3	19,2	26,9	11,5	100,0	
Katılıyorum	%	41	23	52	28	144	
	n	28,5	16,0	36,1	19,4	100,0	
Kesinlikle	%	65	29	60	56	210	
Katılıyorum	n	31,0	13,8	28,6	26,7	100,0	

*0,05 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlıdır.

Çizelge 4.15'in devamı

		Eğitim				Toplam	
		İlkokul	Ortaokul	Lise	Üniversite		
Görüş 7. Kentsel dönüşüm sosyal yaşama katkı sağlar							
Kesinlikle Katılmıyorum	%	4	0	2	2	8	Chi-Square (χ^2)=8,36 P Value = <0,75
Katılmıyorum	n	50,0	0,0	25,0	25,0	100,0	
Katılmıyorum	%	8	2	6	2	18	
	n	44,4	11,1	33,3	11,1	100,0	
Kararsızım	%	25	14	19	16	74	
	n	33,8	18,9	25,7	21,6	100,0	
Katılıyorum	%	46	22	47	36	151	
	n	30,5	14,6	31,1	23,8	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	%	36	20	47	36	139	
	n	25,9	14,4	33,8	25,9	100,0	
Görüş 8. Kentsel dönüşüm açık ve yeşil alan miktarını artırır							
Kesinlikle Katılmıyorum	%	52	14	20	17	103	Chi-Square (χ^2)=50,30 P Value = <0,01*
Katılmıyorum	n	50,5	13,6	19,4	16,5	100,0	
Katılmıyorum	%	22	12	16	18	68	
	n	32,4	17,6	23,5	26,5	100,0	
Kararsızım	%	17	7	28	30	82	
	n	20,7	8,5	34,1	36,6	100,0	
Katılıyorum	%	13	13	18	7	51	
	n	25,5	25,5	35,3	13,7	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	%	15	12	39	20	86	
	n	17,4	14,0	45,3	23,3	100,0	
Görüş 9. Kentsel dönüşüm yaşam standartlarını yükseltir							
Kesinlikle Katılmıyorum	%	18	4	10	4	36	Chi-Square (χ^2)=12,48 P Value = <0,40
Katılmıyorum	n	50,0	11,1	27,8	11,1	100,0	
Katılmıyorum	%	9	2	7	6	24	
	n	37,5	8,3	29,2	25,0	100,0	
Kararsızım	%	30	16	27	18	91	
	n	33,0	17,6	29,7	19,8	100,0	
Katılıyorum	%	32	19	40	33	124	
	n	25,8	15,3	32,3	26,6	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	%	30	17	37	31	115	
	n	26,1	14,8	32,2	27,0	100,0	
Görüş 10. Kentsel dönüşümle arazi ve konut fiyatları yükselir							
Kesinlikle Katılmıyorum	%	1	0	4	2	7	Chi-Square (χ^2)=22,29 P Value = <0,03*
Katılmıyorum	n	14,3	0,0	57,1	28,6	100,0	
Katılmıyorum	%	2	2	4	4	12	
	n	16,7	16,7	33,3	33,3	100,0	
Kararsızım	%	8	10	21	5	44	
	n	18,2	22,7	47,7	11,4	100,0	
Katılıyorum	%	31	12	32	34	109	
	n	28,4	11,0	29,4	31,2	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	%	77	34	60	47	218	
	n	35,3	15,6	27,5	21,6	100,0	
Görüş 11. Kentsel dönüşümle inşa edilen konutlar sağlamdır							
Kesinlikle Katılmıyorum	%	12	4	8	3	27	Chi-Square (χ^2)=15,56 P Value = <0,21
Katılmıyorum	n	44,4	14,8	29,6	11,1	100,0	
Katılmıyorum	%	16	10	17	5	48	
	n	33,3	20,8	35,4	10,4	100,0	
Kararsızım	%	47	18	52	45	162	
	n	29,0	11,1	32,1	27,8	100,0	
Katılıyorum	%	27	11	26	22	86	
	n	31,4	12,8	30,2	25,6	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	%	17	15	18	17	67	
	n	25,4	22,4	26,9	25,4	100,0	
Görüş 12. Kentsel dönüşüm mahalle sakinlerine yeni ekonomik fırsatlar sağlar							
Kesinlikle Katılmıyorum	%	11	1	11	3	26	Chi-Square (χ^2)=20,25 P Value = <0,06
Katılmıyorum	n	42,3	3,8	42,3	11,5	100,0	
Katılmıyorum	%	17	8	7	10	42	
	n	40,5	19,0	16,7	23,8	100,0	
Kararsızım	%	36	21	38	25	120	
	n	30,0	17,5	31,7	20,8	100,0	
Katılıyorum	%	29	12	38	38	117	
	n	24,8	10,3	32,5	32,5	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	%	26	16	27	16	85	
	n	30,6	18,8	31,8	18,8	100,0	

*0,05 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlıdır.

Çizelge 4.15'in devamı

		Eğitim				Toplam
		İlkokul	Ortaokul	Lise	Üniversite	
Görüş 13. Kentsel dönüşüm doğal çevreye zarar verir						
Kesinlikle Katılmıyorum	%	18	5	22	10	55
Katılmıyorum	n	32,7	9,1	40,0	18,2	100,0
Katılmıyorum	%	29	20	17	19	85
Katılmıyorum	n	34,1	23,5	20,0	22,4	100,0
Kararsızım	%	21	12	32	24	89
Katılıyorum	n	23,6	13,5	36,0	27,0	100,0
Katılıyorum	%	24	11	23	22	80
Katılıyorum	n	30,0	13,8	28,7	27,5	100,0
Kesinlikle Katılıyorum	%	27	10	27	17	81
Katılıyorum	n	33,3	12,3	33,3	21,0	100,0
Görüş 14. Kentsel dönüşüm altyapının güçlendirilmesini sağlar						
Kesinlikle Katılmıyorum	%	5	1	10	6	22
Katılmıyorum	n	22,7	4,5	45,5	27,3	100,0
Katılmıyorum	%	3	2	2	1	8
Katılmıyorum	n	37,5	25,0	25,0	12,5	100,0
Kararsızım	%	30	20	30	23	103
Katılıyorum	n	29,1	19,4	29,1	22,3	100,0
Katılıyorum	%	51	21	49	37	158
Katılıyorum	n	32,3	13,3	31,0	23,4	100,0
Kesinlikle Katılıyorum	%	30	14	30	25	99
Katılıyorum	n	30,3	14,1	30,3	25,3	100,0
örüş 15. Kentsel dönüşüm çevre sorunlarına çözüm üretir						
Kesinlikle Katılmıyorum	%	11	7	13	5	36
Katılmıyorum	n	30,6	19,4	36,1	13,9	100,0
Katılmıyorum	%	16	5	9	14	44
Katılmıyorum	n	36,4	11,4	20,5	31,8	100,0
Kararsızım	%	35	15	31	22	103
Katılıyorum	n	34,0	14,6	30,1	21,4	100,0
Katılıyorum	%	35	24	47	36	142
Katılıyorum	n	24,6	16,9	33,1	25,4	100,0
Kesinlikle Katılıyorum	%	22	7	21	15	65
Katılıyorum	n	33,8	10,8	32,3	23,1	100,0
Görüş 16. Kentsel dönüşüm kent içi ulaşımı geliştirir						
Kesinlikle Katılmıyorum	%	5	0	6	2	13
Katılmıyorum	n	38,5	0,0	46,2	15,4	100,0
Katılmıyorum	%	6	1	8	6	21
Katılmıyorum	n	28,6	4,8	38,1	28,6	100,0
Kararsızım	%	20	15	17	13	65
Katılıyorum	n	30,8	23,1	26,2	20,0	100,0
Katılıyorum	%	52	27	56	42	177
Katılıyorum	n	29,4	15,3	31,6	23,7	100,0
Kesinlikle Katılıyorum	%	36	15	34	29	114
Katılıyorum	n	31,6	13,2	29,8	25,4	100,0
Görüş 17. Kentsel dönüşüm güvenlik, hırsızlık sorunlarını çözer						
Kesinlikle Katılmıyorum	%	37	18	25	22	102
Katılmıyorum	n	36,3	17,6	24,5	21,6	100,0
Katılmıyorum	%	18	5	10	6	39
Katılmıyorum	n	46,2	12,8	25,6	15,4	100,0
Kararsızım	%	20	16	24	31	91
Katılıyorum	n	22,0	17,6	26,4	34,1	100,0
Katılıyorum	%	25	15	42	23	105
Katılıyorum	n	23,8	14,3	40,0	21,9	100,0
Kesinlikle Katılıyorum	%	19	4	20	10	53
Katılıyorum	n	35,8	7,5	37,7	18,9	100,0
Görüş 18. Kentsel dönüşüm komşuluk ilişkilerine zarar verir						
Kesinlikle Katılmıyorum	%	12	7	13	12	44
Katılmıyorum	n	27,3	15,9	29,5	27,3	100,0
Katılmıyorum	%	19	5	19	17	60
Katılmıyorum	n	31,7	8,3	31,7	28,3	100,0
Kararsızım	%	14	14	31	23	82
Katılıyorum	n	17,1	17,1	37,8	28,0	100,0
Katılıyorum	%	17	10	20	19	66
Katılıyorum	n	25,8	15,2	30,3	28,8	100,0
Kesinlikle Katılıyorum	%	57	22	38	21	138
Katılıyorum	n	41,3	15,9	27,5	15,2	100,0

*0,05 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlıdır.

Çizelge 4.15'in devamı

		Eğitim				Toplam	
		İlkokul	Ortaokul	Lise	Universite		
Görüş 19. Kentsel dönüşüm yaşam giderlerimi arttırır							
Kesinlikle	%	2	0	4	3	9	Chi-Square (χ^2)=36,26 P Value = ≤0,01*
Katılmıyorum	n	22,2	0,0	44,4	33,3	100,0	
Katılmıyorum	%	2	6	6	14	28	
	n	7,1	21,4	21,4	50,0	100,0	
Kararsızım	%	12	8	29	22	71	
	n	16,9	11,3	40,8	31,0	100,0	
Katılıyorum	%	33	21	30	20	104	
	n	31,7	20,2	28,8	19,2	100,0	
Kesinlikle	%	70	23	52	33	178	
Katılıyorum	n	39,3	12,9	29,2	18,5	100,0	
Görüş 20. Kentsel dönüşüm geleneksel mahalle yapısını bozar							
Kesinlikle	%	5	2	6	5	18	Chi-Square (χ^2)=19,50 P Value = ≤0,07
Katılmıyorum	n	27,8	11,1	33,3	27,8	100,0	
Katılmıyorum	%	16	11	16	9	52	
	n	30,8	21,2	30,8	17,3	100,0	
Kararsızım	%	11	10	21	21	63	
	n	17,5	15,9	33,3	33,3	100,0	
Katılıyorum	%	20	11	20	26	77	
	n	26,0	14,3	26,0	33,8	100,0	
Kesinlikle	%	67	24	58	31	180	
Katılıyorum	n	37,2	13,3	32,2	17,2	100,0	

*0,05 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlıdır.

Gelir Durumuna Bağlı Analiz Sonuçları: Bu bölümde yapılan istatistiksel değerlendirmeler Çizelge 4.16'da sunulmuştur. Gelir durumuna göre katılımcıların kentsel dönüşüm ifadelerine verdikleri cevaplar karşılaştırılmış, istatistiksel olarak anlamlı bulunan sonuçlar açıklanmıştır ($p < 0,05$). Gelir durumları; 1000-3000 tl, 3001-5000 tl ve 5001 ve üstü olarak üç grupta toplanmıştır.

Görüş 3'de “Kentsel dönüşüm inşaat/emlak sektörünün yararınadır” ifadesi gelir durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki göstermektedir ($\chi^2=21,21$, $p=0,01$). Bu ifadeye en yüksek katılım “Kesinlikle Katılıyorum” yanıtına olmuştur. Bu görüşe sırasıyla; 1000-3000 TL gelir durumuna sahip bireyler %65,5, 3001-5000 TL gelir durumuna sahip bireyler %18,1 ve 5001 ve üstü gelir durumuna sahip bireyler %16,4 oranında katılım göstermişlerdir.

Görüş 8, gelir durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki göstermektedir ($\chi^2=25,25$, $p=0,01$). Bu görüşe en yüksek katılım “Kesinlikle Katılmıyorum” yanıtına olmuştur. Bu görüşe sırasıyla; 1000-3000 TL gelir durumuna sahip bireyler %73,8, 3001-5000 TL gelir durumuna sahip bireyler %15,5 ve 5001 ve üstü gelir durumuna sahip bireyler %10,7 oranında katılım göstermişlerdir.

Görüş 10'da “Kentsel dönüşümle arazi ve konut fiyatları yükselir” ifadesine ($\chi^2=22,88$, $p=0,01$) en yüksek katılım “Kesinlikle Katılıyorum” yanıtına olmuştur. Bu görüşe sırasıyla; 1000-3000 TL gelir durumuna sahip bireyler %62,8, 3001-5000 TL gelir durumuna sahip bireyler %21,6 ve 5001 ve üstü gelir durumuna sahip bireyler %15,6 oranında katılım göstermişlerdir.

Görüş 12'de ($\chi^2=16,78$, $p=0,03$) kentsel dönüşümün mahalle sakinlerine yeni ekonomik fırsatların sağlanabileceği görüşüne en yüksek katılım “Kararsızım” yanıtına olmuştur. Bu görüşe sırasıyla; 1000-3000 TL gelir durumuna sahip bireyler %58,3, 3001-

5000 TL gelir durumuna sahip bireyler %25,8 ve 5001 ve üstü gelir durumuna sahip bireyler %15,8 oranında katılım göstermişlerdir.

Görüş 17’de “*Kentsel dönüşüm güvenlik, hırsızlık sorunlarını çözer*” ifadesi gelir durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki göstermektedir ($\chi^2=29,86$, $p=0,01$). Katılım oranlarına bakıldığında en yüksek katılım “Katılıyorum” yanıtına olmuştur. Katılıyorum görüşüne sırasıyla; 1000-3000 TL gelir durumuna sahip bireyler %62,8, 3001-5000 TL gelir durumuna sahip bireyler %21,6 ve 5001 ve üstü gelir durumuna sahip bireyler %15,6 oranında katılım göstermişlerdir.

Görüş 18, gelir durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki göstermektedir ($\chi^2=22,04$, $p=0,01$). Kentsel dönüşümün komşuluk ilişkilerine zarar vereceği görüşüne en yüksek katılım “Kesinlikle Katılıyorum” yanıtına olmuştur. Bu görüşe sırasıyla; 1000-3000 TL gelir durumuna sahip bireyler %70,3, 3001-5000 TL gelir durumuna sahip bireyler %16,7 ve 5001 ve üstü gelir durumuna sahip bireyler %13 oranında katılım göstermişlerdir.

Görüş 19’da “*Kentsel dönüşüm yaşam giderlerimi arttırır*” ifadesine ($\chi^2=42,12$, $p=0,01$) en yüksek katılım “Kesinlikle Katılıyorum” yanıtına olmuştur. Bu görüşe sırasıyla; 1000-3000 TL gelir durumuna sahip bireyler %69,7, 3001-5000 TL gelir durumuna sahip bireyler %18,5 ve 5001 ve üstü gelir durumuna sahip bireyler %11,8 oranında katılım göstermişlerdir.

Görüş 20’de ($\chi^2=35,45$, $p=0,01$) kentsel dönüşümün geleneksel mahalle yapısını bozabileceği görüşü gelir durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki göstermektedir. En yüksek katılım “Kesinlikle Katılıyorum” yanıtına olmuştur. Bu görüşe sırasıyla; 1000-3000 TL gelir durumuna sahip bireyler %66,7, 3001-5000 TL gelir durumuna sahip bireyler %22,8 ve 5001 ve üstü gelir durumuna sahip bireyler %10,6 oranında katılım göstermişlerdir.

Çizelge 4.16. Gelir durumuna göre kentsel dönüşümün değerlendirilmesi

		Gelir Durumu			Toplam	
		1000-3000	3001-5000	5001 ve üstü		
Görüş 1. Kentsel dönüşüm toplum yararınadır						
Kesinlikle	n	10	6	3	19	Chi-Square (χ^2)=10,97 P Value = <0,20
Katılmıyorum	%	52,6	31,6	15,8	100,0	
Katılmıyorum	n	16	2	3	21	
	%	76,2	9,5	14,3	100,0	
Kararsızım	n	37	19	10	66	
	%	56,1	28,8	15,2	100,0	
Katılıyorum	n	57	41	25	123	
	%	46,3	33,3	20,3	100,0	
Kesinlikle	n	94	35	32	161	
Katılıyorum	%	58,4	21,7	19,9	100,0	
Görüş 2. Kentsel dönüşüm belediyelerin yararınadır						
Kesinlikle	n	8	2	6	16	Chi-Square (χ^2)= 9,39 P Value = <0,31
Katılmıyorum	%	50,0	12,5	37,5	100,0	
Katılmıyorum	n	22	11	4	37	
	%	59,5	29,7	10,8	100,0	
Kararsızım	n	51	30	14	95	
	%	53,7	31,6	14,7	100,0	
Katılıyorum	n	66	34	28	128	
	%	51,6	26,6	21,9	100,0	
Kesinlikle	n	67	26	21	114	
Katılıyorum	%	58,8	22,8	18,4	100,0	
Görüş 3. Kentsel dönüşüm inşaat/emlak sektörünün yararınadır						
Kesinlikle	n	2	1	0	3	Chi-Square (χ^2)= 21,21 P Value = <0,01*
Katılmıyorum	%	66,7	33,3	0,0	100,0	
Katılmıyorum	n	9	6	9	24	
	%	37,5	25,0	37,5	100,0	
Kararsızım	n	24	18	11	53	
	%	45,3	34,0	20,8	100,0	
Katılıyorum	n	67	47	25	139	
	%	48,2	33,8	18,0	100,0	
Kesinlikle	n	112	31	28	171	
Katılıyorum	%	65,5	18,1	16,4	100,0	
Görüş 4. Ev sahipleri kredilerle desteklenerek mülkiyetlerini yenilemelidir						
Kesinlikle	n	2	5	2	9	Chi-Square (χ^2)=14,49 P Value = <0,07
Katılmıyorum	%	22,2	55,6	22,2	100,0	
Katılmıyorum	n	15	12	5	32	
	%	46,9	37,5	15,6	100,0	
Kararsızım	n	31	18	10	59	
	%	52,5	30,5	16,9	100,0	
Katılıyorum	n	60	31	30	121	
	%	49,6	25,6	24,8	100,0	
Kesinlikle	n	106	37	26	169	
Katılıyorum	%	62,7	21,9	15,4	100,0	
Görüş 5. Yapı sahiplerine borçlandırmadan eski evine eş yapı verilmelidir						
Kesinlikle	n	4	1	4	9	Chi-Square (χ^2)= 9,15 P Value = <0,33
Katılmıyorum	%	44,4	11,1	44,4	100,0	
Katılmıyorum	n	18	5	6	29	
	%	62,1	17,2	20,7	100,0	
Kararsızım	n	33	10	9	52	
	%	63,5	19,2	17,3	100,0	
Katılıyorum	n	75	46	25	146	
	%	51,4	31,5	17,1	100,0	
Kesinlikle	n	84	41	29	154	
Katılıyorum	%	54,5	26,6	18,8	100,0	
Görüş 6. Kent bütünlüğüne uyulmalıdır						
Kesinlikle	n	1	0	1	2	Chi-Square (χ^2)= 4,86 P Value = <0,77
Katılmıyorum	%	50,0	0,0	50,0	100,0	
Katılmıyorum	n	4	2	2	8	
	%	50,0	25,0	25,0	100,0	
Kararsızım	n	16	6	4	26	
	%	61,5	23,1	15,4	100,0	
Katılıyorum	n	75	45	24	144	
	%	52,1	31,3	16,7	100,0	
Kesinlikle	n	118	50	42	210	
Katılıyorum	%	56,2	23,8	20,0	100,0	

*0,05 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlıdır.

Çizelge 4.16'nın devamı

		Gelir Durumu			Toplam	
		1000-3000	3001-5000	5001 ve üstü		
Görüş 7. Kentsel dönüşüm sosyal yaşama katkı sağlar						
Kesinlikle Katılmıyorum	n	5	2	1	8	Chi-Square (χ^2)=2,52 P Value = <0,96
Katılmıyorum	%	62,5	25,0	12,5	100,0	
Katılmıyorum	n	10	6	2	18	
Kararsızım	%	55,6	33,3	11,1	100,0	
Kararsızım	n	39	19	16	74	
Katılıyorum	%	52,7	25,7	21,6	100,0	
Katılıyorum	n	83	37	31	151	
Kesinlikle Katılıyorum	%	55,0	24,5	20,5	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	n	77	39	23	139	
Katılıyorum	%	55,4	28,1	16,5	100,0	
Görüş 8. Kentsel dönüşüm açık ve yeşil alan miktarını artırır						
Kesinlikle Katılmıyorum	n	76	16	11	103	Chi-Square (χ^2)= 25,25 P Value = <0,01*
Katılmıyorum	%	73,8	15,5	10,7	100,0	
Katılmıyorum	n	35	21	12	68	
Kararsızım	%	51,5	30,9	17,6	100,0	
Kararsızım	n	34	26	22	82	
Katılıyorum	%	41,5	31,7	26,8	100,0	
Katılıyorum	n	26	12	13	51	
Kesinlikle Katılıyorum	%	51,0	23,5	25,5	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	n	43	28	15	86	
Katılıyorum	%	50,0	32,6	17,4	100,0	
Görüş 9. Kentsel dönüşüm yaşam standartlarını yükseltir						
Kesinlikle Katılmıyorum	n	25	8	3	36	Chi-Square (χ^2)= 11,94 P Value = <0,15
Katılmıyorum	%	69,4	22,2	8,3	100,0	
Katılmıyorum	n	9	11	4	24	
Kararsızım	%	37,5	45,8	16,7	100,0	
Kararsızım	n	55	18	18	91	
Katılıyorum	%	60,4	19,8	19,8	100,0	
Katılıyorum	n	68	32	24	124	
Kesinlikle Katılıyorum	%	54,8	25,8	19,4	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	n	57	34	24	115	
Katılıyorum	%	49,6	29,6	20,9	100,0	
Görüş 10. Kentsel dönüşümle arazi ve konut fiyatları yükselir						
Kesinlikle Katılmıyorum	n	3	0	4	7	Chi-Square (χ^2)=22,88 P Value = <0,01*
Katılmıyorum	%	42,9	0,0	57,1	100,0	
Katılmıyorum	n	4	5	3	12	
Kararsızım	%	33,3	41,7	25,0	100,0	
Kararsızım	n	17	15	12	44	
Katılıyorum	%	38,6	34,1	27,3	100,0	
Katılıyorum	n	53	36	20	109	
Kesinlikle Katılıyorum	%	48,6	33,0	18,3	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	n	137	47	34	218	
Katılıyorum	%	62,8	21,6	15,6	100,0	
Görüş 11. Kentsel dönüşümle inşa edilen konutlar sağlamdır						
Kesinlikle Katılmıyorum	n	22	3	2	27	Chi-Square (χ^2)= 13,45 P Value = <0,09
Katılmıyorum	%	81,5	11,1	7,4	100,0	
Katılmıyorum	n	30	12	6	48	
Kararsızım	%	62,5	25,0	12,5	100,0	
Kararsızım	n	90	41	31	162	
Katılıyorum	%	55,6	25,3	19,1	100,0	
Katılıyorum	n	42	26	18	86	
Kesinlikle Katılıyorum	%	48,8	30,2	20,9	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	n	30	21	16	67	
Katılıyorum	%	44,8	31,3	23,9	100,0	
Görüş 12. Kentsel dönüşüm mahalle sakinlerine yeni ekonomik fırsatlar sağlar						
Kesinlikle Katılmıyorum	n	19	4	3	26	Chi-Square (χ^2)= 16,78 P Value = <0,03*
Katılmıyorum	%	73,1	15,4	11,5	100,0	
Katılmıyorum	n	30	9	3	42	
Kararsızım	%	71,4	21,4	7,1	100,0	
Kararsızım	n	70	31	19	120	
Katılıyorum	%	58,3	25,8	15,8	100,0	
Katılıyorum	n	51	36	30	117	
Kesinlikle Katılıyorum	%	43,6	30,8	25,6	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	n	44	23	18	85	
Katılıyorum	%	51,8	27,1	21,2	100,0	

*0,05 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlıdır.

Çizelge 4.16'nın devamı

		Gelir Durumu			Toplam	
		1000-3000	3001-5000	5001 ve üstü		
Görüş 13. Kentsel dönüşüm doğal çevreye zarar verir						
Kesinlikle	n	34	14	7	55	Chi-Square (χ^2)=9,50 P Value = <0,30
Katılmıyorum	%	61,8	25,5	12,7	100,0	
Katılmıyorum	n	45	20	20	85	
Katılmıyorum	%	52,9	23,5	23,5	100,0	
Kararsızım	n	39	30	20	89	
Kararsızım	%	43,8	33,7	22,5	100,0	
Katılıyorum	n	49	20	11	80	
Katılıyorum	%	61,3	25,0	13,8	100,0	
Kesinlikle	n	47	19	15	81	
Katılıyorum	%	58,0	23,5	18,5	100,0	
Görüş 14. Kentsel dönüşüm altyapının güçlendirilmesini sağlar						
Kesinlikle	n	9	9	4	22	Chi-Square (χ^2)= 8,54 P Value = <0,38
Katılmıyorum	%	40,9	40,9	18,2	100,0	
Katılmıyorum	n	6	0	2	8	
Katılmıyorum	%	75,0	0,0	25,0	100,0	
Kararsızım	n	53	27	23	103	
Kararsızım	%	51,5	26,2	22,3	100,0	
Katılıyorum	n	85	45	28	158	
Katılıyorum	%	53,8	28,5	17,7	100,0	
Kesinlikle	n	61	22	16	99	
Katılıyorum	%	61,6	22,2	16,2	100,0	
Görüş 15. Kentsel dönüşüm çevre sorunlarına çözüm üretir						
Kesinlikle	n	22	9	5	36	Chi-Square (χ^2)= 9,51 P Value = <0,30
Katılmıyorum	%	61,1	25,0	13,9	100,0	
Katılmıyorum	n	25	12	7	44	
Katılmıyorum	%	56,8	27,3	15,9	100,0	
Kararsızım	n	66	23	14	103	
Kararsızım	%	64,1	22,3	13,6	100,0	
Katılıyorum	n	66	41	35	142	
Katılıyorum	%	46,5	28,9	24,6	100,0	
Kesinlikle	n	35	18	12	65	
Katılıyorum	%	53,8	27,7	18,5	100,0	
Görüş 16. Kentsel dönüşüm kent içi ulaşımı geliştirir						
Kesinlikle	n	6	3	4	13	Chi-Square (χ^2)=5,48 P Value = <0,70
Katılmıyorum	%	46,2	23,1	30,8	100,0	
Katılmıyorum	n	11	8	2	21	
Katılmıyorum	%	52,4	38,1	9,5	100,0	
Kararsızım	n	36	19	10	65	
Kararsızım	%	55,4	29,2	15,4	100,0	
Katılıyorum	n	94	45	38	177	
Katılıyorum	%	53,1	25,4	21,5	100,0	
Kesinlikle	n	67	28	19	114	
Katılıyorum	%	58,8	24,6	16,7	100,0	
Görüş 17. Kentsel dönüşüm güvenlik, hırsızlık sorunlarını çözer						
Kesinlikle	n	75	16	11	102	Chi-Square (χ^2)= 29,86 P Value = <0,01*
Katılmıyorum	%	73,5	15,7	10,8	100,0	
Katılmıyorum	n	19	15	5	39	
Katılmıyorum	%	48,7	38,5	12,8	100,0	
Kararsızım	n	35	28	28	91	
Kararsızım	%	38,5	30,8	30,8	100,0	
Katılıyorum	n	57	29	19	105	
Katılıyorum	%	54,3	27,6	18,1	100,0	
Kesinlikle	n	28	15	10	53	
Katılıyorum	%	52,8	28,3	18,9	100,0	
Görüş 18. Kentsel dönüşüm komşuluk ilişkilerine zarar verir						
Kesinlikle	n	22	15	7	44	Chi-Square (χ^2)= 22,04 P Value = <0,01*
Katılmıyorum	%	50,0	34,1	15,9	100,0	
Katılmıyorum	n	28	18	14	60	
Katılmıyorum	%	46,7	30,0	23,3	100,0	
Kararsızım	n	38	26	18	82	
Kararsızım	%	46,3	31,7	22,0	100,0	
Katılıyorum	n	29	21	16	66	
Katılıyorum	%	43,9	31,8	24,2	100,0	
Kesinlikle	n	97	23	18	138	
Katılıyorum	%	70,3	16,7	13,0	100,0	

*0,05 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlıdır.

Çizelge 4.16'nın devamı

		Gelir Durumu			Toplam	
		1000-3000	3001-5000	5001 ve üstü		
Görüş 19. Kentsel dönüşüm yaşam giderlerimi arttırır						
Kesinlikle Katılmıyorum	n	2	5	2	9	Chi-Square (χ^2)= 42,12 P Value = <0,01*
	%	22,2	55,6	22,2	100,0	
Katılmıyorum	n	9	15	4	28	
	%	32,1	53,6	14,3	100,0	
Kararsızım	n	32	18	21	71	
	%	45,1	25,4	29,6	100,0	
Katılıyorum	n	47	32	25	104	
	%	45,2	30,8	24,0	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	n	124	33	21	178	
	%	69,7	18,5	11,8	100,0	
Görüş 20. Kentsel dönüşüm geleneksel mahalle yapısını bozar						
Kesinlikle Katılmıyorum	n	10	5	3	18	Chi-Square (χ^2)= 35,45 P Value = <0,01*
	%	55,6	27,8	16,7	100,0	
Katılmıyorum	n	31	9	12	52	
	%	59,6	17,3	23,1	100,0	
Kararsızım	n	18	26	19	63	
	%	28,6	41,3	30,2	100,0	
Katılıyorum	n	35	22	20	77	
	%	45,5	28,6	26,0	100,0	
Kesinlikle Katılıyorum	n	120	41	19	180	
	%	66,7	22,8	10,6	100,0	

*0,05 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlıdır.

5. TARTIŞMA

Antalya Kepez ilçesinde yaşayan bölge halkının sosyo-ekonomik durumu, açık ve yeşil alan kullanım alışkanlıkları, yaşam alanlarına ilişkin memnuniyetleri ve kentsel dönüşüme ilişkin görüşlerinin ortaya koyulmasını amaçlayan anket çalışmasından elde edilen veriler aşağıda özetlenmiştir:

- Bölge halkının çoğunluğu Antalya'ya göçle gelen ve uzun yıllardır Antalya Kepez ilçesinde yaşayan ve yaşam alanlarından memnun bireylerdir.
- Ankete katılanların %50,3'ü Kepez'den başka bir yere taşınmayı düşünmediklerini belirtmişlerdir. Bunun en önemli nedenleri; Kepez'de mülkiyet sahibi olmaları, Kepez'i sevmeye ve burada yaşam koşullarının ucuz olmasıdır.
- Planlanan kentsel dönüşüm projelerinde orta ve üst gelir grubuna yönelik yüksek katlı, lüks konutların inşa edildiği görülmektedir. Bu durum güvenli ve sağlıklı konut gereksinimi duyan alt gelir grubunun uzun vadede borçlanmalarına, yaşam koşullarının değişmesi nedeniyle bulundukları alanları terk etmeleriyle sonuçlanabilecektir. Bramley et al. (2009), yüksek katlı yapıların bulunduğu alanların insanlara daha az sosyalleşme imkânı sağladığını, az katlı bahçeli yapıların ise toplumsal etkileşime daha çok katkı sağladığını ifade etmiştir.
- İnşaat sektörü ülkemiz ekonomisinin lokomotifi olarak bilinmektedir. Anket çalışmasında katılımcıların %74,3'ü, kentsel dönüşümün inşaat/emlak sektörünün yararına olduğunu düşünmektedir. Bunun nedeni, inşa edilen projelerin rant oluşturmaları olarak gösterilebilir. Bayraktar ve Bayraktar (2019), ekonomik kaygı ve inşaat/emlak piyasası dinamikleri göz önüne alınarak gerçekleştirilen uygulamaların sürdürülebilirliğinin olmadığı hatta ekonomik, toplumsal ve çevresel problemlere zemin oluşturduğunu ifade etmiştir.
- Antalya Kepez ilçesinde gerçekleştirilen anket çalışmasında katılımcıların %90,7'si kentsel dönüşüm projelerinde kentin bütünlüğüne uyulması gerektiğini belirtmiştir. Dolayısıyla Kepez ilçesinde uygulanan kentsel dönüşüm projelerinin, diğer projelerden ayrılması kent kimliğini vurgulayan, kent bütünlüğüne uygun çalışmaların yapılması ile mümkündür. Demirsoy (2006), kentsel dönüşüm projelerinin başarıya ulaşmasında kent kimliğinin önemini vurgulamıştır. Özellikle küreselleşmeyle birlikte kültürel ve kimlikten yoksun, fiziki çevreyi tek tipleşmeye götüren, sosyal yapıları göz ardı eden kentsel mekanlar üretildiğini belirtmiştir. Bu nedenle kentsel dönüşüm projelerinin özgünlüğünün; mekânın doğal ve kültürel özelliklerinin tespiti, tarihsel süreç içerisinde biriktirdikleri ile şekillenen, kendine ait bir kimlik ve kültürel yapılanma ile mümkün olduğu belirtilmiştir.
- Ankete katılanların %52,3'ü kentsel dönüşümün komşuluk ilişkilerine zarar vereceği görüşündedir. Bununla birlikte %40,5'i kentsel dönüşümün hırsızlık problemlerini çözdüğünü ve güvenliğini sağladığını belirtmiştir. Gür ve Dostoglu (2016) çalışmasında, komşuluk ilişkileri ve güvenlik algısının, değişen fiziksel çevreyle de bağlantılı olarak, birbiriyle ilişkili olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca Bursa Doğanbey kentsel dönüşüm öncesinde komşularıyla her gün görüştüğünü belirten katılımcıların kentsel dönüşüm sonrasında oranı yaklaşık

olarak %80'den %5'e düşmüştür. Katılımcı anketlerinde kentsel dönüşüm sonrasında yaşam tatmini, yaşam biçimine uygunluk, aidiyet durumunun önemli oranda azaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Aynı zamanda katılımcılar güvenlik, komşuluk ilişkileri ve bağlılığın azaldığını belirtmişlerdir.

- Katılımcıların %74,6'sı kentsel dönüşümün kent içi ulaşımı geliştirdiğini belirtmiştir. Gür ve Dostoğlu (2016), katılımcı anketlerinde benzer bir sonuca ulaşarak, kentsel dönüşüm öncesine göre erişilebilirlik ve ulaşımın geliştiğini ancak alandaki nüfus artışının trafik yoğunluğunu arttırdığını belirtmiştir.
- Antalya Kepez ilçesinde gerçekleştirilen anket çalışmasında kentsel dönüşüm sürecinden etkilenen katılımcılar ile karşılaşılmış ve halk yaşadıkları problemleri ifade etmiştir. Özellikle kira yardımlarının kesintiye uğradığı, mevcut konutlarından daha küçük dairelerin verildiğini dolayısıyla bu durumun projeden memnuniyet düzeylerini azalttığını belirtmişlerdir. Gümüşboğa (2009) da çalışmasında benzer bir sonuca ulaşmıştır. Ankara Altındağ ilçesi Aktaş Mahallesi'ndeki evleri yıkılan ve proje kapsamında yapılmış olan binalarda yaşayan arsa sahipleri ile anket çalışması gerçekleştirmiştir. Çalışma sonucunda, katılımcıların büyük bir çoğunluğu, gecekonduya göre sahip oldukları yeni konuttan, altyapı hizmetlerinin iyileştirilmesinden memnundur. Ancak, konutların yapımında kullanılan malzeme kalitesi, fiziksel donatı ve kültürel tesislerin ve çevre düzenlemelerinin eksikliğini belirtmişlerdir. Ayrıca ekonomik açıdan yoksulluk sınırında olan hak sahiplerinin (%96'sı) uzun vadelerde borçlandırılmaları ve proje süresinde maddi yardım almamaları projeden memnuniyet düzeylerini ve dönüşüm sonrası sahip olunan konuta dair ekonomik açıdan kazançlı çıkma düşüncelerini etkilemiştir.
- Anket sonuçlarına göre katılımcıların %42,6'sı yaşadıkları yer için kentsel dönüşüm projelerini gerekli bulmamıştır. Dikkat çeken bu sonucun nedeni kentsel dönüşüm uygulamaları sonucunda arazi ve konut fiyatlarının yükselmesi, yaşam giderlerinin artması, açık ve yeşil alanların azalması ve komşuluk ilişkilerinin bozulması olarak gösterilebilir. Aynı zamanda çalışma alanı olarak seçilen mahallelerdeki konutların teslim sürecinin gecikmesi, ülkemizde önceki yıllarda uygulanan kentsel dönüşüm proje örnekleri katılımcıların bu ifadeye olumsuz bakma nedeni olarak da gösterilebilir. Cesur (2017) çalışmasında farklı bir sonuca ulaşmıştır. Katılımcıların %65'i yaşadıkları alanda açık ve yeşil alanların, sosyal donatıların yetersizliği, altyapıda yaşanan sorunlar nedeniyle kentsel dönüşümü talep etmektedir. Bununla birlikte ankete katılanların %35'i kentsel dönüşümü talep etmemektedir. Bunun nedeni komşuluk ilişkilerinin azalması, proje sonrasında yaşam koşullarının değişimi, arsa ve konutların değerinden düşük teslimleri olarak belirtilmiştir. Önaç (2017) benzer çalışmayı İzmir Bayraklı ilçesinde yapmıştır. Ortaya çıkan sonuçta, katılımcıların %67,4'ünün kentsel dönüşümü destekledikleri ancak mahalle yapılarının bozulacağı, yaşam giderlerinin artacağı ve komşuluk ilişkilerinin bozulacağı endişelerini taşıdığı sonucuna ulaşmıştır.
- Bölgede yaşayanlar genel olarak piknik alanları, mahale parkları, çocuk oyun alanları gibi açık ve yeşil alanları sıklıkla kullanmaktadırlar. Ancak mevcut durumda bu alanların yetersiz ve bakımsız olduğu ve güvenlik sorunu olduğunu düşünmektedirler. Önaç (2017)'in çalışmasında da katılımcılar, mahallelerindeki

açık ve yeşil alanların yetersiz-bakımsız olması, güvensiz, kalabalık ve ücretli olması sebebiyle bu alanları kullanımlarının kısıtlandığını belirtmişlerdir. Cesur (2017), kentsel dönüşüm projelerinde, çevre düzenlemeleri ve açık ve yeşil alanların yetersiz kalmasının konut sahiplerinin memnuniyet düzeylerini etkilediğini belirtmiştir. Çetinkaya (2013), çalışmasında katılımcıların %68,5'i kentsel dönüşüm sonucunda yaşadıkları mahalledeki çevre düzenlemesinden memnun olmadıklarını ifade etmişlerdir. Bu memnuniyetsizliğin en önemli nedenleri; sosyal ve kültürel faaliyetlerin eksikliği, çevre düzenlemesinin yetersizliği ve açık ve yeşil alanların eksikliği olarak belirtilmiştir.

- Mevcut alanlarda kentsel dönüşüm ilan edildikten sonra çevredeki boş arsaların imara açıldığı, tarım arazilerinin ve orman alanlarının bu durumdan etkileneceği görülmektedir. Yazgı (2013), Adana ölçeğinde yürütülen İsmetpaşa-Barış ve Başak Mahalleleri kentsel dönüşüm projelerinin, açık yeşil alan miktarını önemli derecede etkilediğini belirtmiştir. İsmetpaşa-Barış Mahallesi'nde yeşil alan miktarı yaklaşık 1/3 oranında azaldığını, bunun nedeninin tarım alanının konut üretimi için yapı parseline dönüştürülmesi olduğunu ifade etmiştir. Başak Mahallesi'nde ise bunun aksinin yaşandığı dönüşüm sonrası yeşil alan miktarının arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Mansuroğlu ve Ark. (2019b) çalışmasında Kepez ve Santral Mahalleleri kentsel dönüşüm projesiyle, alanın rant değerinin artması ve yeni arazi ihtiyacının oluşması sonucunda, kuzeydeki orman alanının yapılaşma tehlikesine dikkat çekmişlerdir. Yıllar içerisinde çekilen hava fotoğraflarıyla alanın kuzeyinde yer alan orman alanının, zaman içerisinde (yeni yolların açılması, yapılaşma vb. nedenlerle) küçüldüğü görülmüştür. Çalışma alanının kuzeyinde bulunan orman alanı uzantısı, önce kamu kuruluş ve konut alanı olarak planlanmış, daha sonra 13.02.2006 tarihli alana ilişkin 1/5000 ölçekli nazım imar planında alan 'hafif raylı sistem depolama ve bakım onarım ünitesi' ve 'dönüşüm alanı' olarak yeniden planlanarak inşa edilmiştir. Bu durumda alan, kentsel dönüşüm alanına ulaşım sistemi kurmak için de etkilenecektir. Benzer şekilde, proje alanı batısında yer alan ve Orman Bakanlığı'ndan Milli Eğitim Bakanlığı'na tahsisi edilen alan 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planı'nda 'Eğitim Kompleksi Alanı' olarak planlanmış olup, 12.06.2012 tarihinde alanın plan tadilatı gerçekleştirilmiştir. Ayrıca alanın kuzeyinde, Eskişehir–Antalya hızlı tren hattı ile hatta ait yük ve yolcu istasyonunun yapılması planlanmaktadır. Bu planın uygulanması halinde, orman biyotopu yapılaşma tehlikesiyle karşı karşıya kalacaktır.
- Bir binanın riskli sayılabilmesi için gerekli kriterlerden biri de 1999 yılından önce inşa edilmiş olmasıdır. Yapılan anket çalışmasına göre katılımcıların %37,2'si 'Riskli' olarak adlandırabileceğimiz yapılarda yaşamaktadır. Olası bir doğal afette istenmeyen sonuçlarla karşılaşmamamız için ilgili kurumların en kısa sürede yapıların sağlamlığını tespit etmesi gerekli önemleri alınmaları gerekmektedir.
- Her yapı inşaat tekniği açısından farklıdır, dolayısıyla sağlam yapıların yıkılması kaynak israfına yol açmaktadır. International Council for Research and Innovation in Building and Construction (CIB) tarafından 2002 yılında yayınlanan rapora göre; Yapı endüstrisi, toplam temiz suyun 6'da 1'ini tüketmekte, dünya genelindeki toplam enerji tüketimin %30-40'ından sorumlu, toplam atık oluşumunun %30'unu oluşturmakta, toplam sera gazı emisyonlarının

da %20-30'undan sorumludur (Işıkcevhahir 2017). Aynı zamanda su kullanımının yaklaşık %12'si, atıkların %65'i ve elektrik tüketiminin de %71'inden sorumludurlar (Anonim 9). Bu durum küresel iklim değişikliğinin yaşandığı günümüzde, kaynaklarımızın kullanımında çok dikkatli olmamız gerektiğini göstermektedir.

6. SONUÇLAR

Kentsel dönüşüm projeleri doğal afetlere karşı daha dayanıklı, fen ve sanat kurallarına uygun yapıların oluşturulmasıyla, yaşam kalitesi ve konforunun iyileştirilmesi, açık ve yeşil alanların artırılması, alt yapı sisteminin yenilenmesi, plansız yapılaşmanın yerini daha planlı kentsel gelişim sağlanması, ulaşım ağının yeniden düzenlenmesi, şehir merkezine ulaşımı kolaylaştırması yönüyle insanlara güvenli ve sağlıklı yaşam olanağı sunmaktadır.

Kentsel dönüşümün tarihsel sürecine bakıldığında İkinci Dünya savaşı bu kavramın ortaya çıkışında önemli bir faktördür. Yıkılan şehirler en başta barınma sorununun ortaya çıkmasına neden olmuş ve hızla yeni şehirler inşa edilmeye başlanmıştır. Zaman içerisinde kentsel dönüşüm kavramı, eski kentlerin yıkılarak yeniden oluşturulmasıyla alandaki mevcut halkın yerlerinden edilmesine neden olarak, dönüştürülen alanlara üst gelir düzeyine sahip insanların yerleşmesiyle sonuçlanmıştır. Soylulaştırma olarak adlandırılan bu durum toplumsal açıdan da birçok problemi beraberinde getirmiştir.

Dünyadaki kentsel dönüşüm projeleri incelendiğinde, her ülkenin ve şehrin kendine özgü problemlerinin olduğu görülmektedir. Lübnan'da uygulanan kentsel dönüşüm projesinde amaç savaş sonrası yıkılan kenti yeniden ayağa kaldırmak olurken, Rio örneğinde ise fiziksel ve toplumsal bozulmanın durdurulması hedeflenmiştir. Uygulanan projelerde bu problemlerin önlenmesi ya da ortadan kaldırılması için alana özgü amaç ve yöntemler belirlenmiş, halk, kamu ve özel sektör ortaklığı kurulmuş, finansal kaynaklar sağlanmaya çalışılmıştır. Sosyal ve kültürel aktiviteler için açık ve yeşil alanlar, kamusal mekanlar oluşturulmuştur. Ayrıca projelerde çevre sorunları dikkate alınarak, yaşam kalitesi yüksek, sürdürülebilir kentler oluşturmak ve projelerden uzun vadede yarar sağlamak hedeflenmiştir.

Ülkemizde kentsel dönüşüm çoğunlukla, şehir merkezlerinde kalan konutların zamanla kentsel çöküntü alanları haline gelmesi, arazinin değerinin artmasıyla buradaki yapıların, yeniden dönüştürülmesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Kentsel dönüşüm projelerinde ekonomik boyutun ön planda olduğu, farklı şehirlerde benzer projelerin uygulandığı, çoğunlukla soylulaşmanın ortaya çıktığı görülmektedir. Özellikle inşa edilen yüksek katlı yapılar, toplumun yaşam tarzını değiştirerek, mahalle kültürünün kaybolmasına, sosyal ilişkilerin azalmasına dolayısıyla yaşadıkları alandan, doğadan, toplumdan uzaklaşmış bireylerin oluşmasına neden olmaktadır. Sulukule, Bursa Doğanbey, Kuzey Ankara gibi kentsel dönüşüm proje örnekleri bu konuda ders çıkarmamız gereken projelerdendir. Özellikle Sulukule kentsel dönüşüm projesinde sosyal boyutun gözardı edilmesi soylulaşmaya sebebiyet vermiş, kapalı site oluşturularak geleneksel mahalle dokusu bozulmuş, tek tip yapılarla var olan kimlik kaybolmuştur. Ortaya çıkan bu problemler Sulukule'nin hafızalarda acı bir şekilde kalmasına neden olmuş ve yıllarca gündemde kalarak pek çok eleştirinin hedefi olmuştur. Cansever (2014), şehirlerimizin yıkılarak yapılan pahalı, çok katlı apartmanların yerleşme, yaşama düzeni ve mimaride kültürel devamlılığı yok etmenin yanında kaynak israfına yol açtığını belirtmiştir. Ayrıca hiçbir gecekondunun, yaptığımız apartmanlar kadar kentlerimizi çirkinleştirmedini de vurgulamıştır.

Antalya, sahip olduğu ekolojik özellikleri yanı sıra tarihi ve kültürel birikimlerinin bir sonucu olarak ülkemizin en kıymetli şehirlerinden biri olmuştur. Kıyıdan yükselen falezler, denize ulaşan şelaleler, kızılçam ormanları, antik dönem kalıntıları ve sahip olduğu eşsiz peyzaj değerleri Antalya'nın kent kimliğini oluşturmaktadır. Ancak yıllar içerisinde öngörülen/planlanandan çok daha hızlı bir kentleşmenin yaşanması, turizm sektöründeki gelişmeler, arazi kullanımını, sosyo-ekonomik ve kültürel değişimi de beraberinde getirmiştir. Özellikle yapılaşmaya açılan ormanlar, tarım alanları ne yazık ki geri dönüşümsüz olarak kaybolmuştur ve kaybolmaya da devam etmektedir. Bu durum son dönemde Kepez ilçesinde hız kazanmıştır. Kepez ilçesi doğal ve kültürel peyzaj değerleri bakımından oldukça zengindir. Yoğun bir orman dokusuna sahip olmasıyla birlikte, Antalya Büyükşehir sınırları içerisindeki en yüksek 2/B arazileri Kepez ilçesinde bulunmaktadır. Aynı zamanda yeraltı su kaynaklarını besleyen Düdenler de bu alanda bulunmaktadır. Bu bakımdan Kepez ilçesinin doğal ve kültürel peyzaj varlığının plansız kentleşmeden korunması, kent kimliği ve kentin sürdürülebilirliği açısından oldukça önemlidir.

Yapılan anket çalışmasında, katılımcıların sosyo-ekonomik durumu ile “Yaşanılan yerin geçmişten günümüze durumu” ve “Kentsel dönüşüme ilişkin görüşler” başlığı altındaki ifadeler karşılaştırılmış, dikkat çeken veriler yorumlanmıştır. Elde edilen önemli veriler aşağıda özetlenmiştir:

- Cinsiyet durumuna bakıldığında kadınların yaşadıkları mekandaki olumlu ve olumsuz değişimi gözlemlmeleri erkeklere oranla daha yüksektir. Zaman içerisinde çok katlı yapıların, beton zeminlerin ve nüfusun arttığı, güvenliğin azaldığı, komşuluk ilişkilerinin bozulduğu görüşünde olan katılımcılar aynı zamanda kentsel dönüşümle, arazi ve konut fiyatlarının yükseleceği, mahalle sakinlerine yeni ekonomik fırsatlar sağlayacağı, çevre sorunlarına çözüm üreteceğini de belirtmektedirler.
- Yaş durumu incelendiğinde 25-34 ve 35-44 yaş grubunun katılım düzeyi diğer gruplara oranla daha yüksektir. Yaşanılan yerin geçmişten günümüze durumu incelendiğinde katılımcılar; açık ve yeşil alanların, doğal alanların, tarım alanlarının azaldığını, çok katlı yapıların, beton zeminlerin, nüfusun, yapılaşmanın arttığı belirtmişlerdir. Bununla birlikte kentsel dönüşümle açık ve yeşil alanların azalacağı, yaşam giderlerinin artacağı, geleneksel mahalle yapısının bozulacağını da ifade etmişlerdir.
- Eğitim durumuna bakıldığında ilkokul ve lise mezunları diğer gruplara oranla daha yüksek katılım göstermişlerdir. Zaman içerisinde çok katlı yapıların, beton zeminlerin, nüfusun, trafiğin arttığı, güvenliğin azaldığı, komşuluk ilişkilerinin bozulduğunu aynı zamanda altyapının geliştiği, belediye hizmetlerinin iyileştiği ve sosyal ve kültürel imkanların arttığını belirtmişlerdir. Bununla birlikte kentsel dönüşümle açık ve yeşil alanların azalacağı, arazi ve konut fiyatlarının yükseleceği, komşuluk ilişkilerinin zarar göreceği ve yaşam giderlerini arttıracığını da belirtmişlerdir.
- Gelir durumuna göre ifadelere verilen yanıtlar incelendiğinde 1000-3000 tl gelire sahip bireylerin çoğunluğu oluşturduğu görülmektedir. Zaman içerisinde nüfusun arttığı, komşuluk ilişkilerinin bozulduğu ve bahçeli evlerin azaldığını aynı zamanda

altyapının geliştiğı, belediye hizmetlerinin iyileştiğı ve yaşadıkları yerin sağlıklı ve yaşanabilir bir hale geldiğini belirtmişlerdir. Kentsel dönüşümün inşaat/emlak sektörünün yararına olduğunu, kentsel dönüşümle arazi ve konut fiyatlarının yükseleceğı, açık ve yeşil alanların azalacağı, komşuluk ilişkilerinin zarar göreceğı, geleneksel mahalle yapısının bozulacağını da ifade etmişlerdir.

Anket sonuçlarına dayanarak, bölgede yaşayanların %73'ü orta yaşın altında, %73,1'i lise ve altı öğrenime ve %54,8'i düşük gelire sahip (1000-3000 tl) olduğundan katılımcıların nüfusu genç-yetişkin, eğitim ve gelir düzeyi düşük denilebilir. Ancak bu eğitim ve gelir düzeyi düşük, genç-orta yaş grubunun kentsel dönüşüm olumlu yaklaşımı beklenenden daha düşük orandadır. Katılımcılar yaşadıkları alana ilişkin verdikleri yanıtlarda zaman içerisinde doğal ve kültürel anlamda bozulmaların yaşandığını ve yaşamaya devam ettiğini belirtmişlerdir. Aynı zamanda bu problemlere kentsel dönüşüm projelerinin çözüm olamayacağı aksine bu durumun devam edebileceğı görüşündedirler. Özellikle, yaşam alanlarında zaman içinde komşuluk ilişkilerinin bozulduğunu, yapılaşmanın arttığını, açık ve yeşil alanların azaldığını, kentsel dönüşüm sonrasında da bu durumun devam edebileceğini belirtmişlerdir.

Antalya Kepez ilçesinde 6306 sayılı kanun çerçevesinde uygulanan Kepez ve Santral Mahalleleri Kentsel Dönüşüm Projesi, Gülveren Mahallesi Kentsel Dönüşüm Projesi ve Güneş Mahallesi Kentsel Dönüşüm Projesi çalışma kapsamında irdelenmiş, öneriler geliştirilmiştir. Elde edilen veriler sonucunda:

- 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun kapsamında Antalya kent merkezinde “riskli alan” ilan edilerek kentsel dönüşüm projesi uygulanan ilk bölge Kepez ilçesindeki Kepez ve Santral Mahalleleri'dir. Ardından Gülveren Mahallesi ve Güneş Mahallesi gelmektedir. Antalya'da yeni başlayan bu süreç doğru şekilde planlanıp uygulandığında diğer çalışmalara da örnek olacağı düşünülmektedir.
- Antalya, sahip olduğu doğal, kültürel ve tarihi varlığıyla Turizm Kenti kimliği ile ön plana çıkmaktadır. Bu nedenle kentsel dönüşüm projelerinde bu kimliği ön plana çıkaran kente özgü planlama ve tasarım çalışmaları yapılmalıdır.
- Riskli alan olarak ilan edilen mahalleler, çoğunlukla az katlı bahçeli, olası doğal afetlere karşı dayanıksız, eski yapılardan oluşmaktadır. Geleneksel yerleşim dokusuna sahip alanlarda yıllar içerisinde yeşil alanlar ve yapılar organik bir bağ oluşturmuştur. Ancak uygulanacak/uygulanmakta olan projelerin, yoğun nüfusu barındıran yüksek katlı, kapalı konut sitesi olarak planlandığı, kent kimliğinden uzak, kent silüetini bozan tek tip konut dokusunun oluşturduğu görülmektedir. Bu yüzden projelerde az katlı, bahçeli ev çözümü sunulmalı, insan ölçeğı esas alınmalıdır. Ayrıca kentsel yeşil alan sistemleri oluşturularak, kuzey-güney koridorları geliştirilmelidir.
- Proje alanında yaşayanlara mevcut konutundan daha niteliksiz konut verilmemeli, yeni yapılar haksız borçlandırma nedeni yapılmamalıdır. Proje başlangıcından sonuna kadar kesintisiz kira, geçici konut imkanı sağlanmalıdır.

- Katılımcıların eğitim ve gelir düzeyi düşüktür. Bu nedenle kentsel dönüşüm projeleriyle bölge halkına ekonomik fırsatlar sağlanmalı, sosyal ve kültürel imkanlarla eğitim düzeyinin yükseltilmesi hedeflenmelidir.
- Katılımcılar kentsel dönüşüm projeleri uygulandıktan sonra yaşam koşullarının değişmesi, arazi ve kira fiyatlarının artmasından endişe etmektedirler. Özellikle kentsel dönüşüm projelerinin ana hedeflerinden biri “yerinde dönüşüm” sağlamaktır bu yüzden bölge halkını proje uygulandıktan sonra bölgede tutmak için gerek mekansal gerek sosyal çözümler üretilmesi gerekmektedir.
- Kentsel dönüşüm projelerinde planlama esasları, kamu yararı, şehircilik ilkeleri gözetilmelidir.
- Proje süreci tamamıyla şeffaf olmalı, projeden etkilenen kullanıcılar süreç boyunca bilgilendirilmelidirler. Ayrıca kentsel dönüşüm projelerinin en başından son aşamasına kadar sivil toplum kuruluşları, meslek odaları, üniversitelerin görüş ve önerileri alınmalıdır.
- Kentsel dönüşüm ilan edilen alanlar kentin cazibe noktaları haline gelerek çevre alanların imara açılmasına neden olduğu görülmektedir. Bu durumda yasal-yönetmelik kararlarla yakın çevredeki boş arazilerin, tarım, orman alanlarının imara açılmasının önüne geçilmelidir.
- 6306 sayılı Kanunun “Uygulanmayacak Mevzuat” başlıklı 9. maddesiyle, orman, mera, kıyı kanunu olsun her alanda riskli yapı ve riskli alan ilanı mümkün hale gelmektedir. Bu durum ülkemizin doğal ve kültürel peyzaj varlığının sürdürülebilirliği açısından endişe oluşturmaktadır. Dolayısıyla kentsel dönüşümü konu alan parçacıl düzenlemeler tek bir yasa bütünlüğünde toplanmalı, kanunların içeriğindeki eksiklikler giderilmeli, ilke, hedef ve çerçevesi net olarak ortaya koyulmalıdır.
- Kepez ve Santral Mahalleleri proje alanı ‘Mutlak Koruma Alanı’ ve ‘1. Derece Su Kaynakları Alanı’ sınırları içerisindedir. Bu alandaki arazilerin yapılaşması, su kaynaklarına zarar verme ihtimalini ortaya çıkarmaktadır. Ülkemiz su azlığı çeken bir ülke konumundadır. Bu yüzden mevcut kaynaklarımızın korunarak kullanılması, küresel iklim değişikliğinin de etkisiyle gelecekte su problemi yaşamamamız açısından oldukça önemlidir. Ayrıca su geçirimi açısından önemli bir peyzajın varlığı bu alanların korunmasını ve yapılaşmanın sınırlı bir düzeyde tutularak tampon bölgelerin oluşturulmasını gerekli kılmaktadır. Bu sayede yüzey sularının yeraltına inmesi sağlanarak, su kaynaklarının beslenmesine katkı sağlanabilir.
- Kentsel açık ve yeşil alanlar, halkın kentsel dönüşümden memnuniyet düzeyinin yükseltilmesinde önemli bir rol oynamaktadırlar. Bu yüzden uygulanacak kentsel dönüşüm projelerinin açık ve yeşil alanları nicelik ve nitelik yönünden daha kaliteli bir hale getirmesi beklenmektedir.
- Kentsel dönüşüm projelerinde kaynak israfının önüne geçilmesi için fiziksel yapının yıkımdan ziyade onarılması gündeme gelmelidir. Bu durumda yapı güçlendirilerek; yıkım masrafları, yıkım sonrası ortaya çıkan harfiyat toprağı, inşaat atıkları gibi çevresel problemler engellenerek kaynak israfının önüne geçilebilir.
- Kentsel dönüşüm ilan edilmeden önce peyzaj planlama çalışmaları ile birlikte bölgenin bitki envanterleri hazırlanmalıdır.

- İnsanların güven içerisinde yaşayabilecekleri fiziki çevre inşa edilirken, doğal ve yapay unsurlar bütünlük oluşturulmalı, biyotoplar arasında etkileşim ve ekosistemler arasında iletişim kurulabilmeli, bitki ve hayvan türlerinin zarar görmeden yaşamlarını sürdürülebilmesi sağlanmalıdır (Mansuroğlu ve Ark. 2019b).
- Özellikle projelerde doğal bitki türlerinin seçilmesiyle sulama, gübreleme, budama gibi peyzaj bakım masraflarının önüne geçilebilir.
- Kentsel dönüşüm sürecinde alana ilişkin doğal verilerin değerlendirilmesine önem verilmelidir. Alanda bulunan mevcut bitkiler, korunacak türler belirlenmeli ve gerekli önlemler alınarak, yeşil dokunun devamlılığı sağlanmalıdır. Bununla birlikte doğal ve kültürel peyzajın bozulduğu alanlar onarılmalı, korunmalı ve geliştirilmelidir.

Sonuç olarak kentsel dönüşümle yaşanabilir, sürdürülebilir kentler oluşturabilmek için kentin dinamikleri göz önüne alınmalı fiziksel, sosyal ve ekonomik, doğal ve kültürel, gereksinimler karşılanabilecek şekilde planlanmalıdır. Bu özellikler göz önüne alınarak kentlere özgü dönüşüm projelerinin oluşturulması gerekmektedir. Ayrıca kentleşme sınırlandırılmalı doğal ve kültürel peyzaj varlığına zarar verecek uygulamalardan kaçınılmalıdır. Kentsel dönüşüm projelerinde alana özgü amaç ve yöntem belirlenmeli, atık yönetiminden, alana uygun bitki seçimine, fiziksel yapıdan, sosyo-ekonomik yapıya kadar çok sayıda bileşen birlikte düşünülmelidir. Disiplinlerarası çalışmalarla peyzaj mimarları sürece en başında dahil edilmelidir. Bunun sonucunda kentsel dönüşüm projeleriyle; yaşam kalitesi yüksek, yaşanabilir, sürdürülebilir kentler oluşturmak mümkün olabilecektir.

7. KAYNAKLAR

- ABB, 2014. Antalya Büyükşehir Belediyesi. Kepez ve Santral Mahalleleri Kentsel Yenilenme Sürecinin Araştırılması ve Değerlendirilmesi. Analiz Raporu.
- ABB, 2015. Antalya Kepez ve Santral Mahalleleri Kentsel Dönüşüm Amaçlı 1/5000 Ölçekli Nazım İmar Planı Revizyonu Plan Açıklama Raporu.
- ABB, 2016. Antalya Büyükşehir Belediyesi. Kepez Hal Alanı Kuzeyi Kentsel Dönüşüm Projesi Gerekçe Raporu.
- ABB, 2017. Antalya Büyükşehir Belediyesi Kentsel Dönüşüm Şube Müdürlüğü.
- AFAD, 2018. Afete Dirençli Toplum Uygulama Örnekleri. <https://www.afad.gov.tr/> [Son Erişim Tarihi 12.03.2021].
- Akay, A., Akgün, F. K. 2014. Türkiye’de Planlamada Dönüşüm Süreci: Çevre ve Koruma mı? Kentleşme ve Yapılaşma mı? *Amme İdaresi Dergisi*, Cilt 47, Sayı 4, Aralık 2014, s.93-115.
- Akkar, Z. M. 2006. Kentsel Dönüşüm Üzerine Batı’daki Kavramlar, Tanımlar, Süreçler ve Türkiye. *Planlama* 2, 29-38.
- Anonim, 1999. Resmî Gazete 1999 tarih 23804 Sayılı İmar Yönetmeliği, Ankara. [Son Erişim Tarihi 15.03.2021].
- Anonim 1: <https://www.hurriyet.com.tr/> [Son Erişim Tarihi 12.04.2021].
- Anonim 2: <https://www.hurriyet.com.tr> [Son Erişim Tarihi 10.03.2021].
- Anonim 3: <https://www.emlakdream.com/> [Son Erişim Tarihi 10.03.2021].
- Anonim 4: <http://www.ugurkentseldonusum.com.tr/> [Son Erişim Tarihi 12.03.2021].
- Anonim 5: <https://sehirmedya.com> [Son Erişim Tarihi 12.03.2021].
- Anonim 6: <https://suryapiantalya.com.tr> [Son Erişim Tarihi 11.03.2021].
- Anonim 7: <https://www.kepez-bld.gov.tr> [Son Erişim Tarihi 14.03.2021].
- Anonim 8: <https://www.emlaksayfasi.com.tr> [Son Erişim Tarihi 12.03.2021].
- Anonim 9: <https://cedbik.org/tr/yesil-bina-7-pg> [Son Erişim Tarihi 12.04.2021].
- Ataöv, A., Osmay, S. 2007. Türkiye’de Kentsel Dönüşüme Yöntemsel Bir Yaklaşım. Ankara: METU, Sayı: 24:2, ss. 57-82.
- Atik, M., 2014. Kentsel Yaşam Kalitesi ve Kent Kimliği Bağlamında İstanbul’daki Yenileme Uygulamaları Üzerine Bir Değerlendirme; Sulukule Örneği. Yüksek Lisans Tezi (Basılmamış), Bahçeşehir Üniversitesi, İstanbul, 185 s.
- Balcı 2015. Sosyal Bilimlerde Araştırma, Yöntem, Teknik ve İlkeler (11. Baskı). Pegem Akademi Yorum, Basım, Yayın ve Matbaacılık Ltd. Şti Yayın Sertifika No:14749, 381 s. Ankara
- Bayraktar, D., Bayraktar, E. A. 2019. Antalya Kent Merkezinde Kentsel Dönüşüm Uygulamaları. Beykent Üniversitesi, *Fen ve Mühendislik Bilimleri Dergisi* Cilt Sayı:12/1

- Bramley, G., Dempsey, N., Power, S., Brown, C., Watkins, D., 2009. Social Sustainability And Urban Form: Evidence From Five British Cities. *Environment and Planning A* 2009, volume 41, pages 2125-2142
- Cameron, S. and Doling, J. 1994. 'Housing neighbourhoods and urban regeneration', *Urban Studies* (Routledge), 31(7), p. 1211.
- Cansever, T. 2010. Osmanlı Şehri, İstanbul. Timaş Yayınları.
- Cansever, T. 2014. Kubbeyi Yere Koymamak. Timaş Yayınları.
- Cesur, B. 2017. Kentsel Dönüşüm Uygulamalarının Peyzaj Mimarlığı Açısından Araştırılması; Isparta Örneği. Yüksek Lisans Tezi (Basılmamış), Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta, 160 s.
- Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Antalya İl Müdürlüğü, 2015. Kepez, Vakıf Zeytinliği ile ilgili raporu, Antalya.
- Çetinkaya, D. M. 2013. Kentsel Dönüşüm Alanlarında Sosyal Yaşam ve Kentsel Yeşil Alanlar Gereksiniminin Kayseri Yıldırım Beyazıt Mahallesi Örneğiyle İrdelenmesi. Yüksek Lisans Tezi (Basılmamış), Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta, 123 s.
- Daşkiran, F, Ak, D. 2015. 6306 Sayılı Kanun Kapsamında Kentsel Dönüşüm. *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 13 (3), 264-288.
- Demirsoy, M. S. 2006. Kentsel Dönüşüm Projelerinin Kent Kimliği Üzerindeki Etkisi. Yüksek Lisans Tezi (Basılmamış), Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul, 185 s.
- Dündar, Ö. 2006. Kentsel Dönüşüm Uygulamalarının Sonuçları Üzerine Kavramsal Bir Tartışma. Kentsel Dönüşüm Sempozyumu, TMMOB Şehir Plancıları Odası, Ankara.
- Erbey, D. E. 2004. Kentsel Koruma ve Yenileşmede Dönüşüm Projeleri-Eyüp Rehabilitasyon Projeleri, *Planlama Dergisi*, s.79
- Ergun, N. 2006. Gentrification Kuramlarının İstanbul'da Uygulanabilirliği, İstanbul'da Soylulaştırma, Eski Kentin Yeni Sahipleri. Ed: David Behar, Tolga İslam, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- Ertaş, M. 2011. "Kentsel Dönüşüm Çalışmalarında Sosyal Boyutun İncelenmesi Ankara ve Londra Örnekleri", *Selçuk Üniversitesi Teknik-Online Dergisi*, Cilt 10, Sayı 1.
- Erzene, Ş. I. 2013. Kentsel Dönüşüm ve Uygulanabilirliği ile Bir Yöntem Yaklaşımı. Doktora Tezi (Basılmamış), İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul, 172 s.
- Gür, M. ve Dostoğlu, N. 2016. Bursa Doğanbey Üzerinden Kentsel Dönüşümde Yaşam Kalitesinin Tartışılması. *MEGARON* 2016;11(1):89-105. DOI: 10.5505/MEGARON.2016.89410
- Gürler, E. 2003. Kentsel Yeniden Üretim Süreci Üzerine Karşılaştırmalı Çalışma: İstanbul Örneği, Kentsel Dönüşüm Sempozyumu Bildiriler Kitabı, Yıldız Teknik Üniversitesi Basım-Yayın Merkezi, İstanbul, 113-158.

- Gümüşboğa, B. 2009. Katılım Ekseninde Kentsel Dönüşüm: Altındağ Aktaş Mahallesi Örneği. Yüksek Lisans Tezi (Yayınlanmamış), Ankara Üniversitesi, Ankara, 132s.
- Google Earth, 2020. <https://www.google.com.tr/> [Son Erişim Tarihi 04.12.2020].
- İslam, T. 2009. Devlet Eksenli Soylulaşma ve Yerel Halk: Neslişah ve Hatice Sultan Mahalleleri (Sulukule) Örneği. Doktora Tezi (Basılmamış), Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul, 199 s.
- Işıkcevhahir, E. 2017. Kentsel Dönüşümde Sürdürülebilirlik Kavramı. Yüksek Lisans Tezi (Basılmamış), Haliç Üniversitesi, İstanbul, 108 s.
- Karadağ, D. 2008. Kentsel Dönüşüm. <https://v3.arkitera.com/> [Son Erişim Tarihi 14.03.2021].
- KBB, 2012. 2012-2014 Stratejik Plan. Kepez Belediye Başkanlığı Planlama Yayınları No: 10
- KBB, 2017. 2018-2019 Kepez Belediye Başkanlığı Stratejik Plan. Kepez Belediye Başkanlığı Stratejik Planlama Yayınları. Yayın No: 26
- KBB, 2021. <https://www.kepez-bld.gov.tr/> [Son Erişim Tarihi 25.05.2021].
- Keleş, R. 1980. Kent Bilim Terimleri Sözlüğü. TDK Yayınları, Ankara.
- Keleş, R. 1998. Kent Bilim Terimleri Sözlüğü, İmge Kitapevi Yayınları, Ankara.
- Keleş, R. 2017. Kentleşme Politikası. İmge Kitabevi Yayınları, 16. Baskı, Ankara.
- KHGM (Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü), 1993. Antalya İli Arazi Varlığı. Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Etüt ve Proje Dairesi Başkanlığı, Ankara.
- Kennedy M., Leonard M. 2001. Dealing With Neighborhood Change: A Primer On Gentrification And Policy Choices. A Discussion Paper Prepared For The Brookings Institution Center On Urban And Metropolitan Policy, US.
- Mansuroğlu, S., Karagüzel, O., Durugönül E., Erdoğan, R., Kınıklı, P., Saatçı, B. 2011. Antalya’da Kentsel Gelişimin Ekolojik ve Sosyolojik Açından Değerlendirilmesi ve Sürdürülebilirlik Kapsamında Öneriler Geliştirilmesi. Akdeniz Üniversitesi, Bilimsel Araştırma Projeleri Yönetim Birimi. Proje No:2008.01.0104.001, Antalya.
- Mansuroğlu S., Dağ V., Demir F. 2019a. The Effect of Urban Renewal Projects on Urban Identity in Turkey: Case of Istanbul and Antalya. 4th International Tourism Congress, October 16-19, 2019, Eskişehir, 66-73.
- Mansuroğlu S., Dağ V., Demir F. 2019b. Kentsel Dönüşümün Doğala Yakın Biyotoplar Üzerine Etkilerinin Antalya Kepez Santral Mahallesi örneğinde İrdelenmesi. I.International Ornamental Plants Congress, October 09-11, 2019, Bursa, 624-637.
- Okur, H. H. 2019. Kentsel Dönüşüm Çalışmalarında Uzlaşma Süreçlerinin Stratejik ve Bütüncül Bir Bakış Açısıyla İncelenmesi: Bayrampaşa Eski Cezaevi Alanı Örneği. Yüksek Lisans Tezi (Basılmamış), İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul, 189 s.

- Ortaçeşme V., Yildirim E., Manavoğlu E. 2005. "Kentsel Yeşil Alan Fonksiyonları Düzleminde Antalya Kenti Yeşil Alanlarına Bir Bakış", Antalya Yöresinin İnşaat Mühendisliği Sorunları Kongresi, Antalya.
- Önaç, A. K. 2017. Kentsel Dönüşüm Sürecinde Kentsel Peyzaj Değerleri Analizi: İzmir-Bayraklı Kentsel Dönüşüm Alanı Örneği. Doktora Tezi (Basılmamış), Ege Üniversitesi, İzmir, 204 s.
- Öner, Ş. 2007. Kentsel Yenileme Kapsamında Kentsel Dönüşüm Projelerinin İstanbul Küçükçekmece Kentsel Dönüşüm Projesi Örneğinde İrdelenmesi. Yüksek Lisans Tezi (Basılmamış), Zonguldak Karaelmas Üniversitesi, Bartın, 146 s.
- Önder, S. Polat, A.T. 2012. Kentsel Açık-Yeşil Alanların Kent Yaşamındaki Yeri ve Önemi. Kentsel Peyzaj Alanlarının Oluşumu ve Bakım Esasları Semineri, Konya.
- Öz, A. 2009. Kuzey Ankara Kentsel Dönüşüm Projesinin Peyzaj Mimarlığı Açısından İrdelenmesi. Yüksek Lisans Tezi (Basılmamış), Ankara Üniversitesi, Ankara, 127s.
- Özer, Y. E., Yönten, A. ve Yılmaz, F. 2013. Afet Riski Taşıyan Bölgelerdeki Kentsel Dönüşüm Uygulamalarında Sosyo Beşeri Faktörlerin İncelenmesi Üzerine Bir Çalışma: Uzundere Toki Dayanışma ve Yardımlaşma Derneği Örneği, 8. Kamu Yönetimi Sempozyumu, Hatay.
- Özdamar, K. 2003. Modern Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Kaan Kitapevi.
- Özden, P. P. 2016. Kentsel Yenileme, İmge Kitabevi Yayınları, Ankara.
- Polat, S, Dostoğlu, N. 2007. Kentsel Dönüşüm Kavramı Üzerine: Bursa’da Kükürtlü ve Mudanya Örnekleri. *Uludağ Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Dergisi*, Cilt 12 (1).
- Resmî Gazete, 2020. <https://www.resmigazete.gov.tr> [Son Erişim Tarihi 24.06.2021].
- Roberts, P. 2000. The Evolution, Definition And Purpose Of Urban Regeneration. Peter Roberts ve Hugh Sykes (der.) Urban Regeneration. London, Thousand Oaks, New Delhi: Sage Publications. 9-36.
- SOLIDERE, 2020. <https://www.solidere.com> [Son Erişim Tarihi 14.03.2021].
- Somersan, S., Schroeder, S. K., Çubukçu, S. U., 2011. Sulukule’nin Mütereddit Direnişçileri Mutenalaştırılmaya Karşı. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1 (1): 13-37.
- Şişman, A., Kibaroglu, D., 2009. Dünyada ve Türkiye’de Kentsel Dönüşüm Uygulamaları. TMMOB Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası 12. Türkiye Harita Bilimsel ve Teknik Kurultayı.
- Tadmori, 2006. Beyrut'ta İç Savaş Sonrası Yeniden İmar ve Planlama Dönemi: 1990'dan Günümüze. Mimarlık, 332. Kasım-Aralık 2006.
- Tekeli, İ. 2003. Kentleri Dönüşüm Mekânı Olarak Düşünmek. TMMOB Şehir Plancıları Odası Kentsel Dönüşüm Sempozyumu Bildiriler Kitabı (der. ÖZDEN, Pelin Pınar vd.), Yıldız Teknik Üniversitesi, 2003, İstanbul, s.2-7.
- TDK, 2020. Türk Dil Kurumu Sözlükleri. <https://sozluk.gov.tr> [Son Erişim Tarihi 14.03.2021].

- TUİK, 2021. <http://www.tuik.gov.tr/Start.do> [Son Erişim Tarihi 14.03.2021].
- Uzun, C. N. 2006. Yeni Yasal Düzenlemeler ve Kentsel Dönüşüme Etkileri. Planlama 2006/2 TMMBO Şehir Plancıları Odası, Kentsel Dönüşüm Sempozyumu, Planlama 2006/2: 49-52.
- UTTA (UTTA Planlama, Projelendirme ve Danışmanlık Ltd. Şti), 1996. Antalya Büyükşehir Belediyesi Nazım İmar Planı-1/5000 Araştırma-Açıklama Raporu. Ankara.
- Yaylı, H. 2012. Küreselleşmenin Kentler Üzerine Etkisi: “İstanbul Örneği”. *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 12 (24), 331-356.
- Yazgı, D. 2013. Kentsel Dönüşüm ve Yenileme Planlarının Peyzaj Mimarlığı İlkeleri Açısından İncelenmesi: Adana Örneği. Yüksek Lisans Tezi (Basılmamış), Çukurova Üniversitesi, Adana, 98 s.
- Yenice, M. S. 2014. Türkiye’nin Kentsel Dönüşüm Deneyiminin Tarihsel Analizi. *Balıkesir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, Cilt: 16, Sayı: 1.
- Yıldırım, A. E. 2006. Güncel Bir Kent Sorunu: Kentsel Dönüşüm. *Planlama Dergisi* 2006/1, TMMOB Şehir Plancıları Odası Yayını, Ankara 35:7-24.
- Yükseköğretim Kurumu Başkanlığı, 2021. <https://tez.yok.gov.tr> [Son Erişim Tarihi 16.05.2021].
- Yüksel, Ö. 2007. Kentsel Dönüşümün Fiziksel ve Sosyal Mekâna Etkisi: Kuzey Ankara Girişi Kentsel Dönüşüm Projesi. Yüksek Lisans Tezi (Basılmamış), Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 179 s.

8. EKLER

EK-1

ANKET FORMU

ANKET NO:

TARİH:

Antalya Kepez İlçesindeki Kentsel Dönüşüm Projelerinin İrdelenmesi ve Halkın Yaklaşımlarının Belirlenmesi

Sayın İlgili,

Bu araştırma Akdeniz Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalında yapılmakta olan "Antalya Kepez İlçesindeki Kentsel Dönüşüm Projelerinin İrdelenmesi ve Halkın Yaklaşımlarının Belirlenmesi" isimli yüksek lisans tez çalışmasında değerlendirilmek üzere yapılmaktadır. Soruların çoğu sizin yaklaşımlarınızla ilgili olup, doğru ya da yanlış cevap yoktur. Bu araştırmadaki cevaplar başka bir amaçla kullanılmayacaktır. Yardımlarınızdan dolayı teşekkür ederiz.

Prof. Dr. Sibel MANSUROĞLU

Peyzaj Mimarı Feyzanur DEMİR

Akdeniz Üniversitesi Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı

Tel:

feYZa-demir1@hotmail.com

1.BÖLÜM : YAŞANILAN YERE İLİŞKİN GÖRÜŞLER

1. Antalya'da yaşamaktan memnun musunuz?

() Evet () Hayır () Kararsızım

Hayır ise nedeni nedir?.....

2. Kepez'de yaşamaktan memnun musunuz?

() Evet () Hayır () Kararsızım

Hayır ise nedeni nedir?.....

3. Mahallenizde yaşamaktan memnun musunuz?

() Evet () Hayır () Kararsızım

Hayır ise nedeni nedir?.....

4. Yaşadığınız yerin geçmişini dikkate aldığınızda günümüzdeki durumu hakkında aşağıdaki görüşlere katılım düzeyinizi işaretleyiniz.

	Görüşler	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1	Sağlıklı ve yaşanabilir bir hale gelmiştir					
2	Çok katlı yapılar artmıştır					
3	Beton zeminler artmıştır					
4	Nüfus artmıştır					
5	Açık ve yeşil alanlar azalmıştır					
6	Doğal alanlar azalmıştır					
7	Güvenlik azalmıştır					
8	Yapılaşma artmıştır					
9	Tarım alanları azalmıştır					
10	Altyapı gelişmiştir					
11	Komşuluk ilişkileri bozulmuştur					
12	Belediye hizmetleri iyileşmiştir					
13	Sosyal ve kültürel imkanlar artmıştır					
14	Trafik sorunu artmıştır.					
15	Bahçeli evler azalmıştır					
16	Ulaşım, sağlık ve eğitim koşulları zorlaşmıştır					
17	Diğer.....yazınız					

5. Kepez’de yaşamamanın nedenini işaretleyiniz (Birden fazla seçim yapabilirsiniz).

- () Kepez’de doğdum () Kepez’de çalışıyorum () Yaşam koşullarını ucuz buluyorum
 () Evin mülkiyeti bana ait () Kepez’i seviyorum () Komşuluk ilişkilerini iyi buluyorum
 () Diğer.....

6. Yaşadığınız yerden başka bir yere taşınmayı düşünür müsünüz?

- () Evet () Hayır () Kararsızım

Evet ise nedeni.....nereye taşınmak isterdiniz?.....

Hayır ise nedeni?.....

2.BÖLÜM : AÇIK VE YEŞİL ALAN KULLANIM ALIŞKANLIKLARI**1. Açık ve yeşil alanlar sizin için ne ifade etmektedir?(Birden fazla seçim yapabilirsiniz)**

- () Piknik Alanları () Kent Ormanı () Hayvanat Bahçesi
 () Çocuk Oyun Alanları () Mahalle Parkları () Ev Bahçesi
 () Fikrim yok () Diğer.....

2. Yaşadığınız yerde bulunan açık ve yeşil alanlarda, sıklıkla vakit geçirdiğiniz seçeneği işaretleyiniz.(Birden fazla seçim yapabilirsiniz)

- () Mahalle parkları () Çocuk oyun alanları () Semt pazarı
 () Ev bahçesi () Kent ormanı () Piknik alanları
 () Hayvanat bahçesi () Diğer...

3. Yaşadığınız yerdeki açık ve yeşil alanlardan ne kadar faydalaniyorsunuz?

- () Haftada birkaç kez () Haftada bir () Ayda birkaç kez
 () Ayda bir () Yılda birkaç kez () Hiç
 () Diğer...

4. Mahallenizdeki açık ve yeşil alanları hangi amaç/amaçlarla kullanıyorsunuz? (Birden fazla seçim yapabilirsiniz)

- () Tanıdıklarla karşılaşma ve sohbet () Spor (koşu, yürüyüş, Fitness aletlerinden faydalanma vb.)
 () Hava alma ve gezi () Düğün, nişan gibi törenler, geleneksel toplantılar vs.
 () Yeme-içme ve alışveriş () Bu alanların kullanımının ücretsiz olması
 () Bu alanları güzel buluyorum () Diğer...

5. Sizi mahallenizde bulunan açık ve yeşil alanları kullanmanızı engelleyen unsurlar nelerdir?(Birden fazla seçim yapabilirsiniz)

- () Güvenlik sorunu () Yetersiz ve bakımsız olması () Bu alanların kullanımının ücretli olması
 () Kalabalık olması () Diğer...

3. BÖLÜM: KENTSEL DÖNÜŞÜME İLİŞKİN GÖRÜŞLER**1. Kentsel dönüşüm öncelikle hangi alanda yapılmalıdır?**

- () Eski mahallelerin bulunduğu alanlar () Gecekonduların bulunduğu alanlar
 () Eski ve çürümüş binaların bulunduğu alanlar () Diğer.....

2. Kentsel dönüşüm öncesinde, görüşlerine başvurulması gereken kişi/kurum hangisidir?

- () Bölge halkı () Mahalle muhtarları () Sivil toplum kuruluşları
 () Üniversiteler () Diğer.....

3. Kentsel dönüşüm hangi kurumlarca gerçekleştirilmelidir?

- () Belediyeler () TOKİ () Kooperatifler
 () Bakanlık () Özel İnşaat Şirketleri () Diğer.....

4. Kepez ilçesinde yapılmakta olan kentsel dönüşüm projelerini biliyor musunuz?

- () Evet () Hayır

Cevabınız Evet ise nerede olduğunu yazınız.....

5. Yaşadığınız yer için kentsel dönüşüm gerekli midir?

() Evet () Hayır () Kararsızım

Evet ise nedenini yazınız.....

Hayır ise nedenini yazınız.....

6. Kentsel dönüşüm hakkında aşağıdaki görüşlere katılım düzeyinizi işaretleyiniz.

	Görüşler	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1	Kentsel dönüşüm toplum yararınadır					
2	Kentsel dönüşüm belediyelerin yararınadır					
3	Kentsel dönüşüm inşaat/emlak sektörünün yararınadır					
4	Ev sahipleri kredilerle desteklenerek mülkiyetlerini yenilemelidir					
5	Yapı sahiplerine borçlandırmadan eski evine eş yapı verilmelidir					
6	Kent bütünlüğüne uyulmalıdır					
7	Kentsel dönüşüm sosyal yaşama katkı sağlar					
8	Kentsel dönüşüm açık ve yeşil alan miktarını artırır					
9	Kentsel dönüşüm yaşam standartlarını yükseltir					
10	Kentsel dönüşümle arazi ve konut fiyatları yükselir					
11	Kentsel dönüşümle inşa edilen konutlar sağlamdır					
12	Kentsel dönüşüm mahalle sakinlerine yeni ekonomik fırsatlar sağlar					
13	Kentsel dönüşüm doğal çevreye zarar verir					
14	Kentsel dönüşüm altyapının güçlendirilmesini sağlar					
15	Kentsel dönüşüm çevre sorunlarına çözüm üretir					
16	Kentsel dönüşüm kent içi ulaşımı geliştirir					
17	Kentsel dönüşüm güvenlik, hırsızlık sorunlarını çözer.					
18	Kentsel dönüşüm komşuluk ilişkilerine zarar verir					
19	Kentsel dönüşüm yaşam giderlerimi artırır					
20	Kentsel dönüşüm geleneksel mahalle yapısını bozar					
21	Diğer.....yazınız					

4.BÖLÜM: SOSYO-EKONOMİK DURUM

1. Cinsiyetiniz: () Erkek () Kadın

2. Yaşınız:

3. Medeni durumunuz.....

4. Kaç çocuğunuz var ?.....

5. Eğitim durumunuz

() İlkokul

() Ortaokul

() Lise

() Yüksekokul

() Üniversite

() Okur-yazar

() Okur yazar değil

() Diğer.....

6. Mesleğiniz

7. Aileniz kaç kişiden oluşmaktadır?.....(yazınız).

8. Hanenizin aylık gelir durumu.....

9. Antalya'ya nereden geldiniz?

İl.....

İlçe.....

Köy.....

Diğer.....

10. Oturduğunuz mahallenin adı.....

11. Bulunduğunuz yerde kaç yıldır oturuyorsunuz?

() 1 yıldan az

() 1-5 yıl

() 5-10 yıl

() 10-20

() 20 yıldan fazla

12. Oturduğunuz evin mülkiyet durumu nedir?

() Ev sahibi

() Kira

() Diğer.....

13. Oturduğunuz konut hangi gruba girmektedir?

() Apartman

() Tek ya da iki katlı ev

() Gecekondu

() Diğer.....

14. Oturduğunuz binanın yaşı nedir?.....

EK-2

Evrak Tarih ve Sayısı: 25/12/2019-E.168166

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Fen ve Mühendislik Bilimleri Bilimsel Araştırma ve Yayın
Etigi Kurulu

Sayı : 55578142-050.01.04-E.168166
Konu : Feyzanur DEMİR

25/12/2019

Sayın Prof. Dr. Sibel MANSUROĞLU

İlgi : 13/12/2019 tarihli ve 11928 sayılı yazınız.

İlgide kayıtlı yazınıza istinaden; Kurulumuzdan talep edilen Etik Onay belgesine ilişkin, Üniversitemiz Fen ve Mühendislik Bilimleri Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulumuzun 24.12.2019 tarihli ve 27 sayılı kararı ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

e-imzalıdır
Prof. Dr. Fehmi GÜREL
Kurul Başkanı

Ek: 24.12.2019 tarihli ve 27 sayılı Etik Kurul Kararı (1 Sayfa)

Adres: Akdeniz Üniversitesi Rektörlüğü Kampüsü/Antalya
Telefon: 0 242 227 59 90 Faks: 0 242 227 59 90
e-Posta: duyur@akdeniz.edu.tr Elektronik Ağ: www.akdeniz.edu.tr

Bilgi için: Ali DİKİŞ
Unvanı: Memur

Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

ÖZGEÇMİŞ

Feyzanur DEMİR

ÖĞRENİM BİLGİLERİ

Yüksek Lisans	Akdeniz Üniversitesi
2018-2021	Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Ana Bilim Dalı, Antalya
Lisans	Akdeniz Üniversitesi
2014-2018	Mimarlık Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Antalya

ESERLER

Uluslararası bilimsel toplantılarda sunulan ve bildiri kitaplarında basılan bildiriler

1. Mansuroğlu S., Dağ V., Demir F. 2019. The Effect of Urban Renewal Projects on Urban Identity in Turkey: Case of Istanbul and Antalya. 4th International Tourism Congress, October 16-19, 2019, Eskişehir, 66-73.
2. Mansuroğlu S., Dağ V., Demir F., 2019. Kentsel Dönüşümün Doğala Yakın Biyotoplar Üzerine Etkilerinin Antalya Kepez Santral Mahallesi Örneğinde İrdelenmesi. I.International Ornamental Plants Congress, October 09-11, 2019, Bursa, 624-637.
3. Mansuroğlu S., Dağ V., Demir F., 2019. Turizm Kentlerinde Kentiçi Yolların Peyzaj Mimarlığı Açısından Değerlendirilmesi: Antalya Işıklar ve Atatürk Caddesi Örneği. I.International Ornamental Plants Congress, October 09-11, 2019, Bursa, 780-792.
4. Mansuroğlu S., Kösa S., Dağ V. Demir F., 2018. Antalya/Kepez Santral Kentsel Dönüşüm Projesinin Peyzaj Planlama Bağlamında İrdelenmesi. Uluslararası kentleşme ve Çevre Sorunları Sempozyumu Değişim/Dönüşüm/Özgünlük, June 28-30, 2018.